

Wydział Samochodów i Maszyn Roboczych

POLITECHNIKA WARSZAWSKA

Podstawy automatyki i teorii maszyn
semestr zimowy 2019/2020

dr inż. Sebastian Korczak

Wykład 11

Analiza transmitancji – przykład.
Algebra schematów blokowych.
Regulator dwustanowy i proporcjonalny.

Przykład

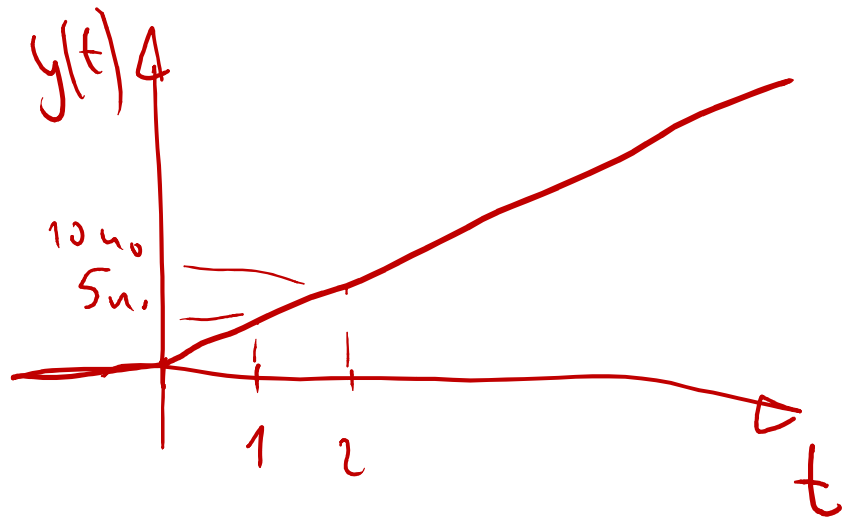
Obliczyć i naszkicować odpowiedź na wymuszenie skokowe oraz charakterystykę Bodego dla układu o transmitancji $G(s) = 5/s$.

$$1. u(t) = u_0 \mathbf{1}(t)$$

$$U(s) = u_0 \frac{1}{s}$$

$$Y(s) = G(s) \cdot U(s) = \frac{5}{s} \cdot u_0 \frac{1}{s} = \frac{5u_0}{s^2}$$

$$y(t) = \mathcal{L}^{-1}\{Y(s)\} = 5u_0 t$$

Przykład

Obliczyć i naszkicować odpowiedź na wymuszenie skokowe oraz charakterystykę Bodego dla układu o transmitancji $G(s) = 5/s$.

$$2. \quad G(j\omega) = \frac{5}{j\omega} = \frac{5}{j\omega} \cdot \frac{j}{j} = \frac{5j}{j^2\omega} = -j\frac{5}{\omega}$$

$$P(\omega) = 0; \quad Q(\omega) = -\frac{5}{\omega}$$

$$A(\omega) = \sqrt{P^2 + Q^2} = \left| \frac{5}{\omega} \right|$$

$$L(\omega) [\text{dB}] = 20 \log A(\omega) = 20 \log \left| \frac{5}{\omega} \right|$$

$$\varphi(\omega) [\text{rad}] = \arctan \frac{Q}{P} = \arctan \left(\frac{-\frac{5}{\omega}}{0} \right) = \arctan(-\infty) = -\frac{\pi}{2}$$

Przykład

Obliczyć i naszkicować odpowiedź na wymuszenie skokowe oraz charakterystykę Bodego dla układu o transmitancji $G(s) = 5/s$.

$$L(\omega) = 20 \log \left| \frac{5}{\omega} \right|$$

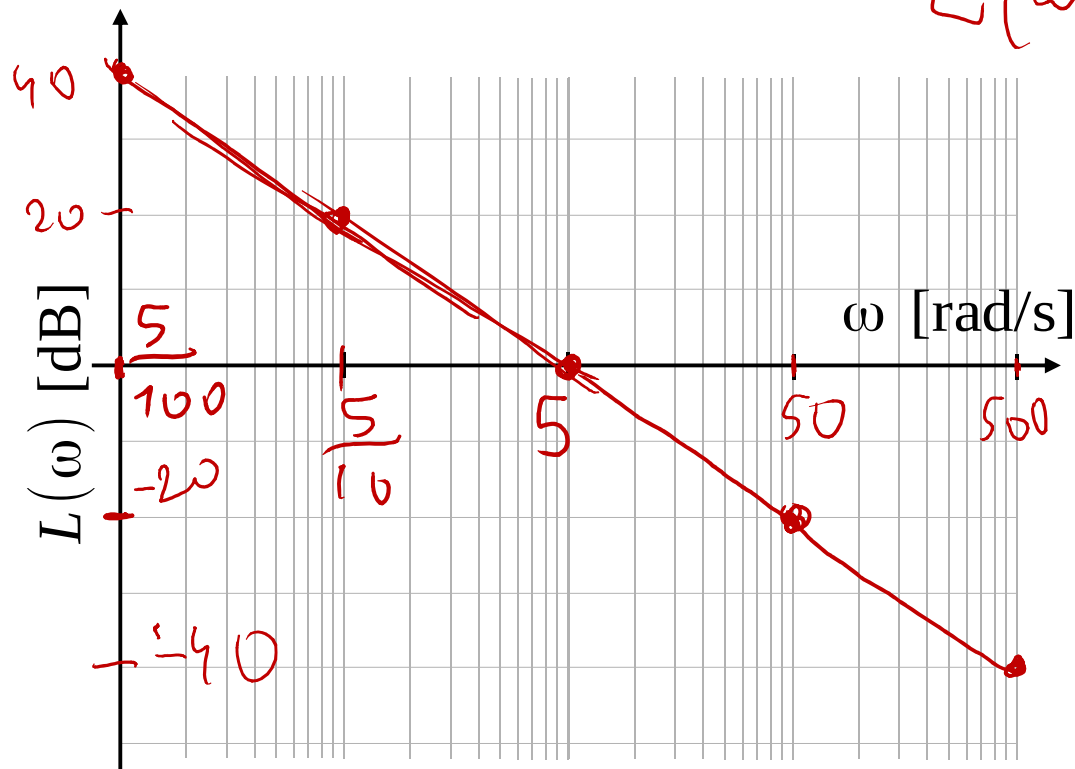
$$L(\omega = 5) = 20 \log 1 = 0$$

$$L(\omega = 50) = 20 \log \frac{1}{10} = -20$$

$$L(\omega = 500) = 20 \log \frac{1}{100} = -40$$

$$L\left(\omega = \frac{5}{10}\right) = 20 \log 10 = 20$$

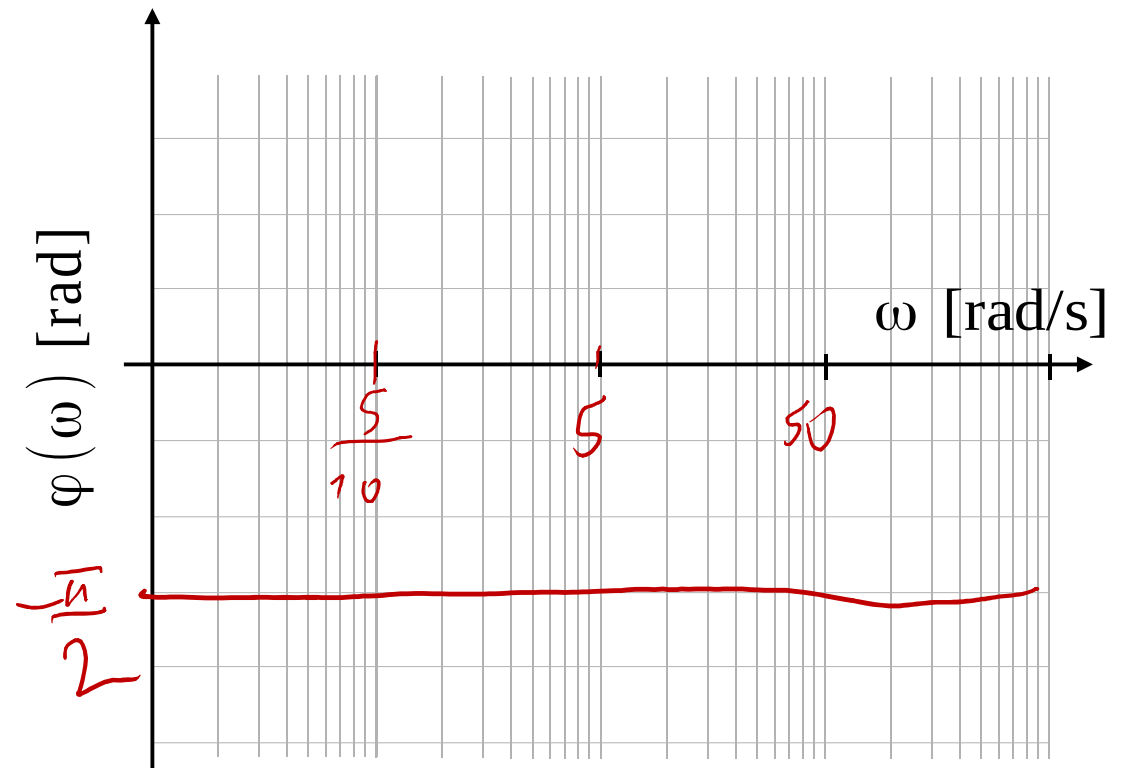
$$L\left(\omega = \frac{5}{100}\right) = 20 \log 100 = 40$$

Przykład

Obliczyć i naszkicować odpowiedź na wymuszenie skokowe oraz charakterystykę Bodego dla układu o transmitancji $G(s) = 5/s$.

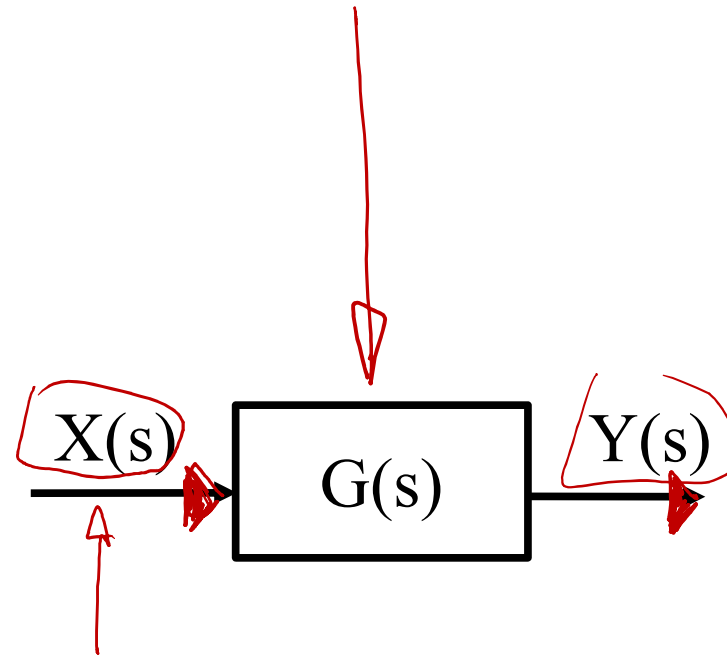
$$\varphi(\omega) = -\frac{\pi}{2}$$

Algebra schematów blokowych

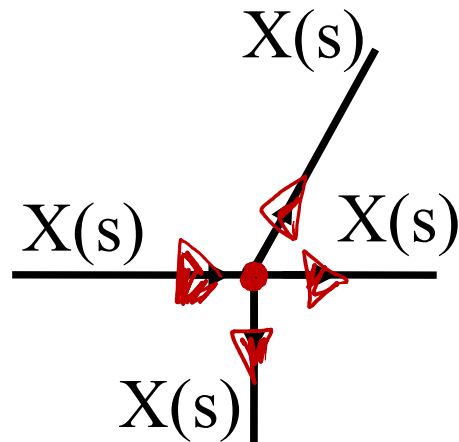
Algebra schematów blokowych

transmitancja

Algebra schematów blokowych

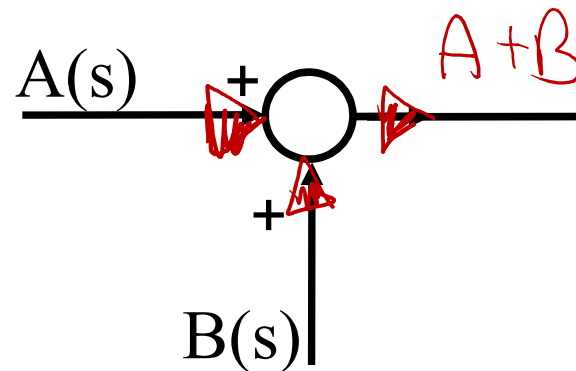
węzeł informacyjny

Jedno wejście,
wiele wyjść

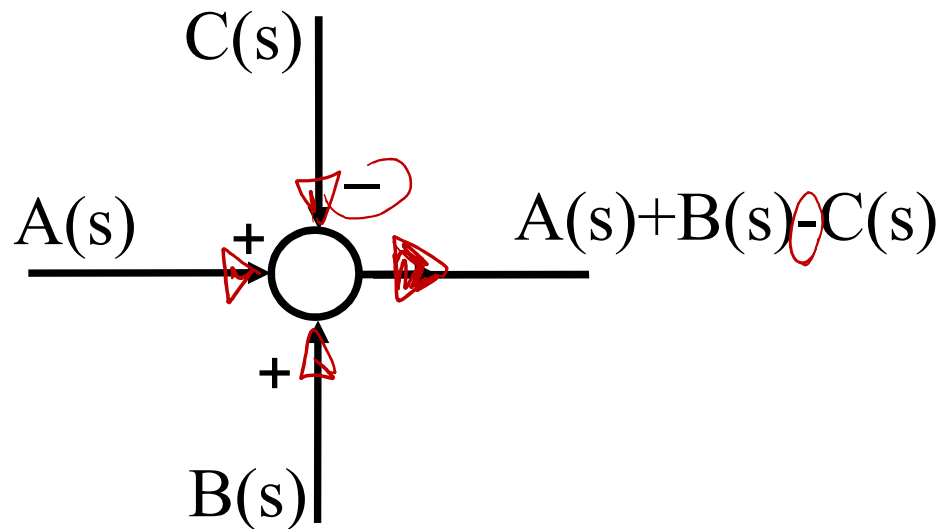
Algebra schematów blokowych

węzeł sumacyjny

Algebra schematów blokowych

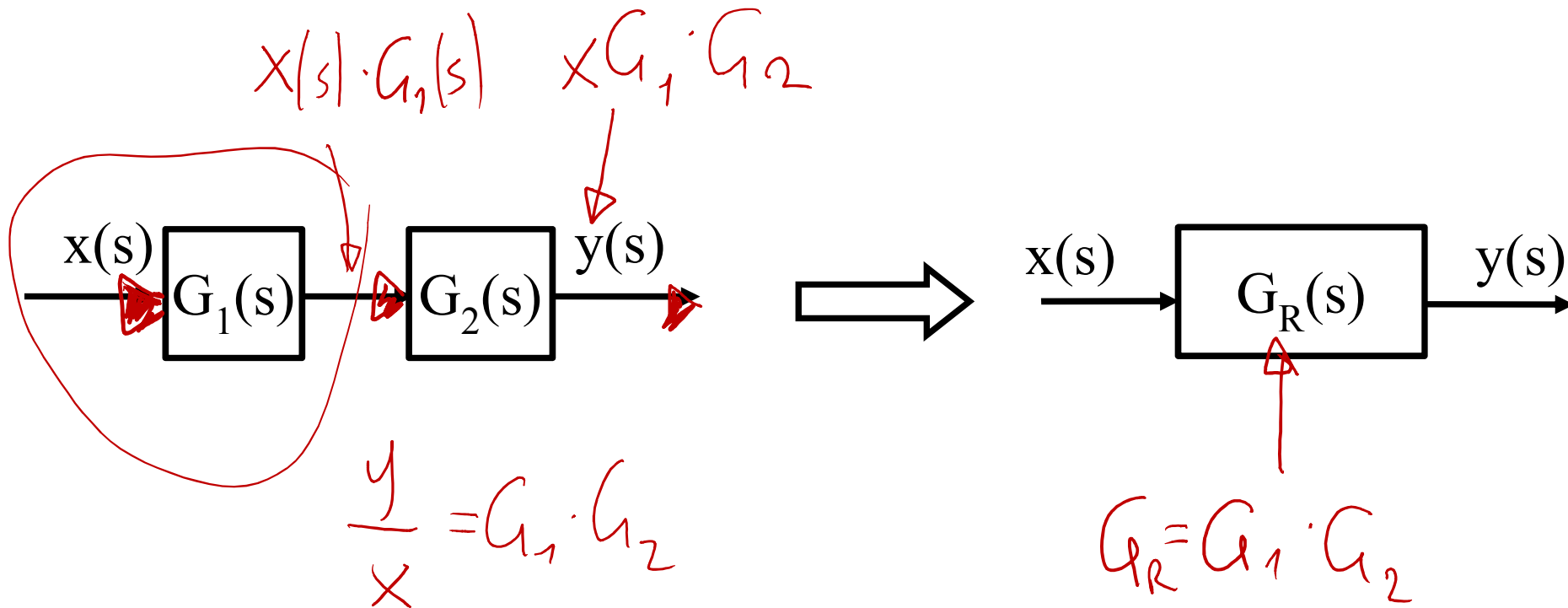
węzeł sumacyjny

Wiele wejść,
jedno wyjście

Algebra schematów blokowych

połączenie szeregowe

Algebra schematów blokowych

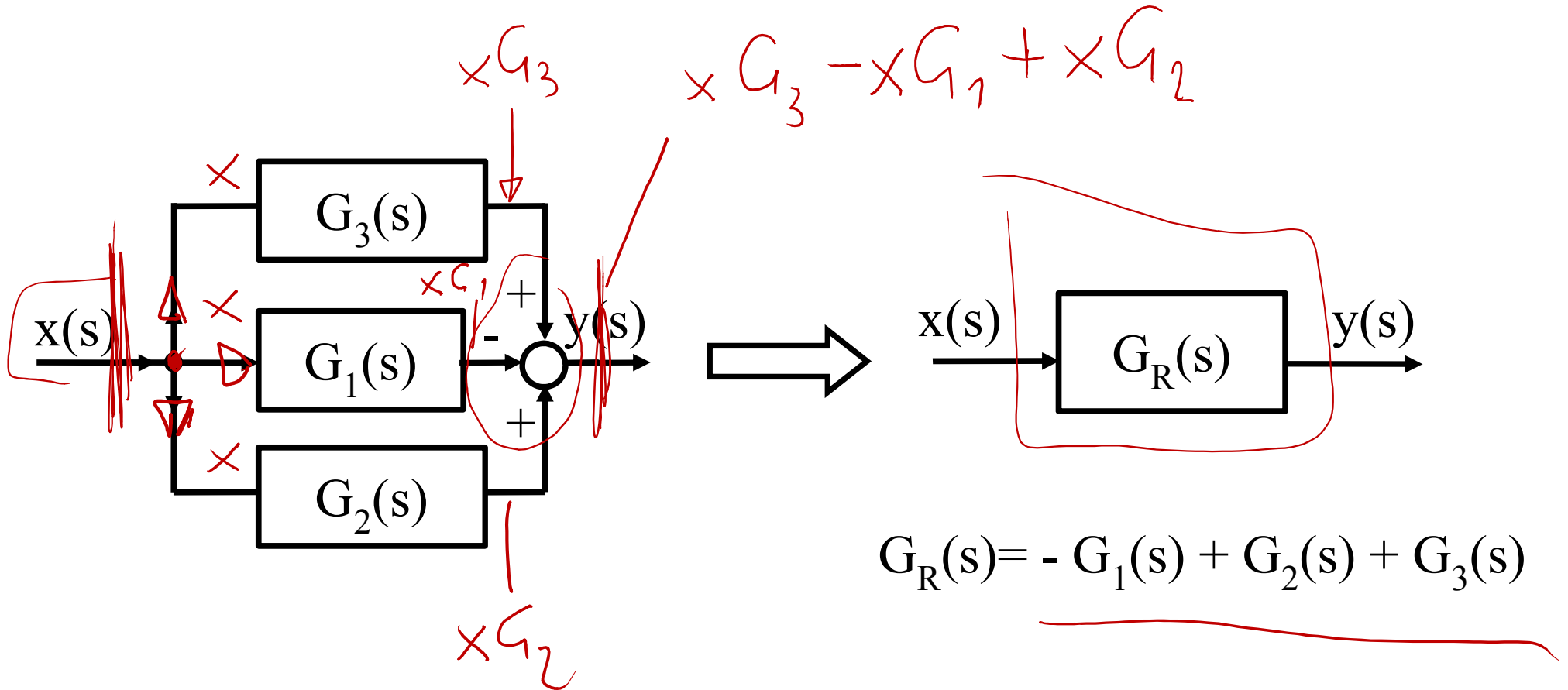
połączenie szeregowe

$$G_R(s) = G_1(s) G_2(s)$$

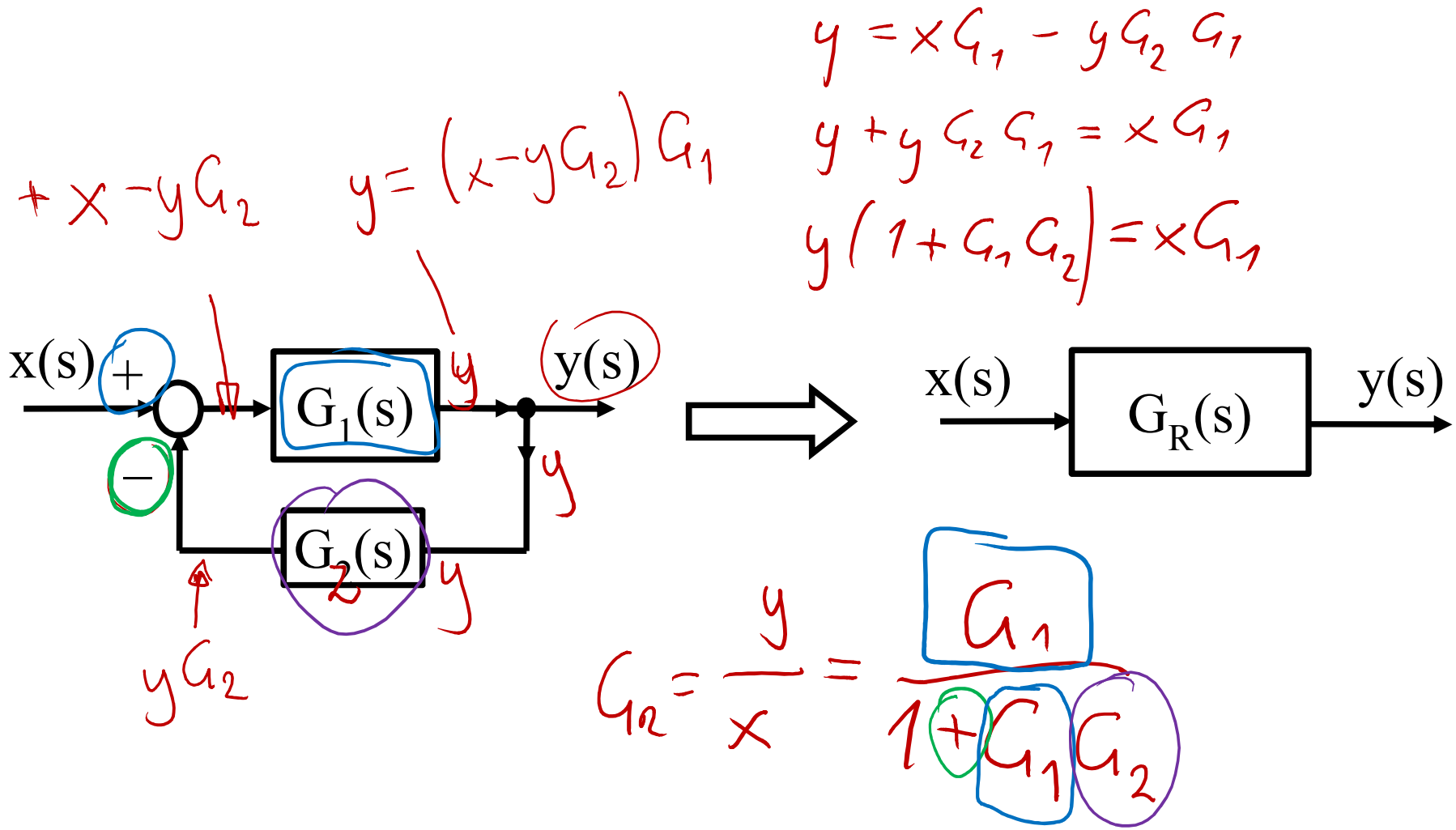
Algebra schematów blokowych

połączenie równoległe

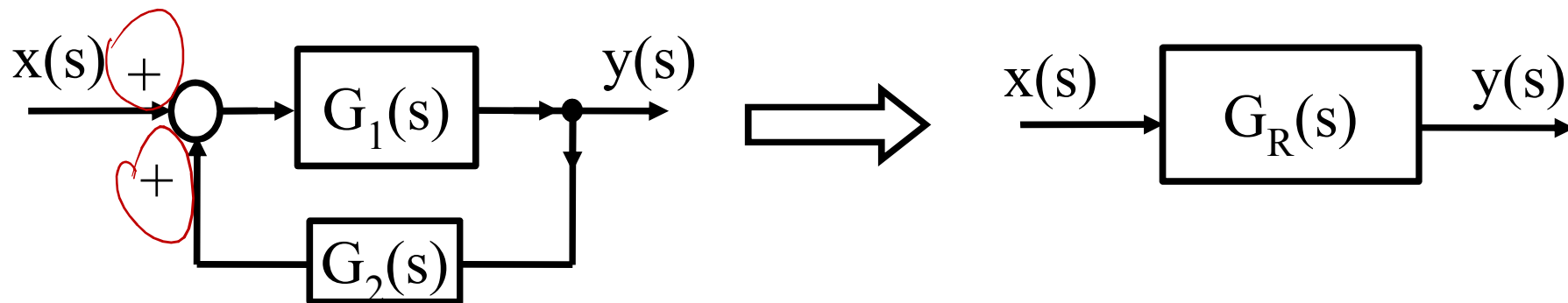
Algebra schematów blokowych

połączenie ze sprzężeniem zwrotnym

Algebra schematów blokowych

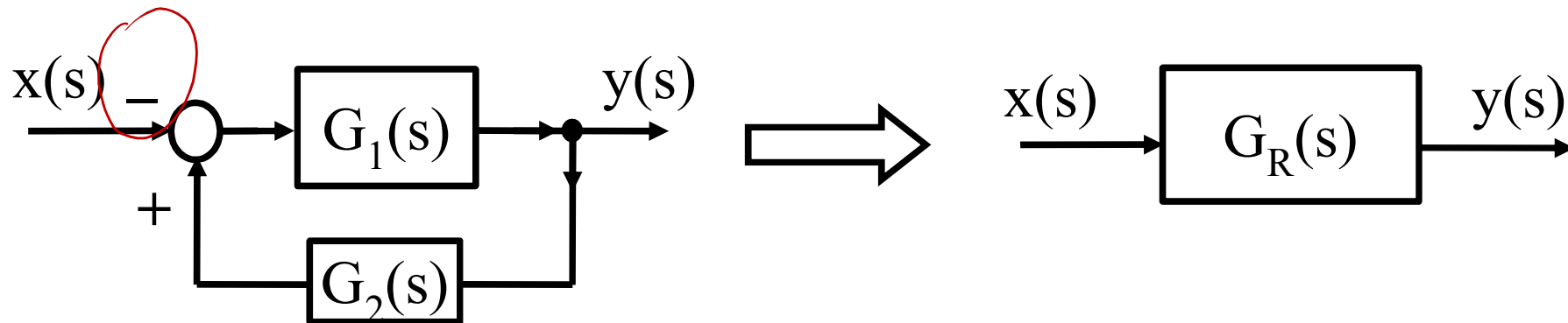
połączenie ze sprzężeniem zwrotnym

$$G_R = \frac{G_1}{1 - G_1 G_2}$$

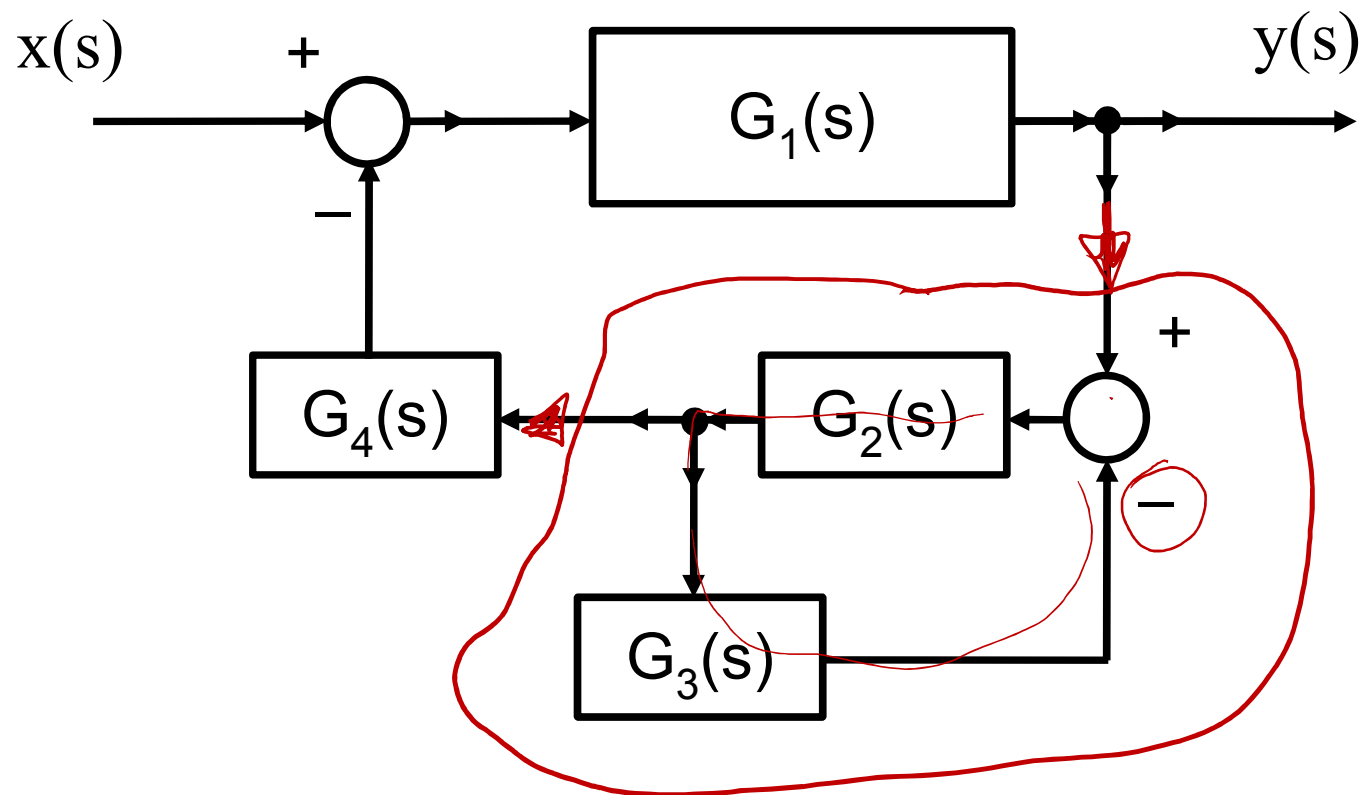
Algebra schematów blokowych

połączenie ze sprzężeniem zwrotnym

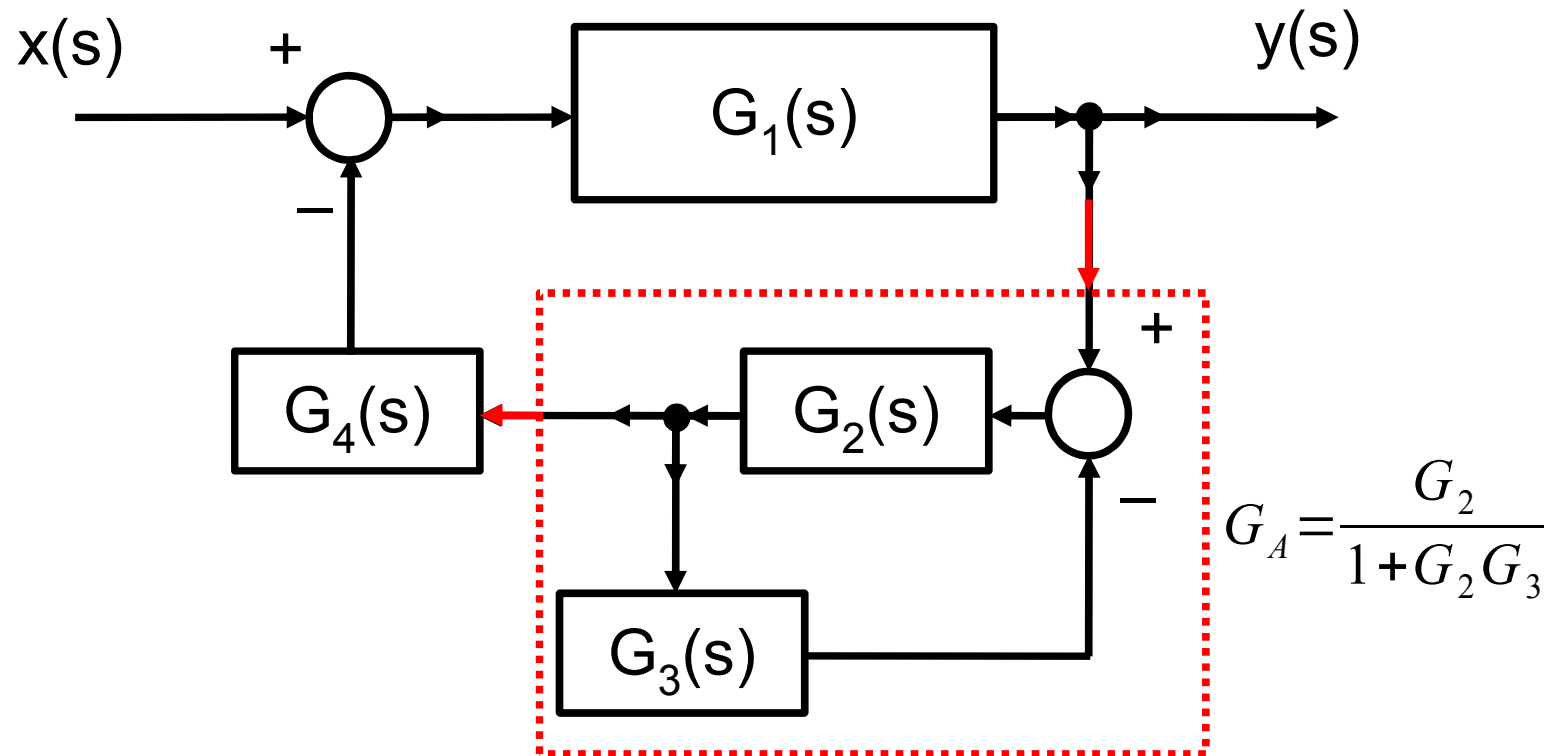
$$G_R = \frac{-G_1}{1 - G_1 G_2}$$

Przykład 1

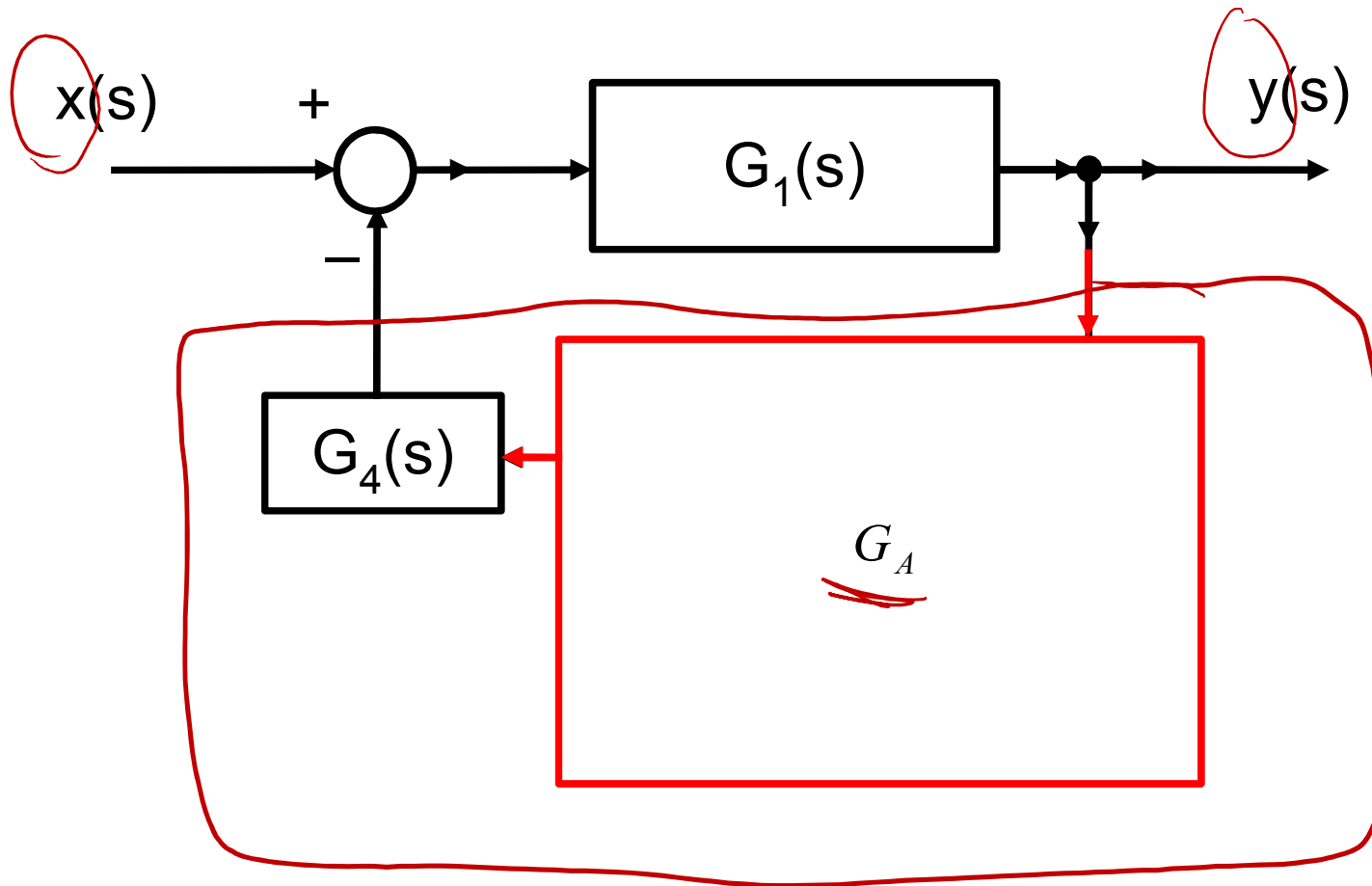
$$\frac{G_2}{1 + G_2 G_3}$$

Przykład 1

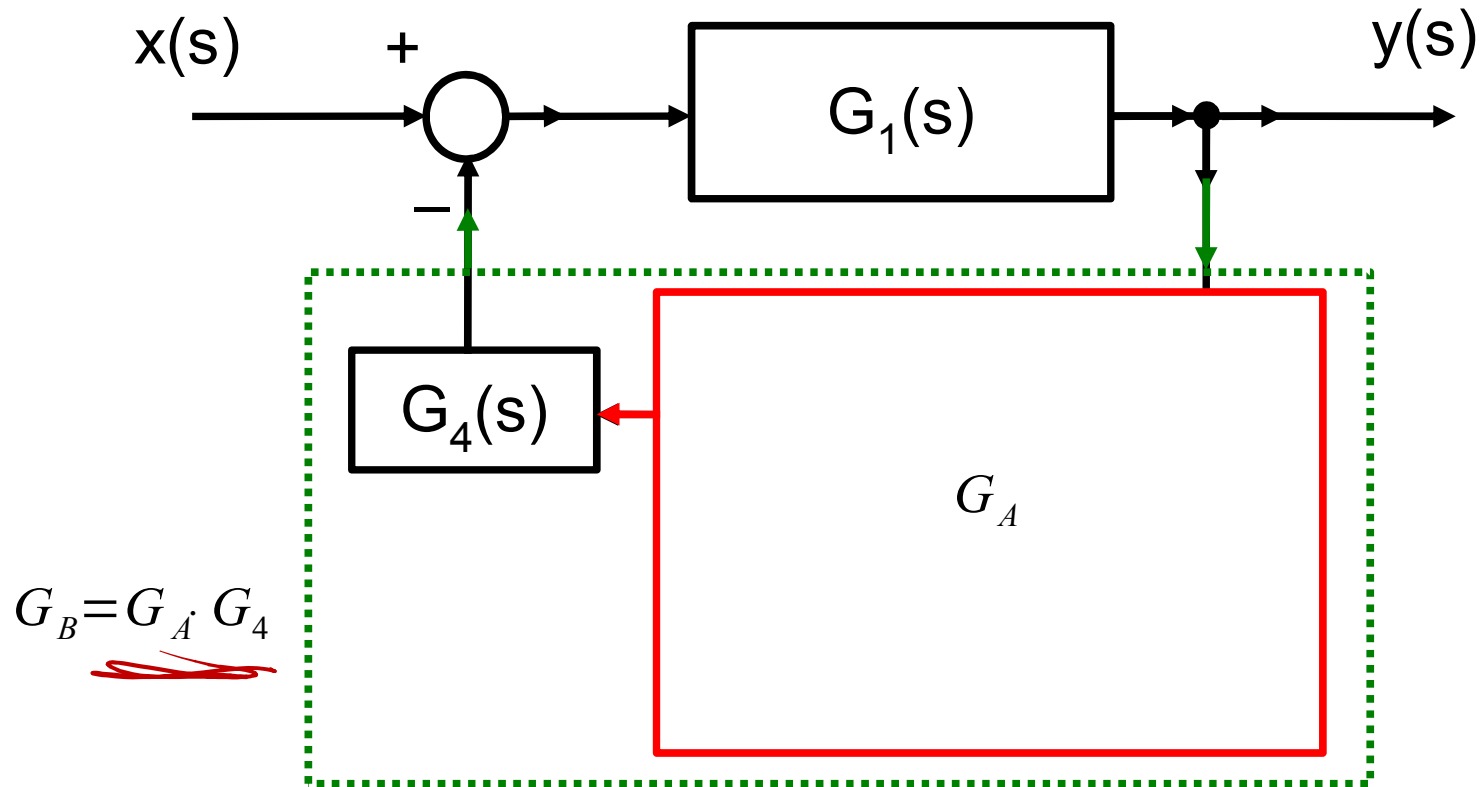
Przykład 1

$$\underline{G_A} = \frac{G_2}{1 + G_2 G_3}$$

Przykład 1

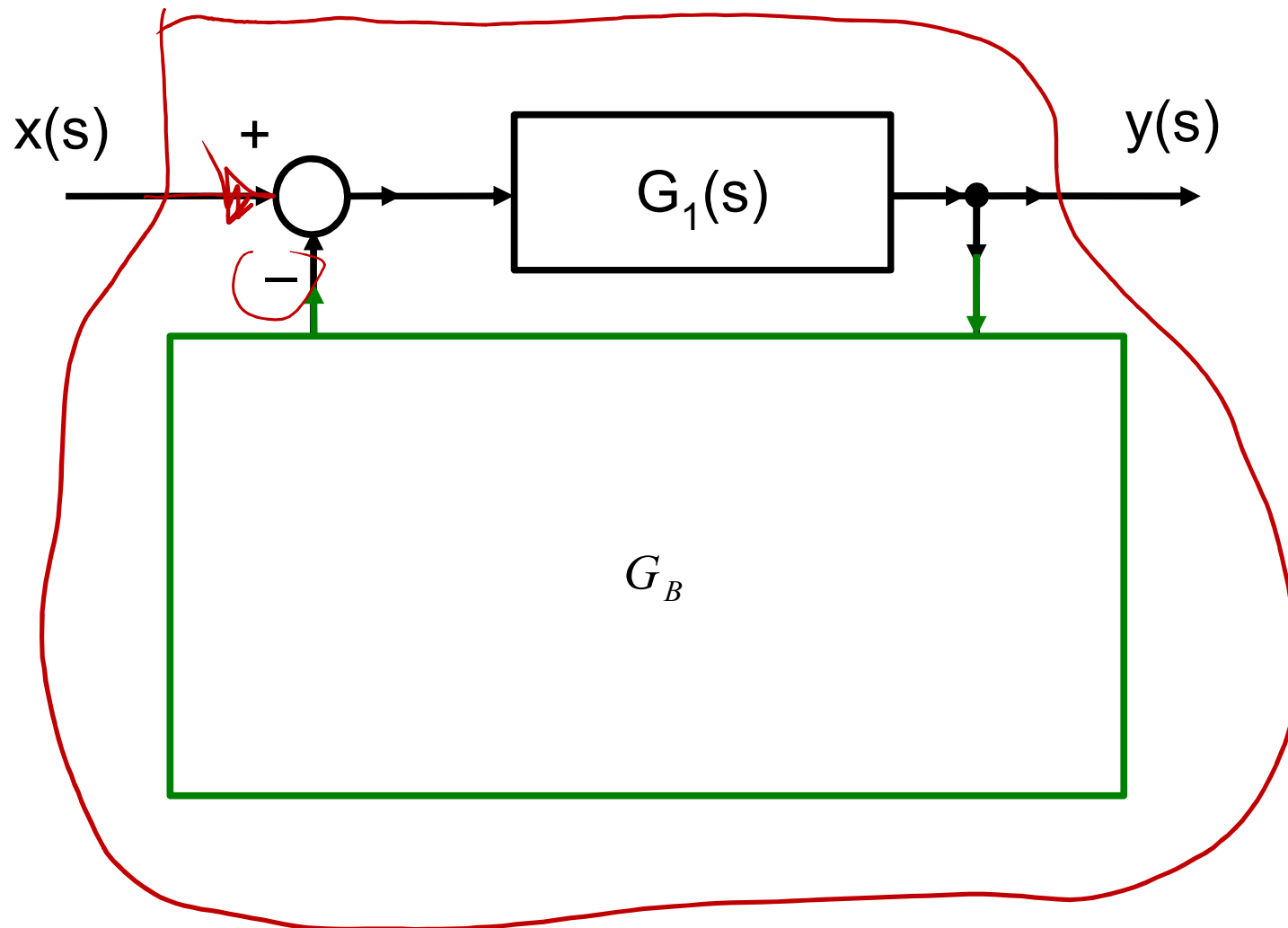
$$G_A = \frac{G_2}{1 + G_2 G_3}$$

Przykład 1

$$G_A = \frac{G_2}{1 + G_2 G_3}$$

$$G_B = G_A G_4$$

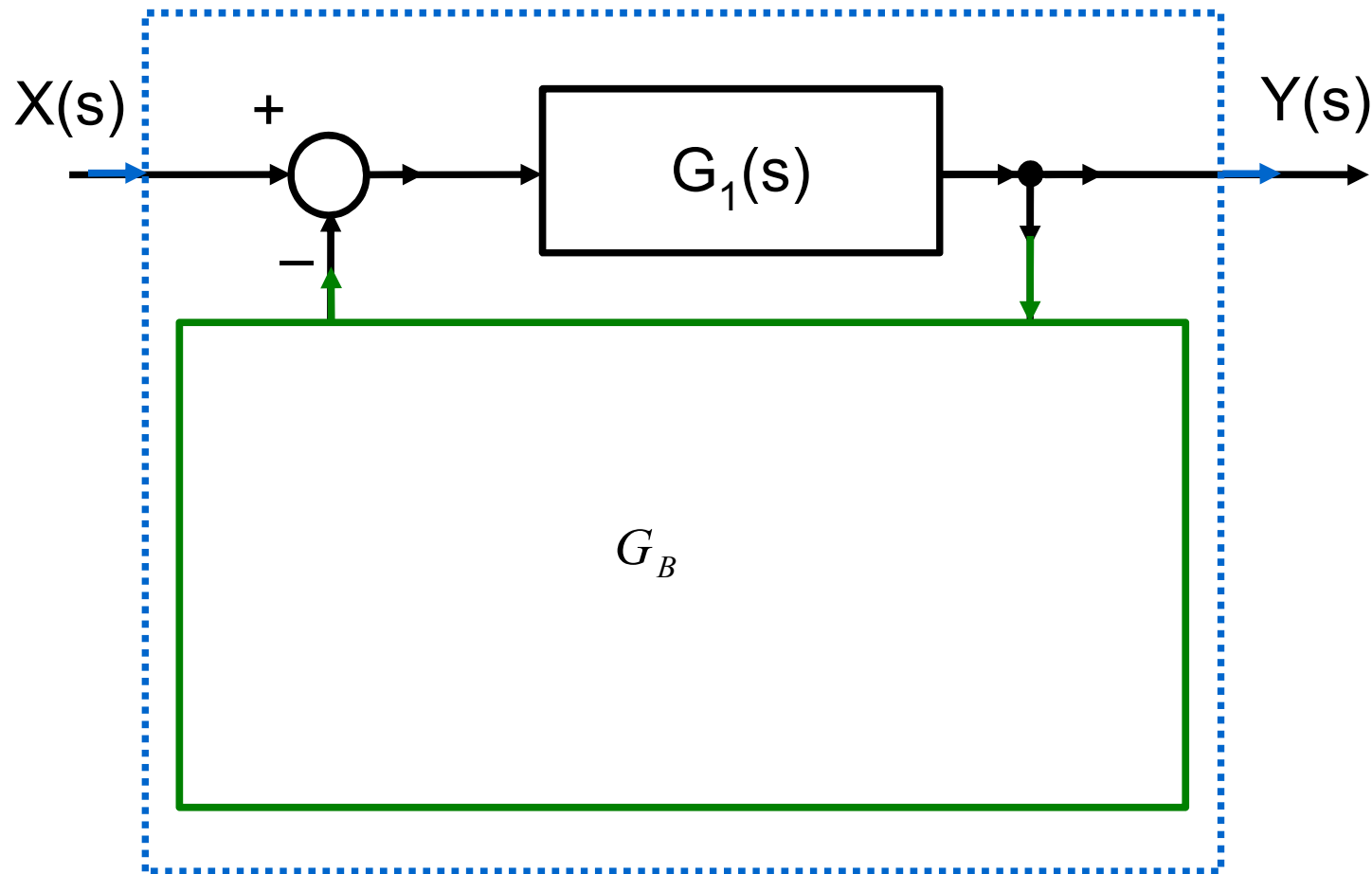
$$\frac{G_1}{1 + G_1 G_B}$$

Przykład 1

$$G_A = \frac{G_2}{1 + G_2 G_3}$$

$$G_B = G_A G_4$$

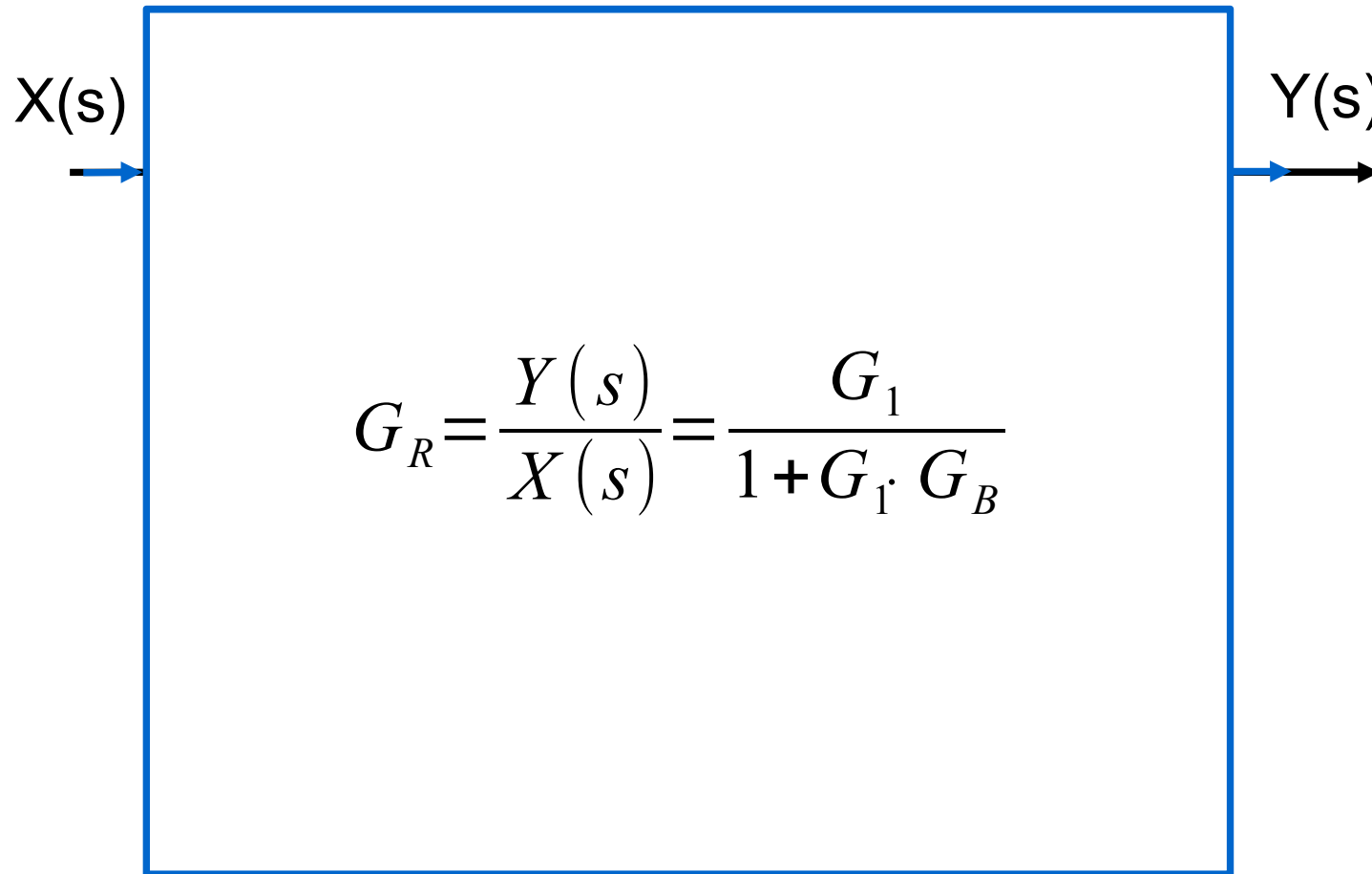
$$G_R = \frac{Y(s)}{X(s)} = \frac{G_1}{1 + G_1 G_B}$$

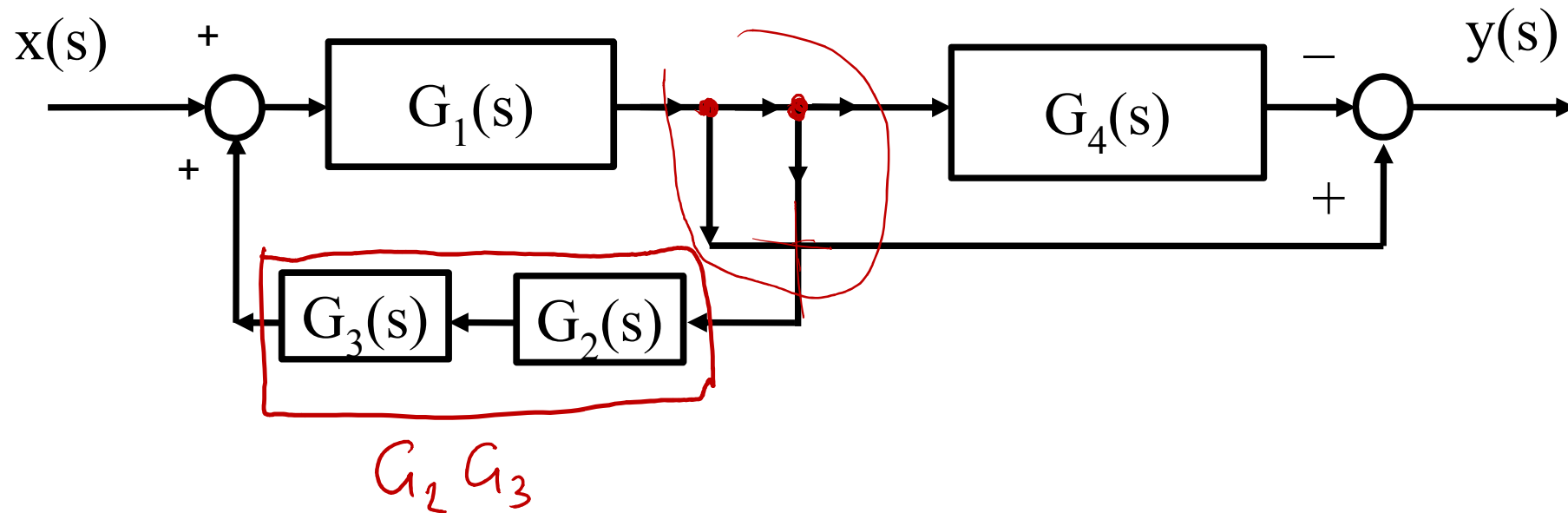
Przykład 1

$$G_A = \frac{G_2}{1 + G_2 G_3}$$

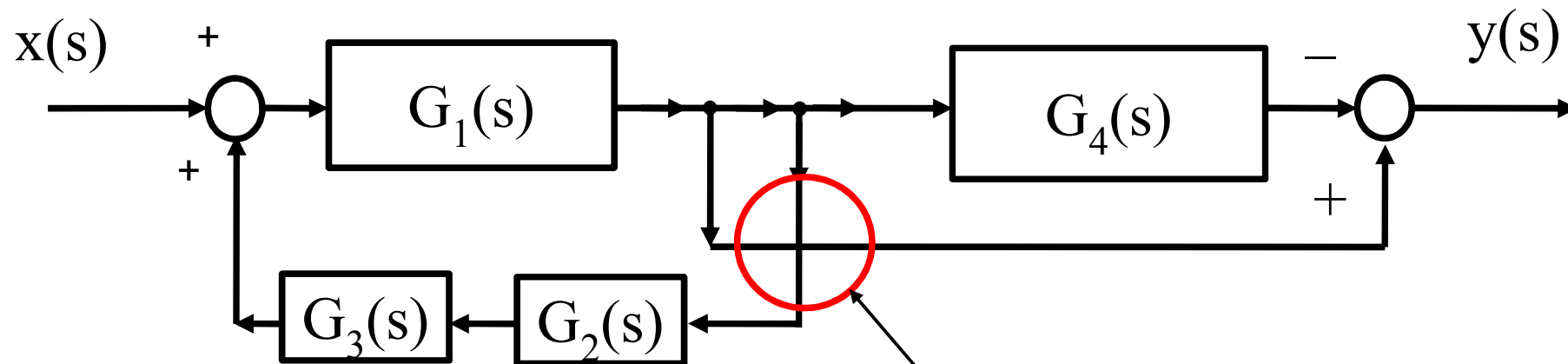
$$G_B = G_A \cdot G_4$$

Przykład 2

Przykład 2

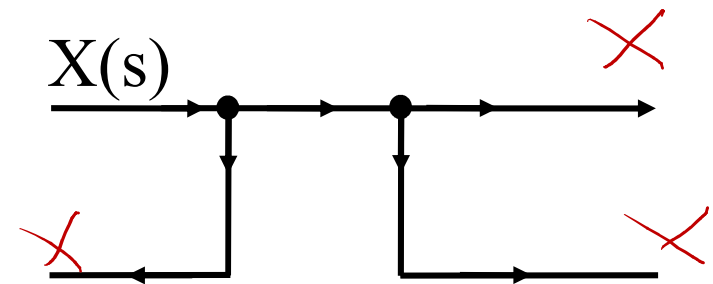
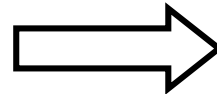
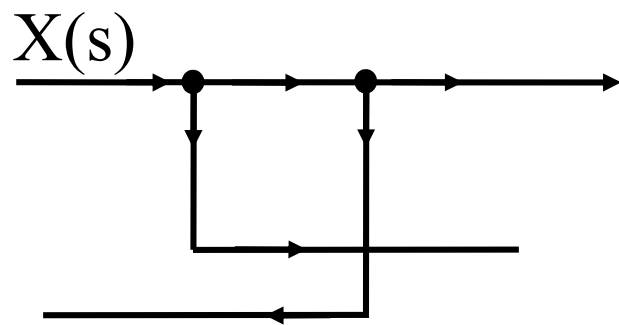

*problem krzyżujących się linii
(ale nie połączonych)*

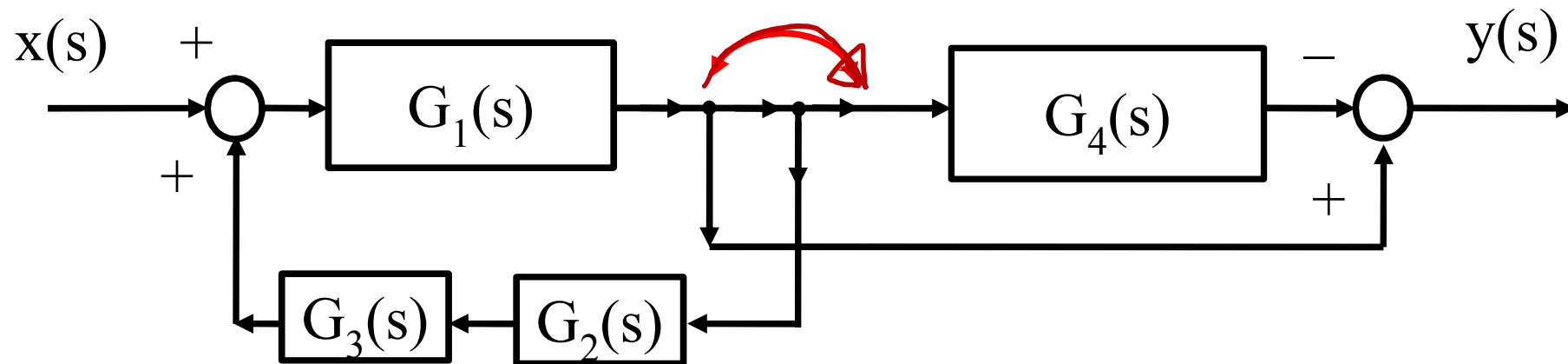

Algebra schematów blokowych

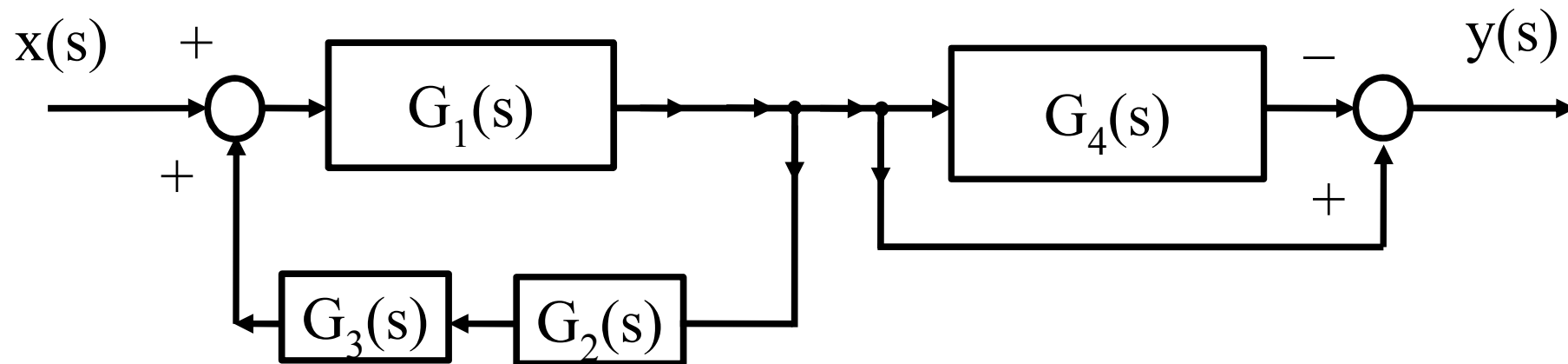
zmiana kolejności węzłów informacyjnych

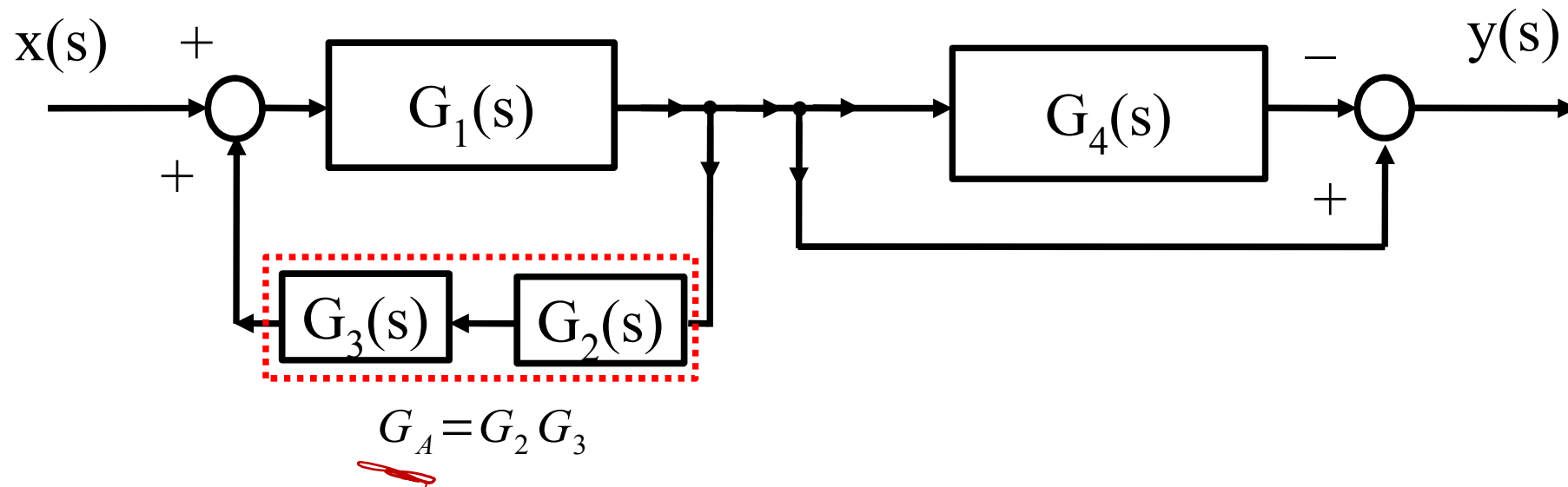
Przykład 2

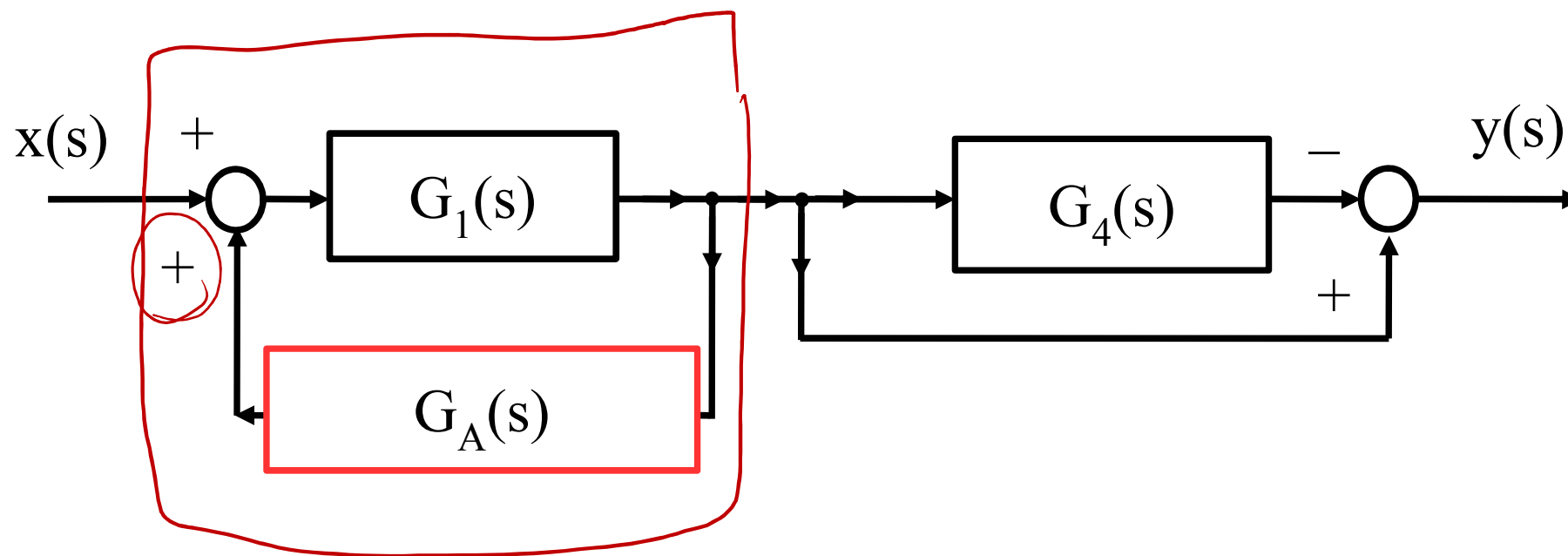
Przykład 2

Przykład 2

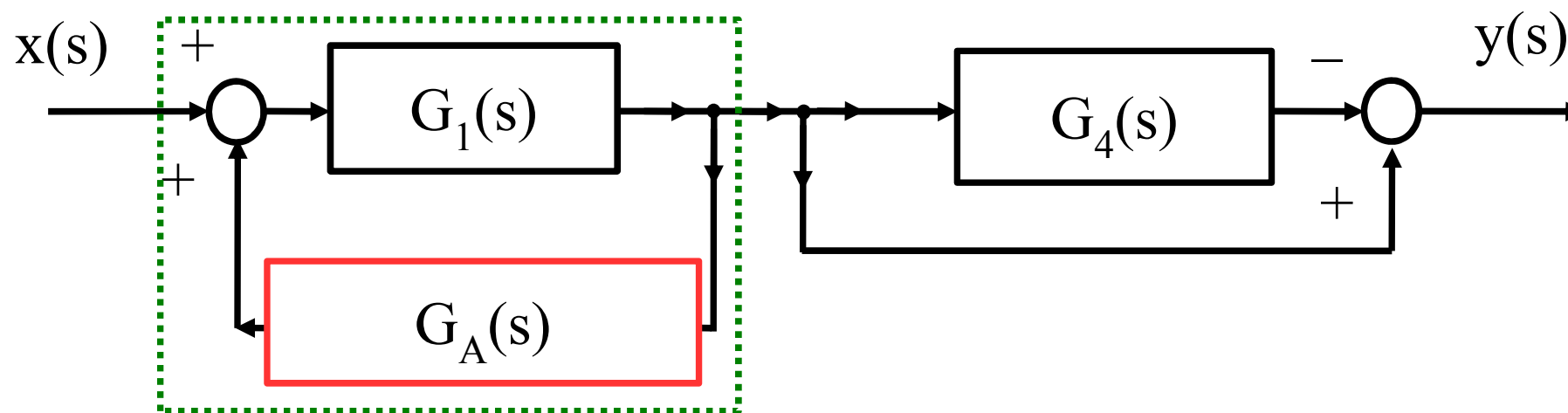

Przykład 2

$$\frac{G_1}{1 - G_1 G_A}$$

Przykład 2

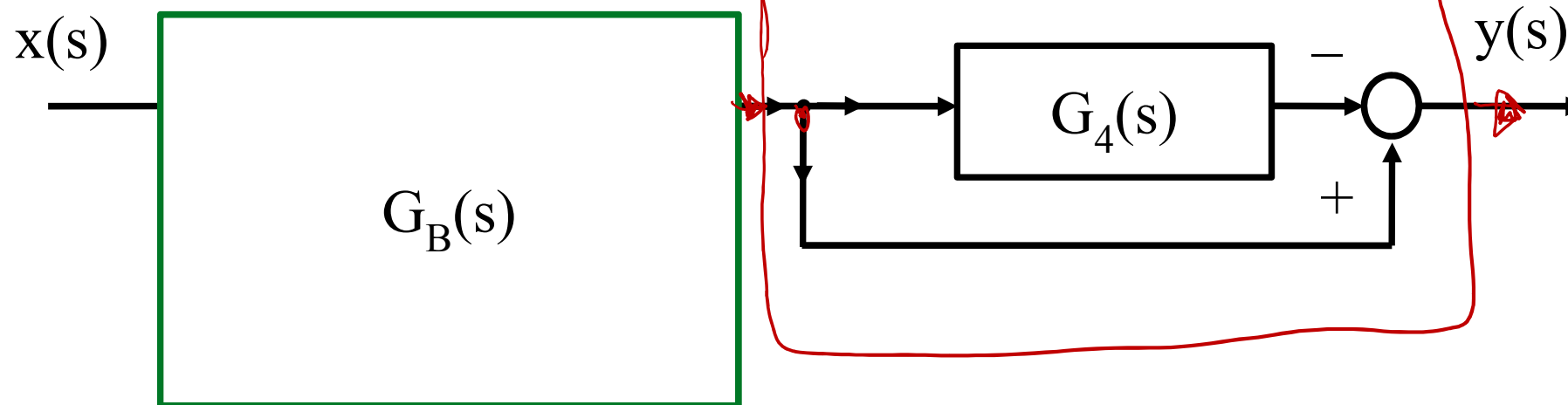
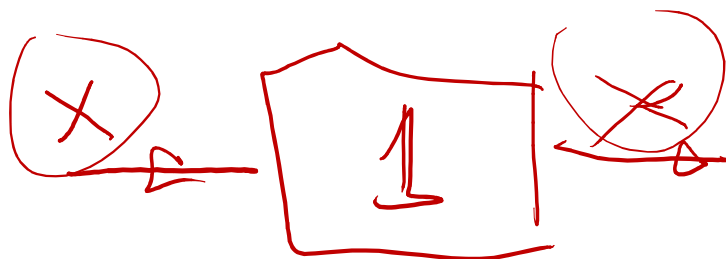
$$G_B = \frac{G_1}{1 - G_1 G_A}$$

$$G_A = G_2 G_3$$

$$G_B = \frac{G_1}{1 - G_1 G_A}$$

Przykład 2

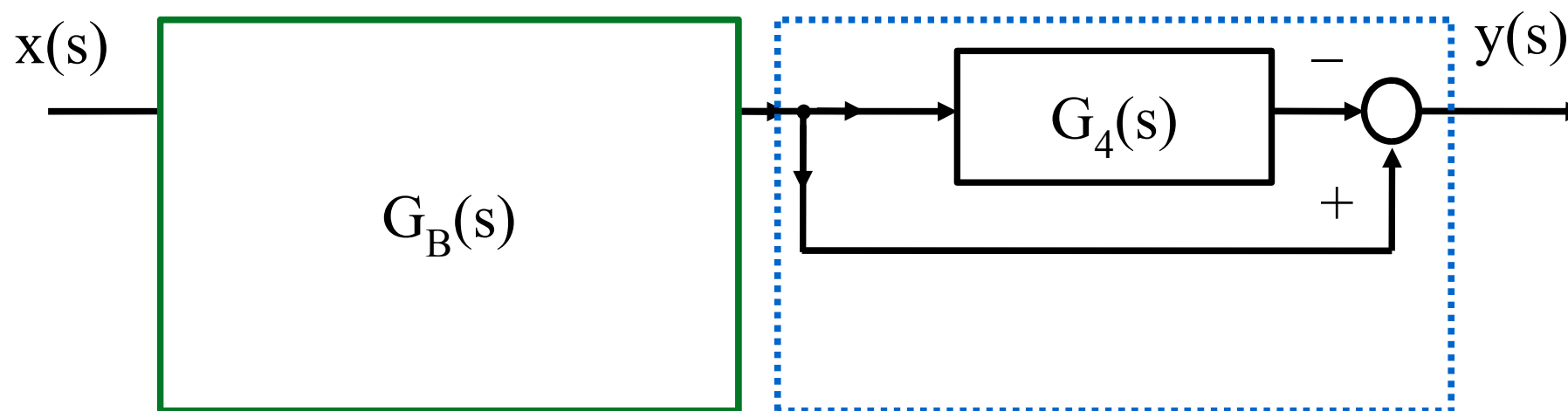
$$G(s) = \frac{\cancel{X}}{\cancel{X}} = 1$$

$$G_A = G_2 G_3$$

$$G_B = \frac{G_1}{1 - G_1 G_A}$$

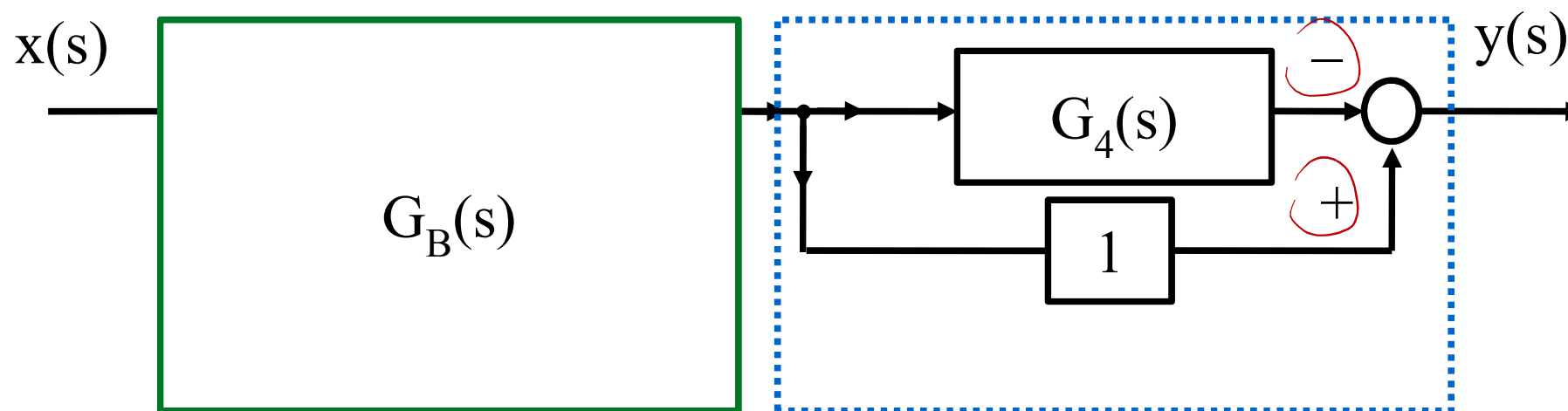
Przykład 2

$$G_A = G_2 G_3$$

$$G_B = \frac{G_1}{1 - G_1 G_A}$$

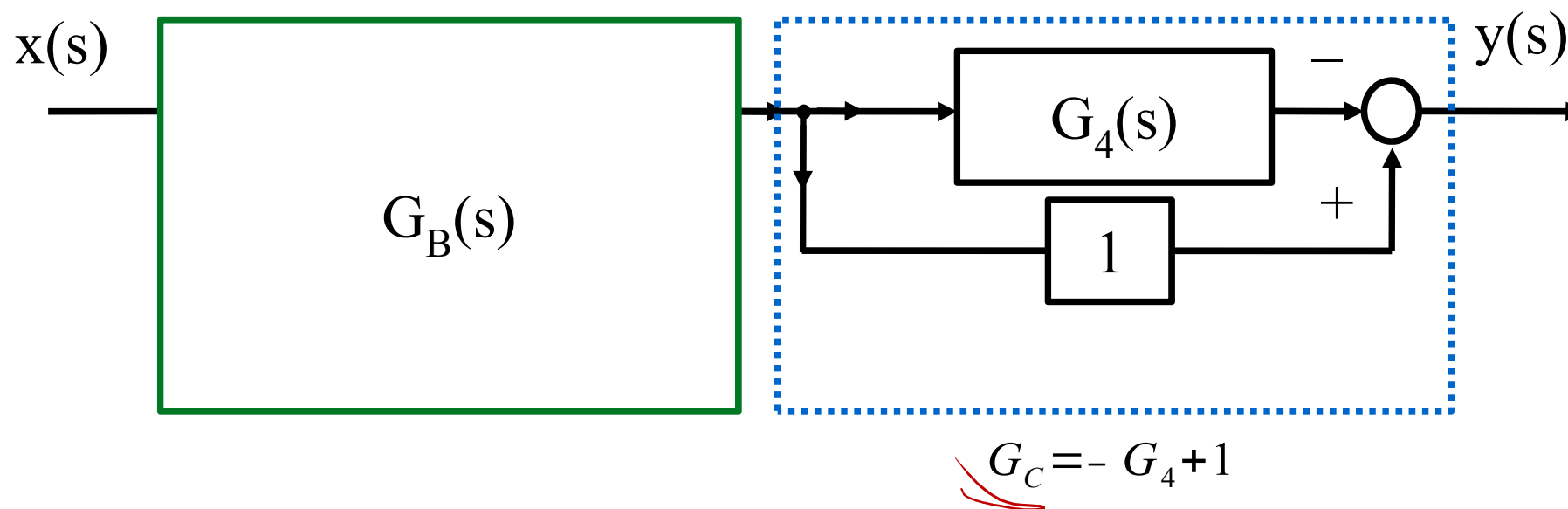
Przykład 2

$$G_A = G_2 G_3$$

$$G_B = \frac{G_1}{1 - G_1 G_A}$$

Przykład 2

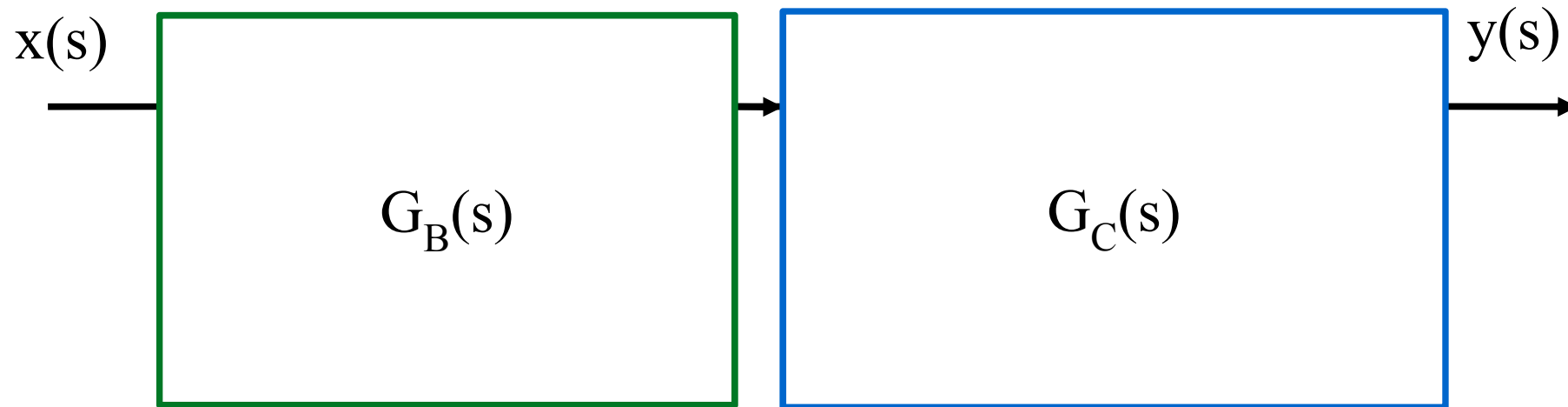

Przykład 2

$$G_A = G_2 G_3$$

$$G_B = \frac{G_1}{1 - G_1 G_A}$$

$$G_C = -G_4 + 1$$

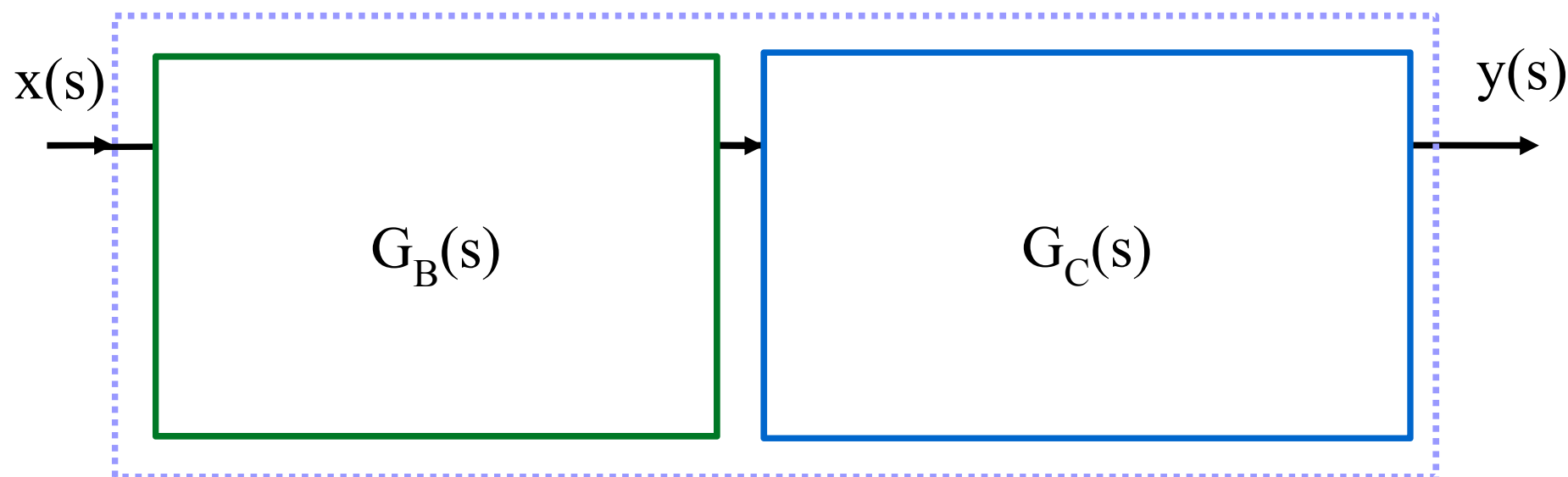

$$G_A = G_2 G_3$$

$$G_B = \frac{G_1}{1 - G_1 G_A}$$

$$G_C = -G_4 + 1$$

Przykład 2

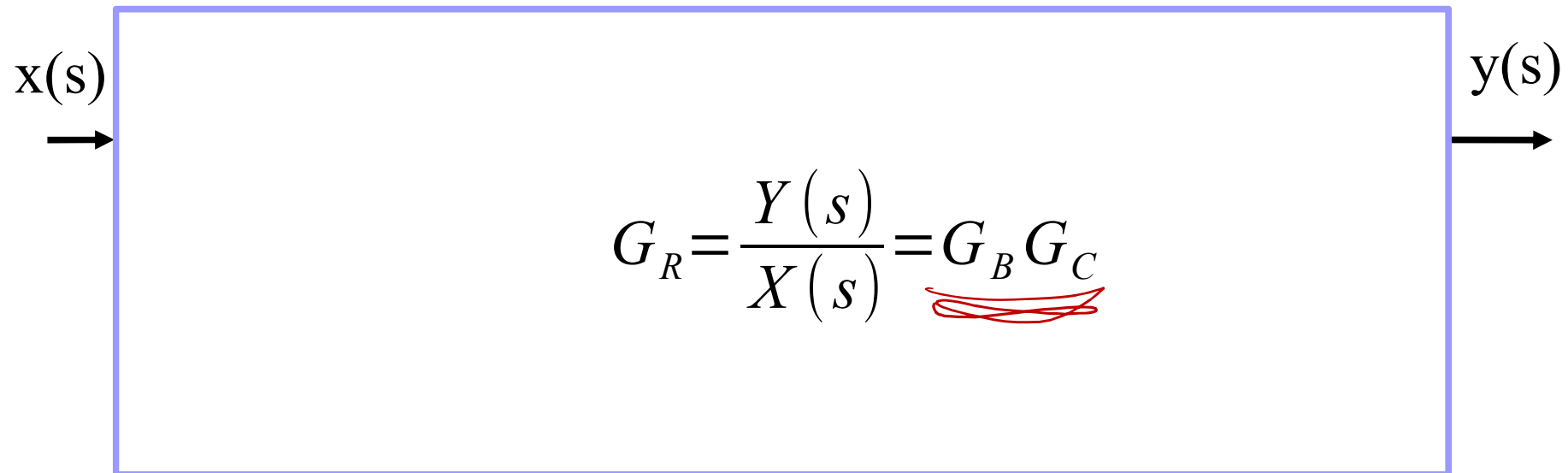
$$G_R = \frac{Y(s)}{X(s)} = G_B G_C$$

Przykład 2

$$G_A = G_2 G_3$$

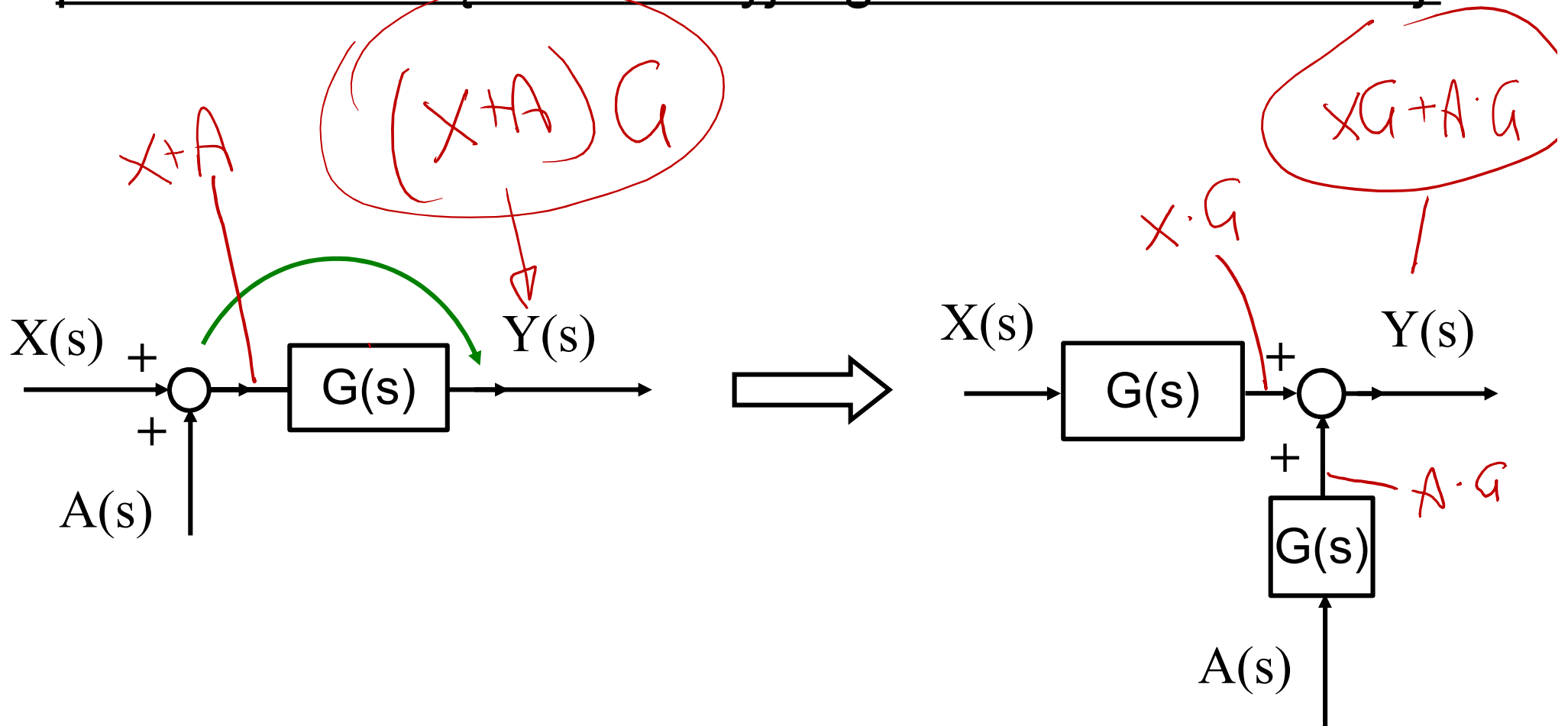
$$G_B = \frac{G_1}{1 - G_1 G_A}$$

$$G_C = -G_4 + 1$$

Algebra schematów blokowych

przeniesienie węzła sumacyjnego za blok transmitancji

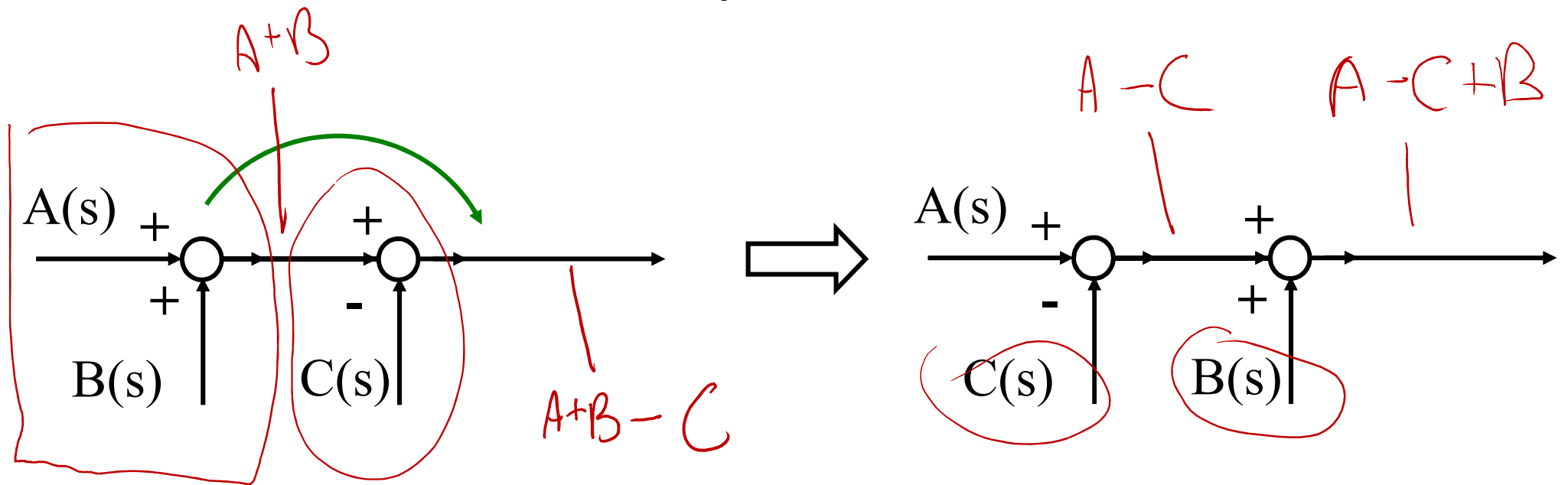
$$Y=(X+A)G$$

$$Y=XG+AG$$

Algebra schematów blokowych

zmiana kolejności węzłów sumacyjnych

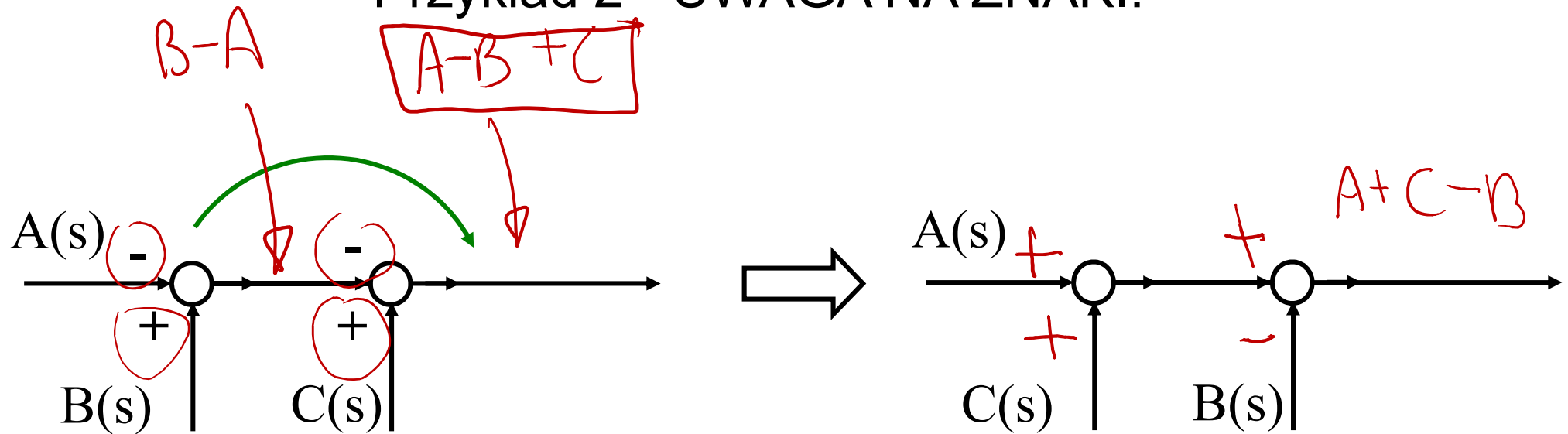
Przykład 1

Algebra schematów blokowych

zmiana kolejności węzłów sumacyjnych

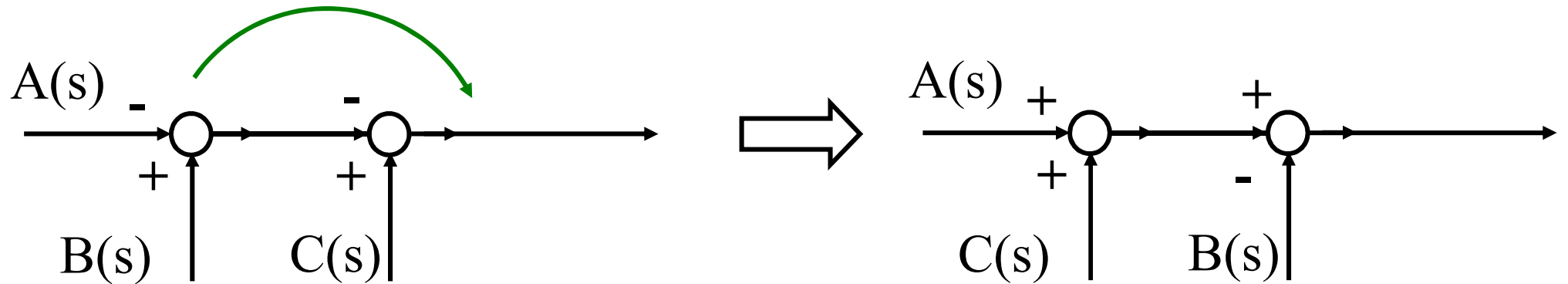
Przykład 2 - UWAGA NA ZNAKI!

Algebra schematów blokowych

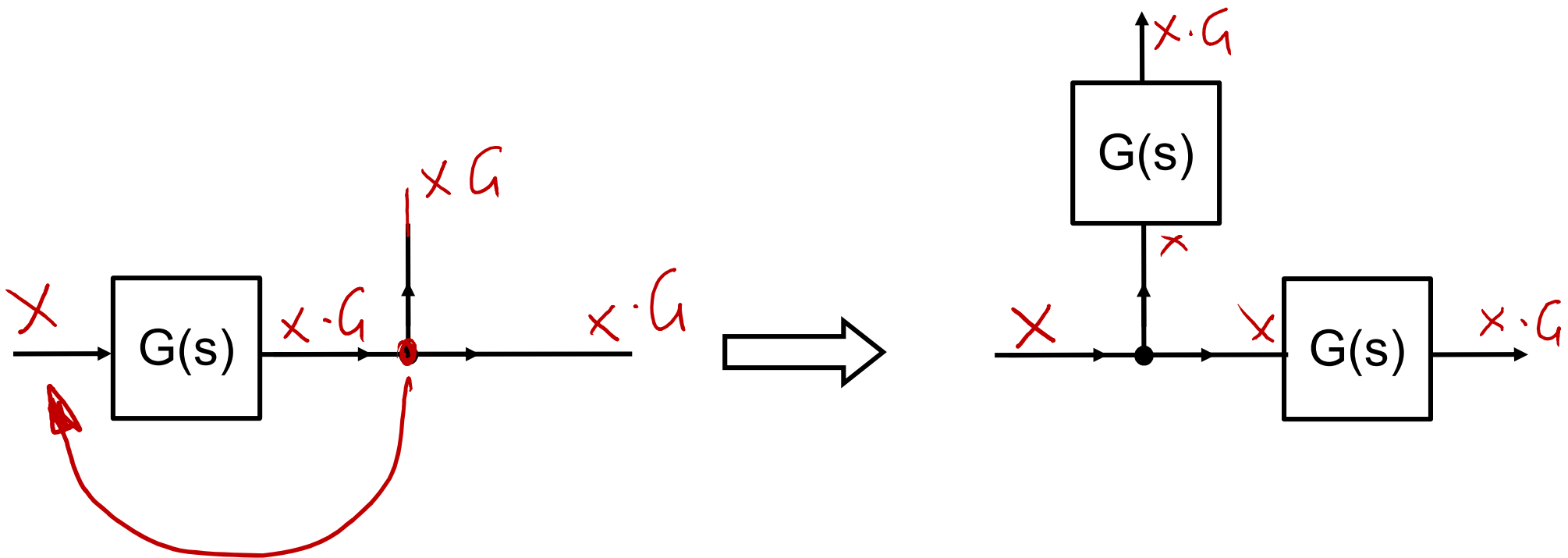
zmiana kolejności węzłów sumacyjnych

Przykład 2 - UWAGA NA ZNAKI!

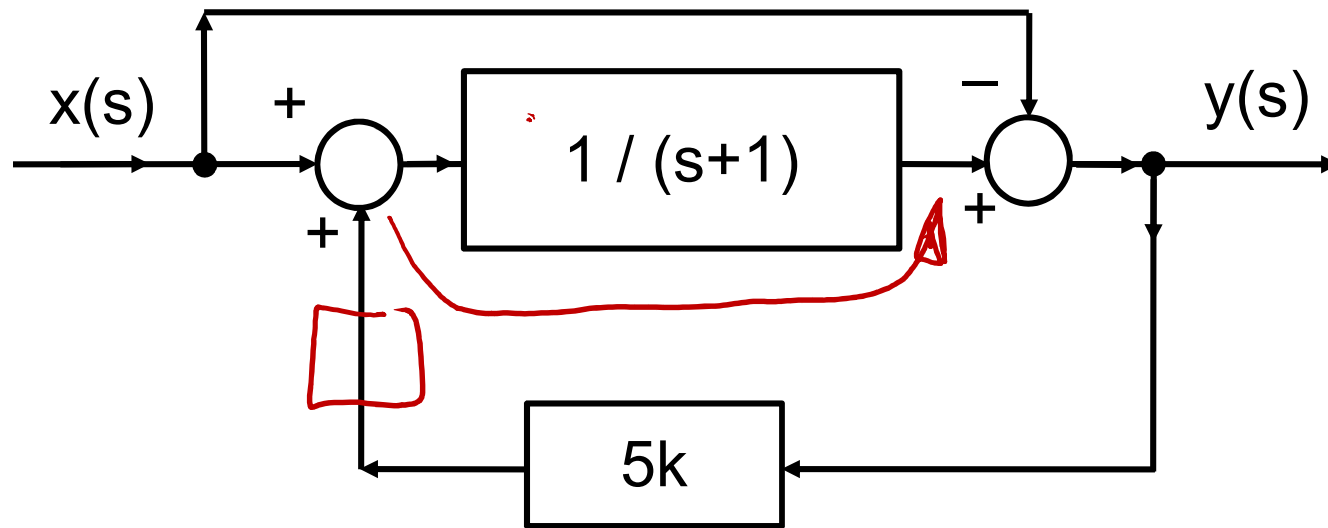

Algebra schematów blokowych

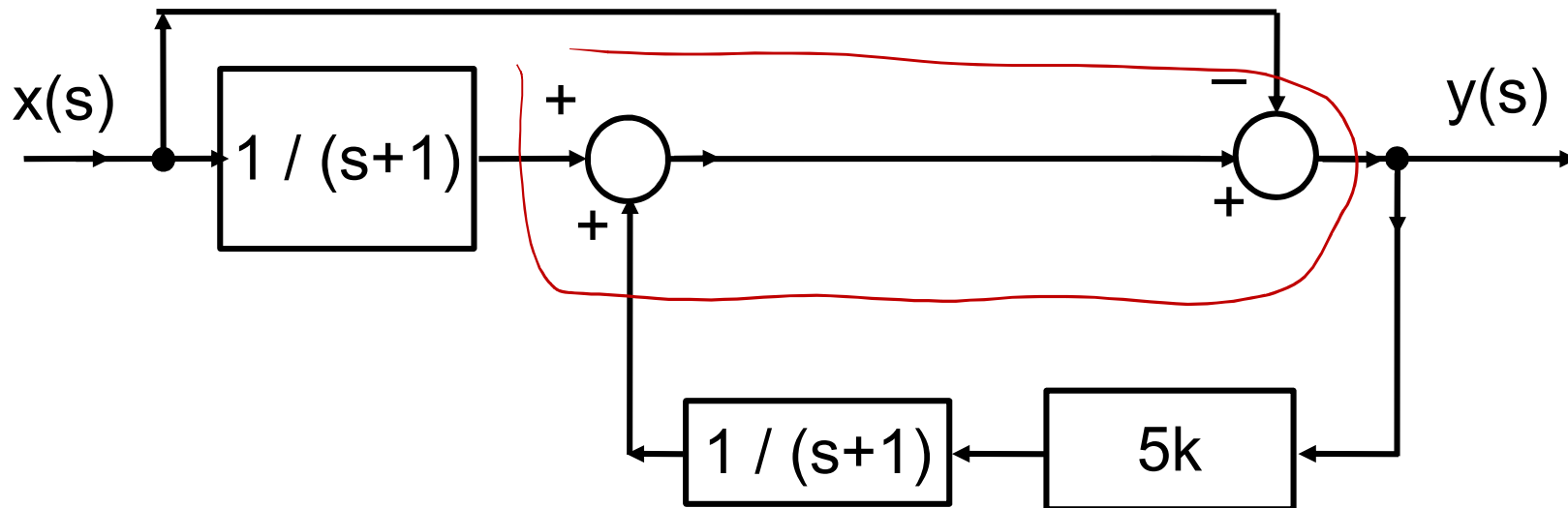
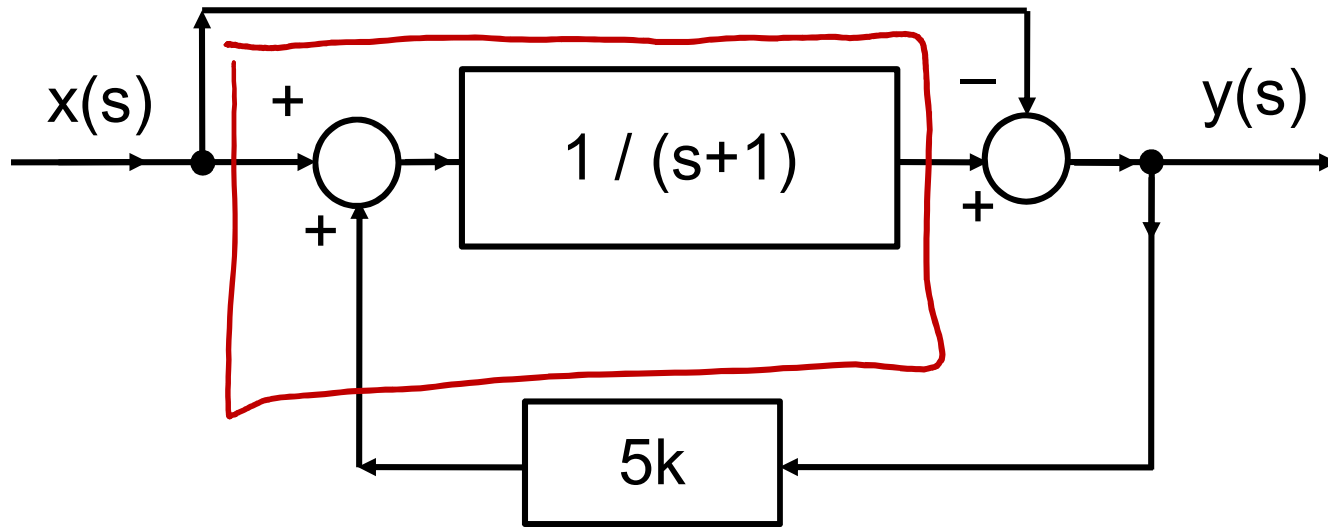
zmiana kolejności bloku transmitancji i węzła informacyjnego

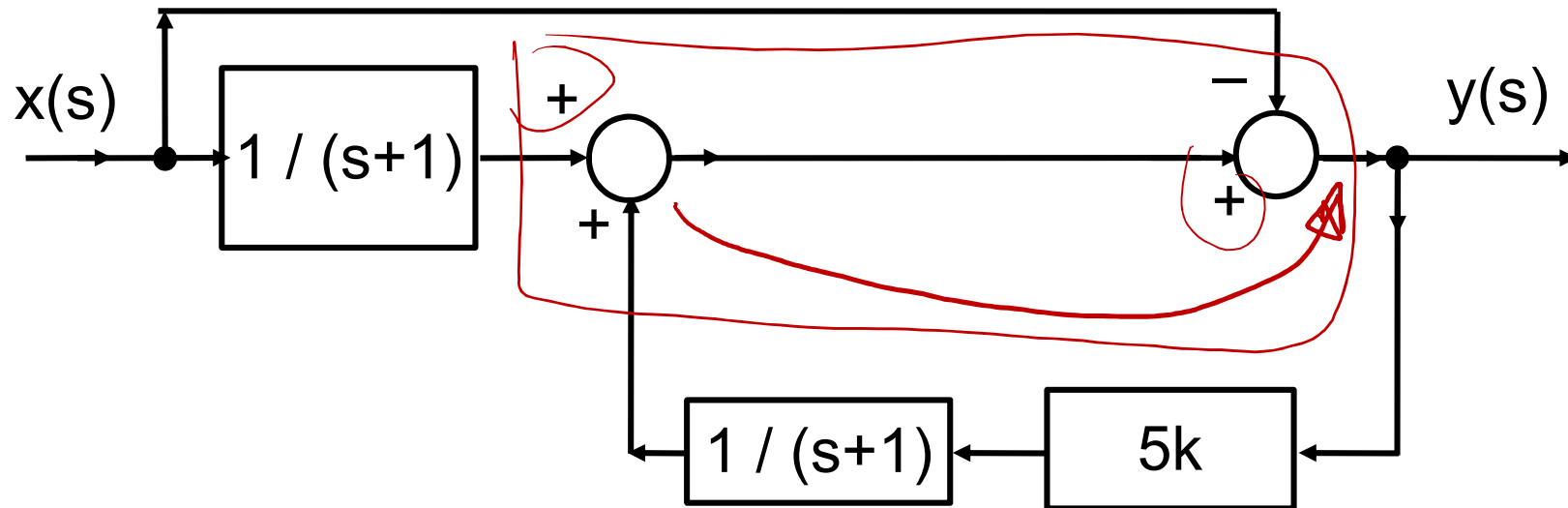
Przykład 3

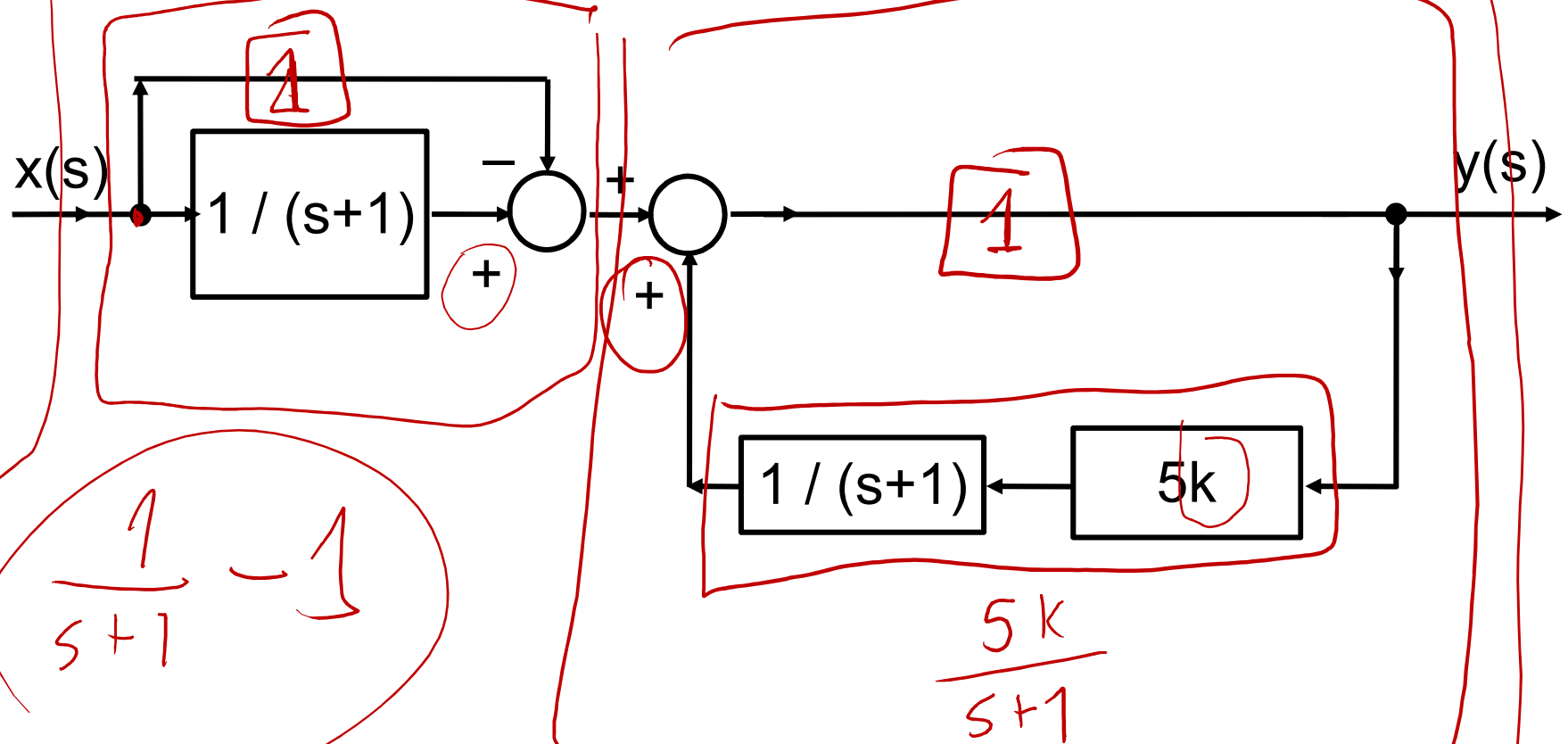
Przykład 3

Przykład 3

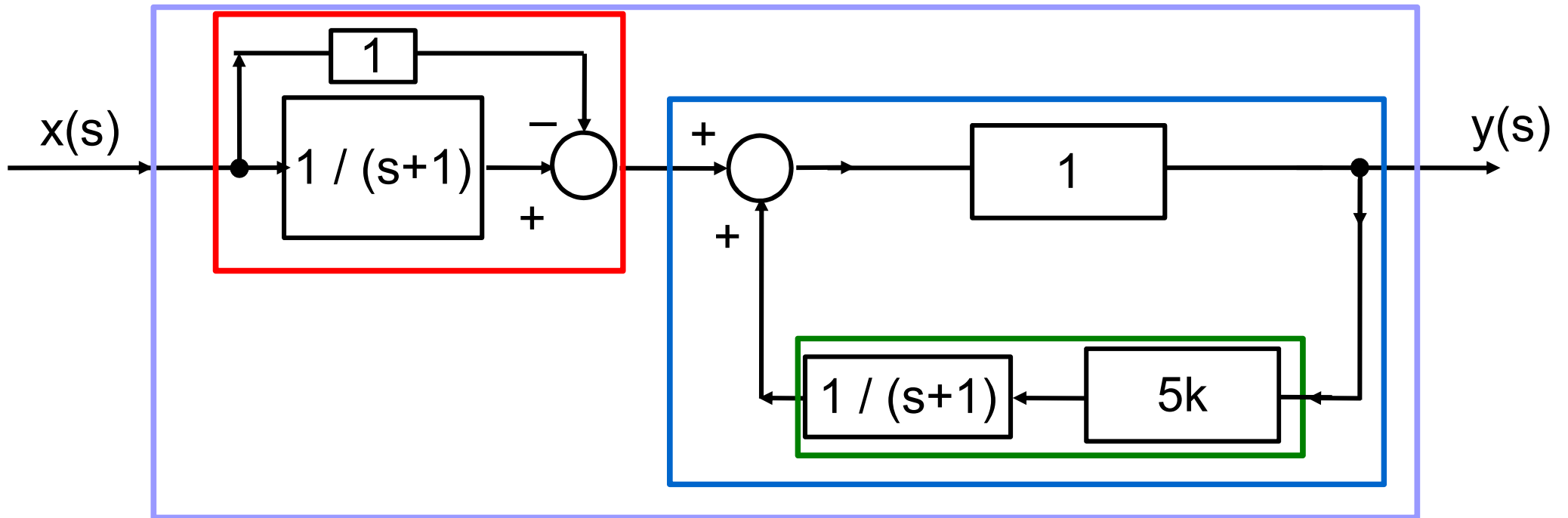
Przykład 3

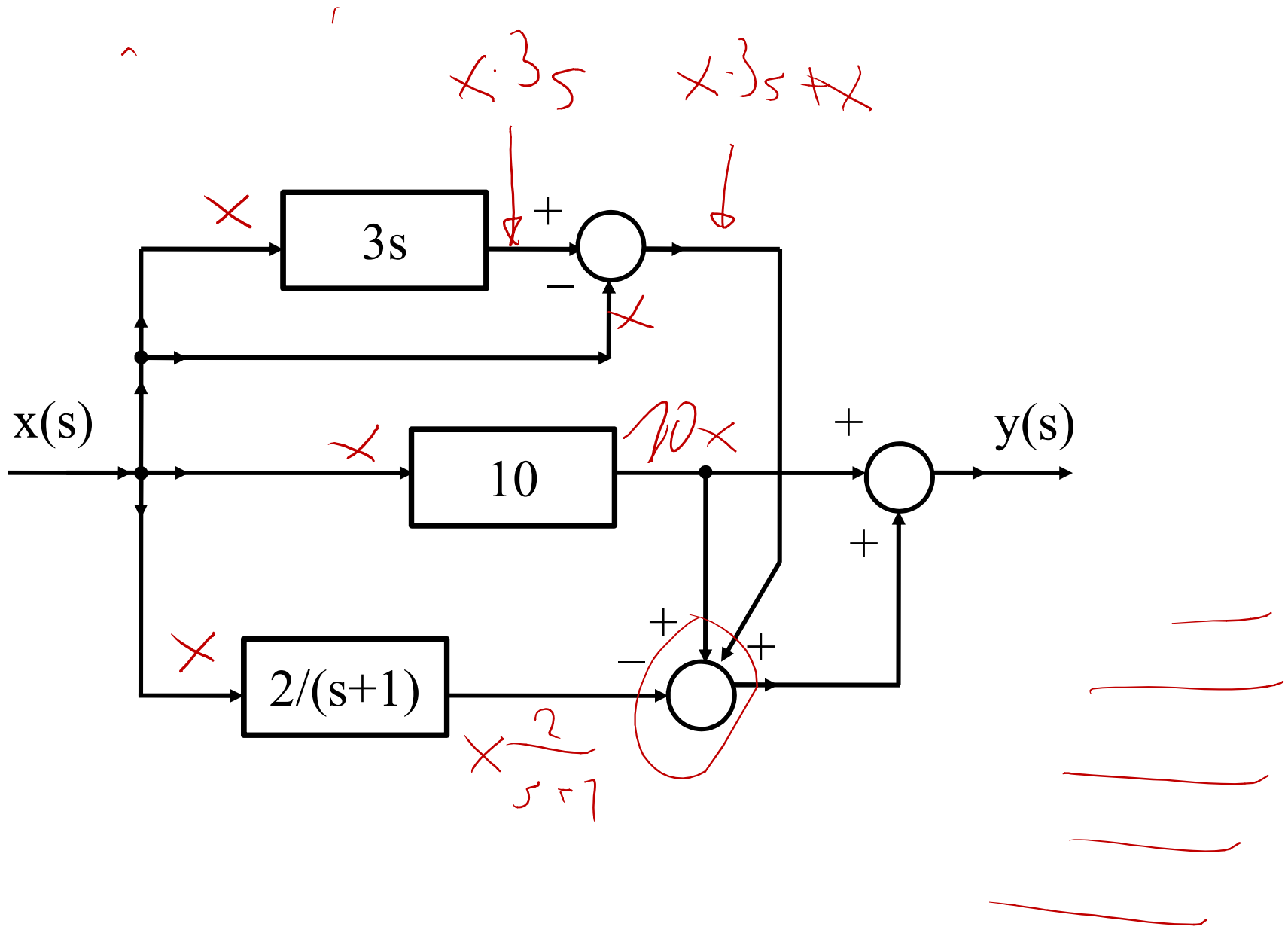
$$\frac{1}{s+1} - 1$$

$$1 - 1 \cdot \frac{5k}{s+1}$$

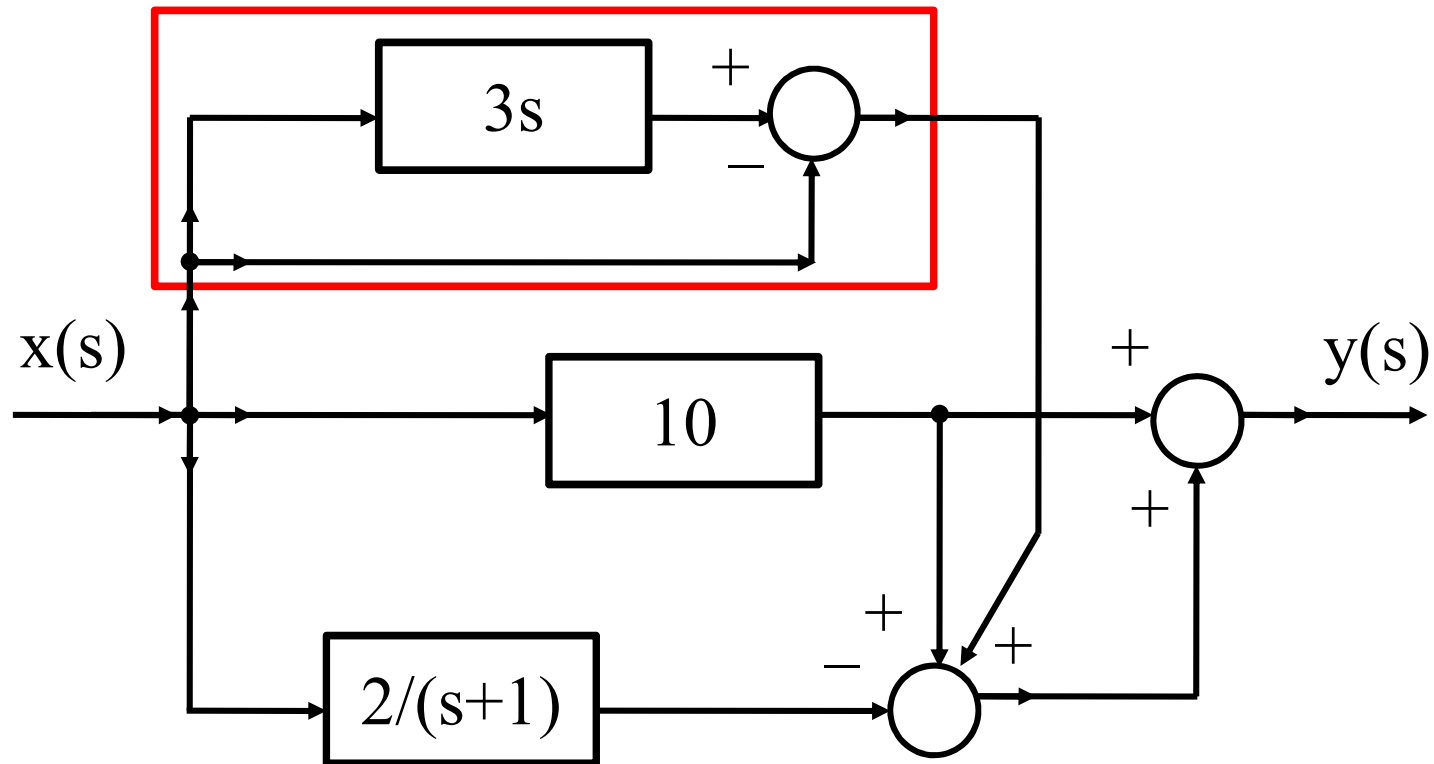
Przykład 3

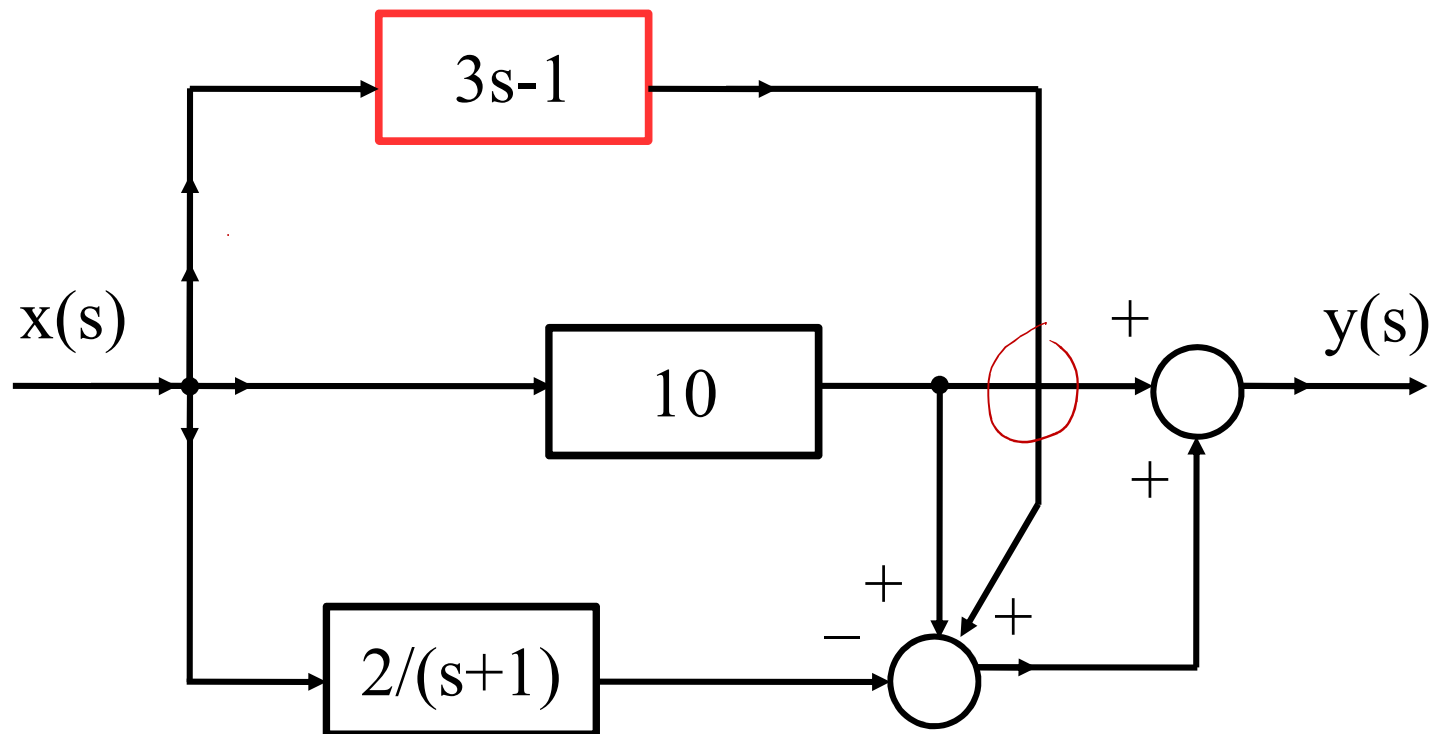
Przykład 4

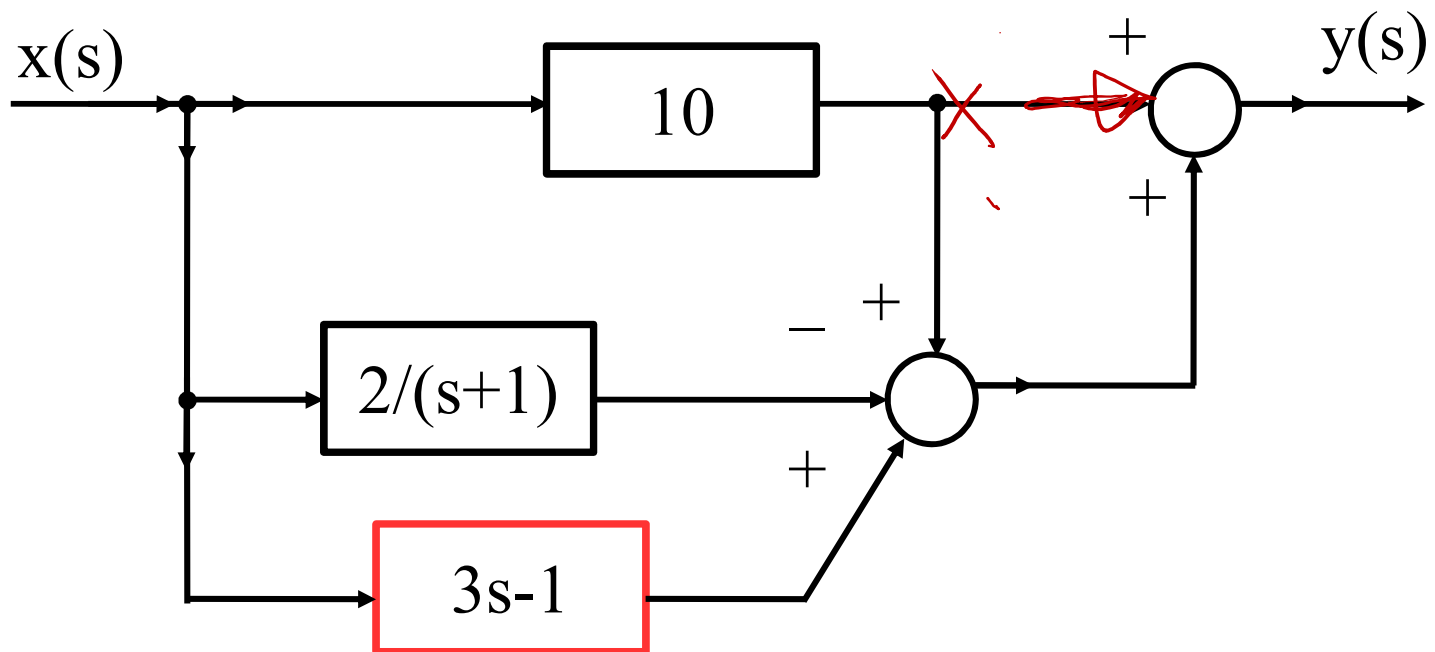
Przykład 4

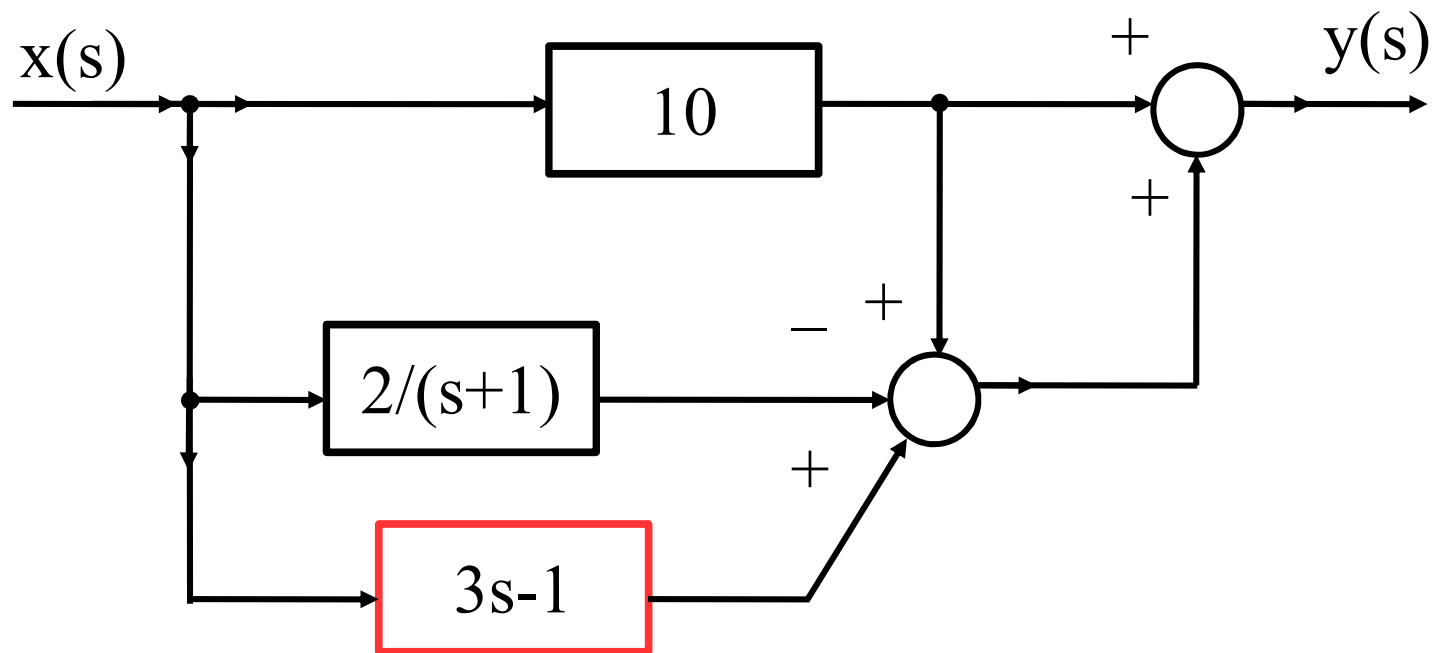
Przykład 4

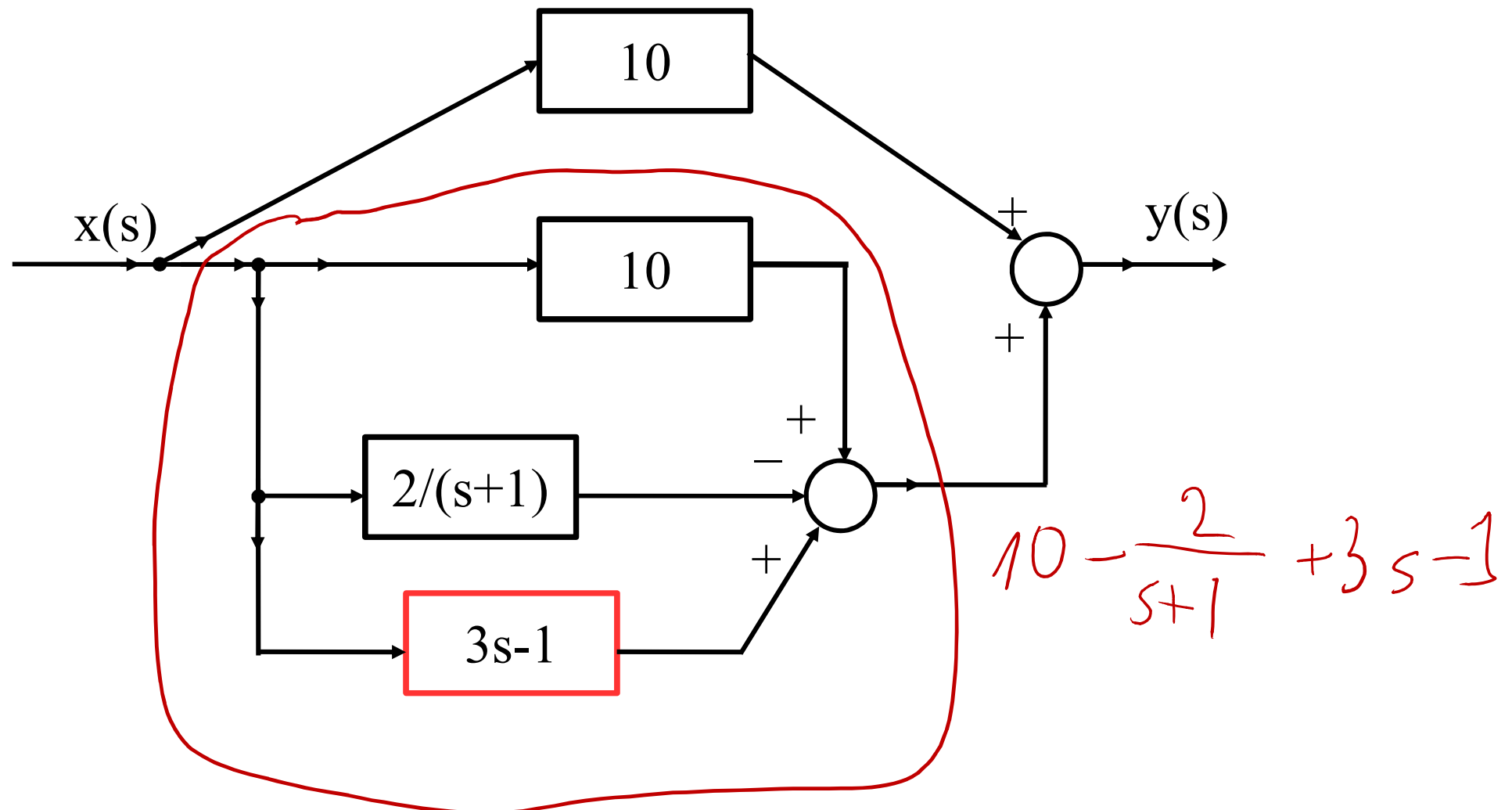
Przykład 4

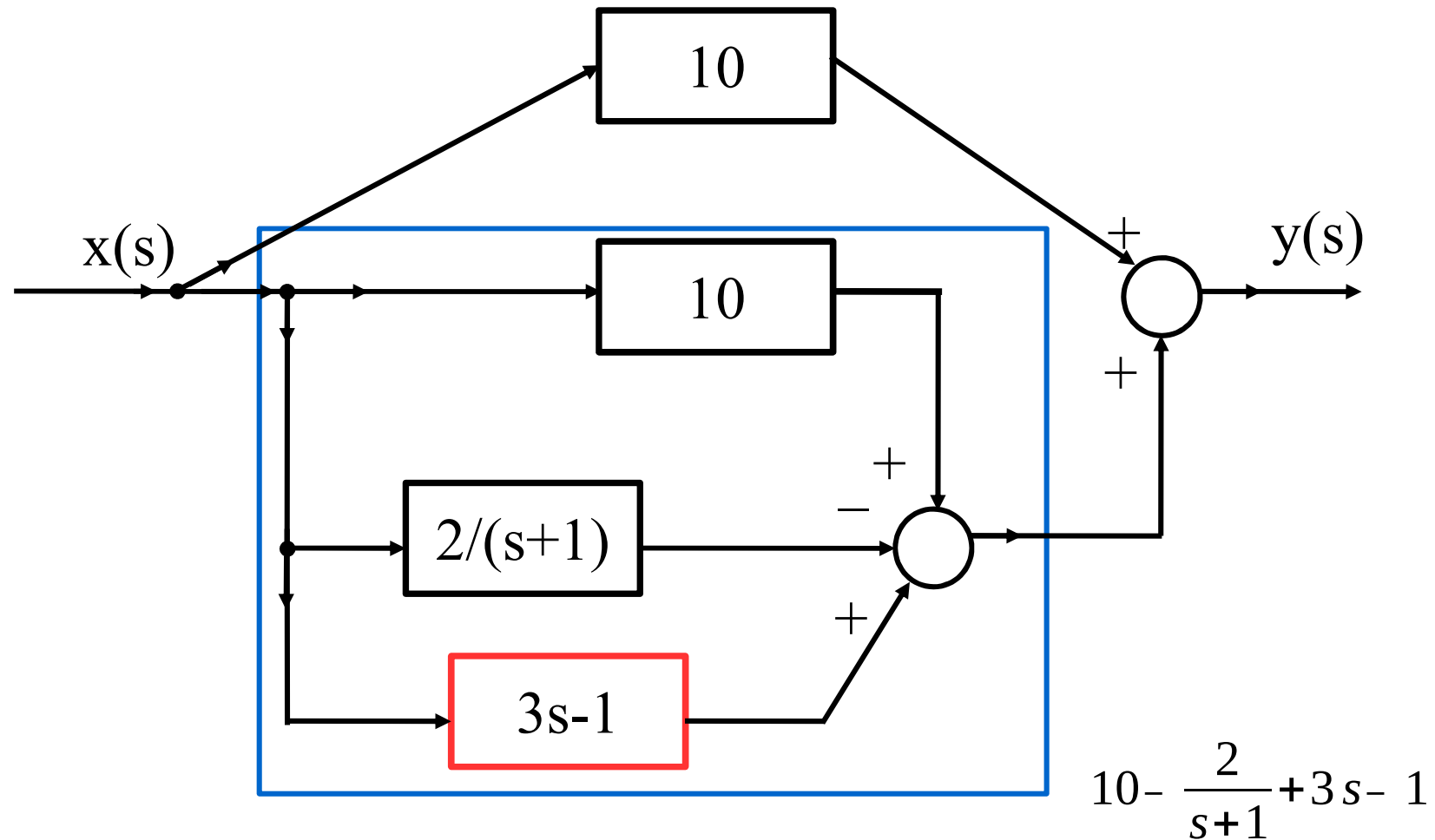
Przykład 4

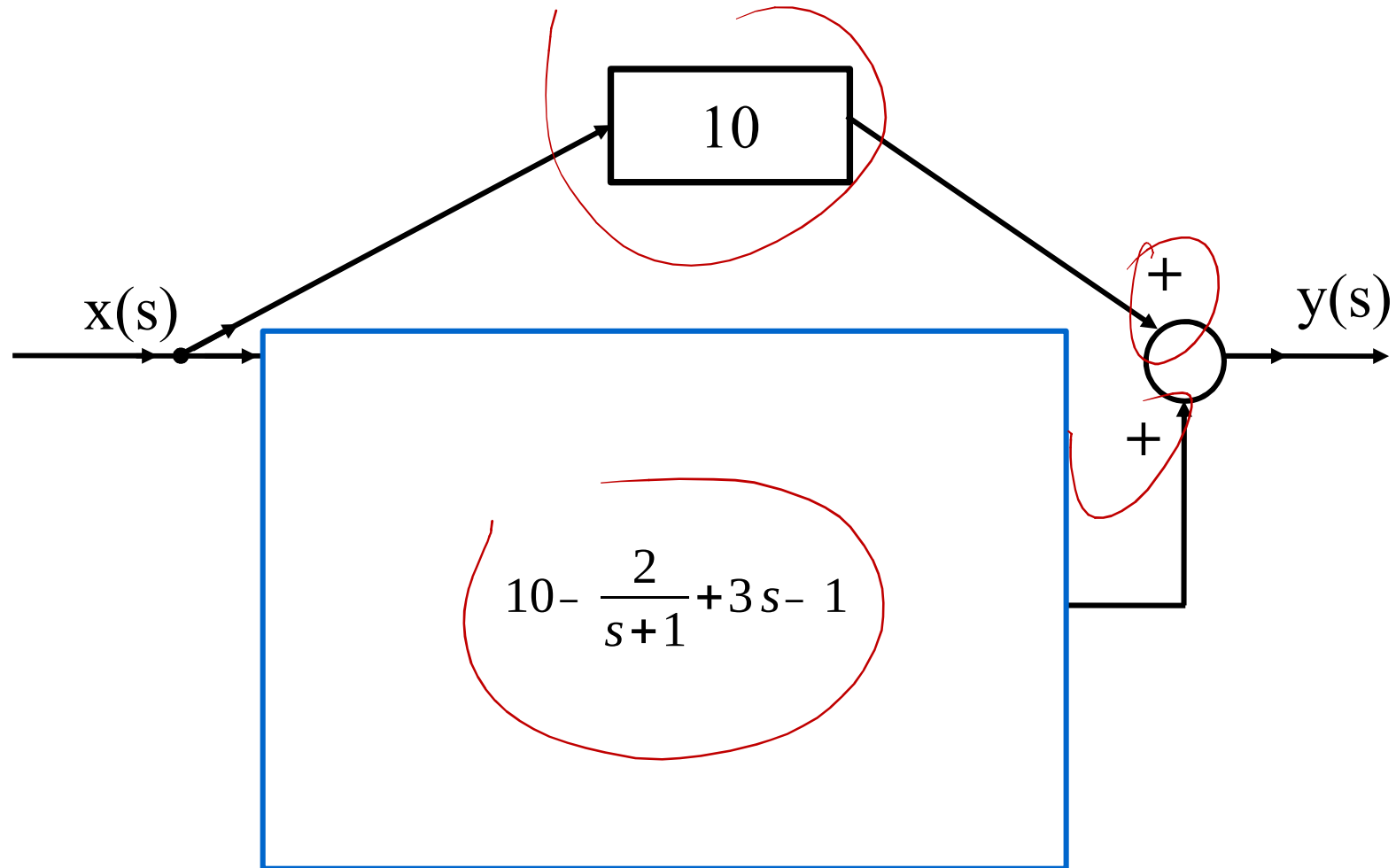
Przykład 4

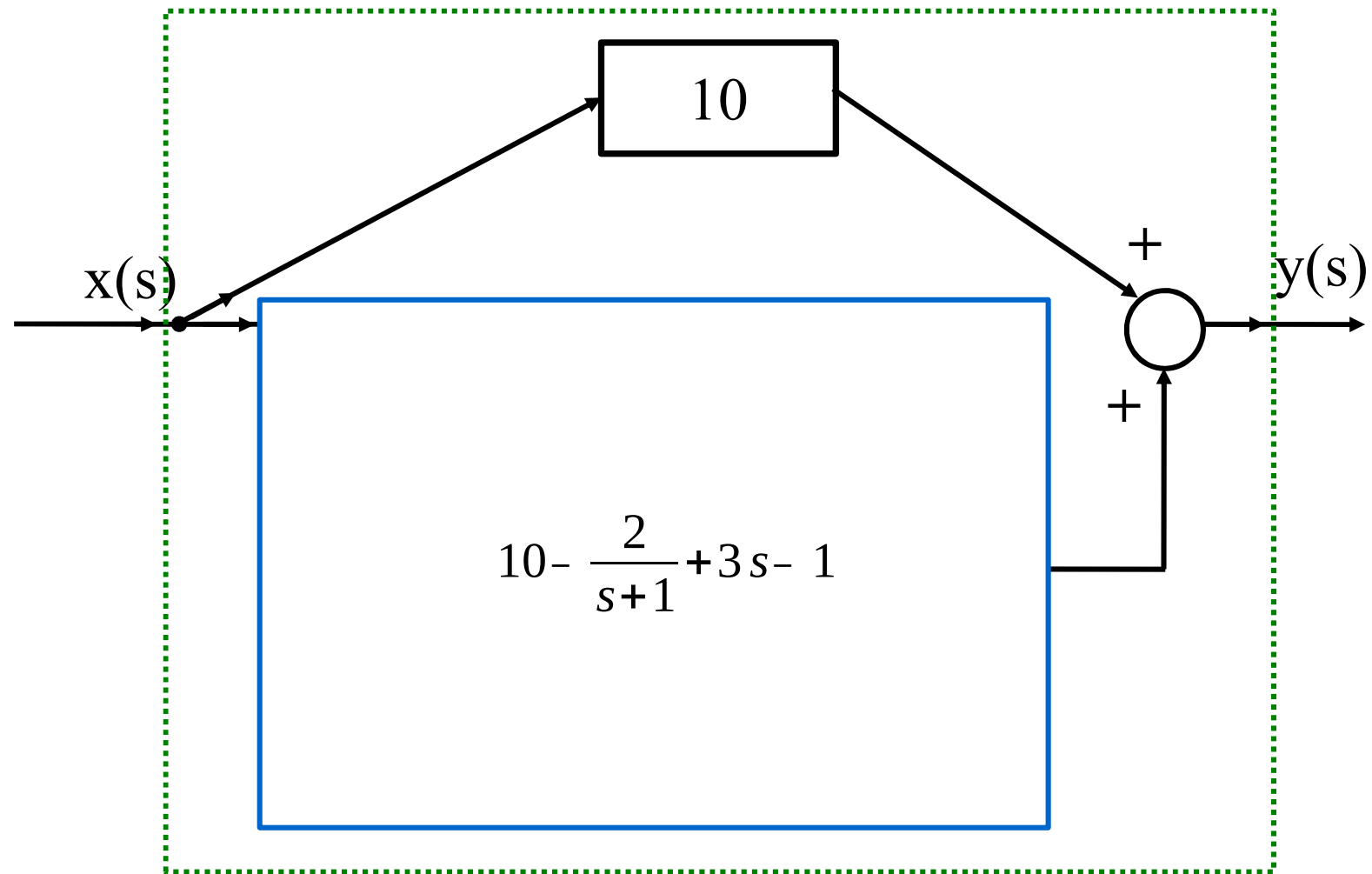
Przykład 4

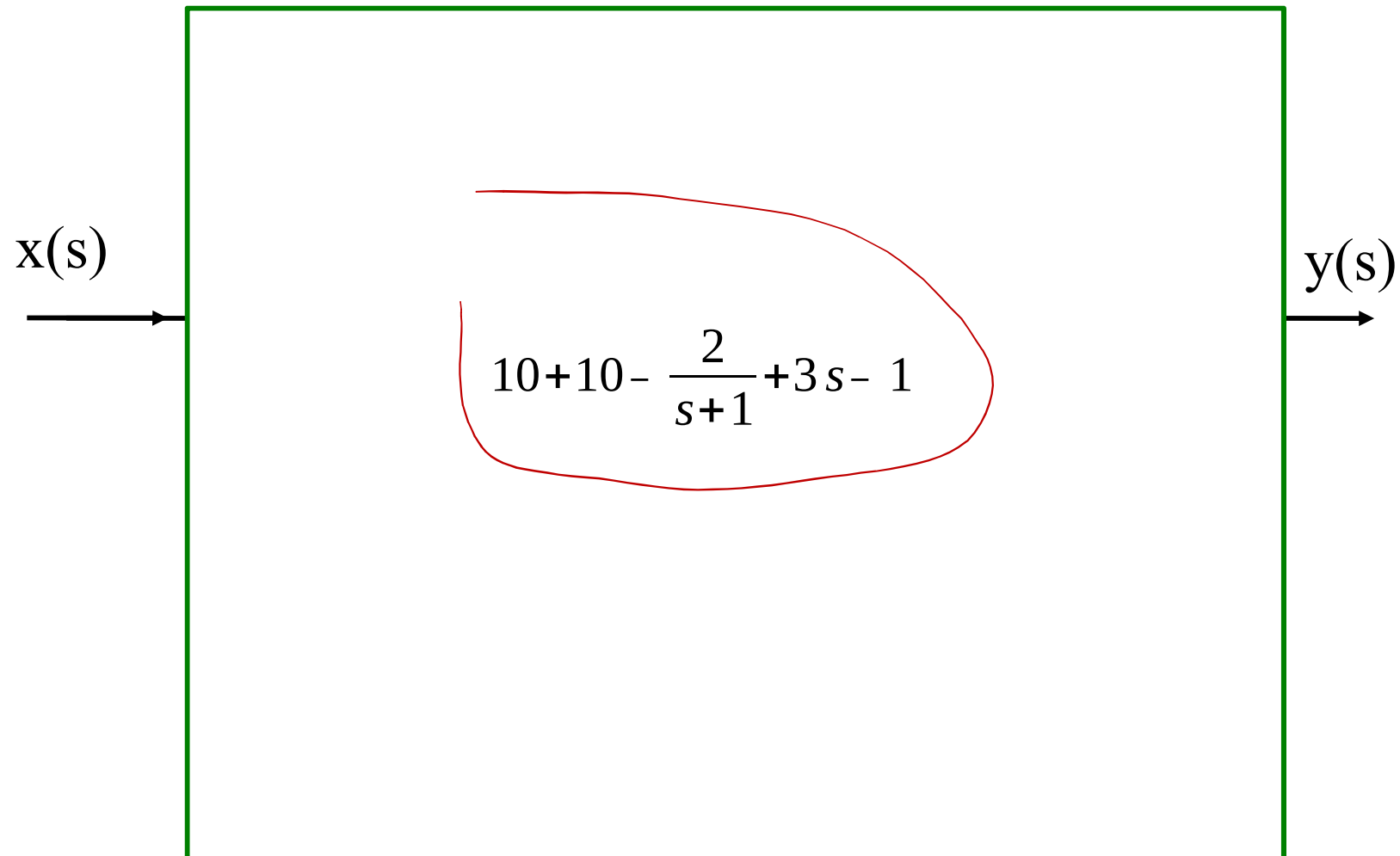
Przykład 4

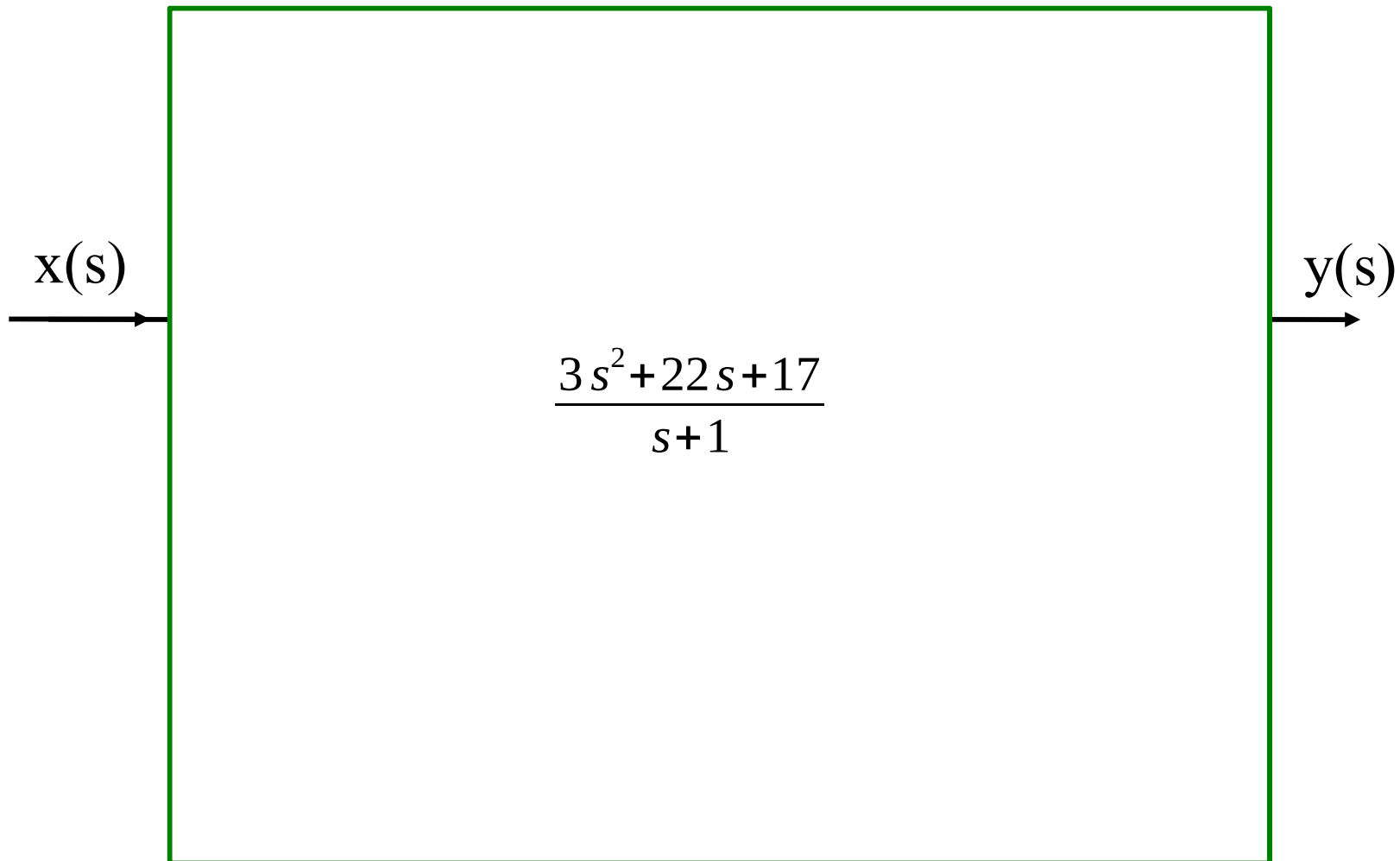
Przykład 4

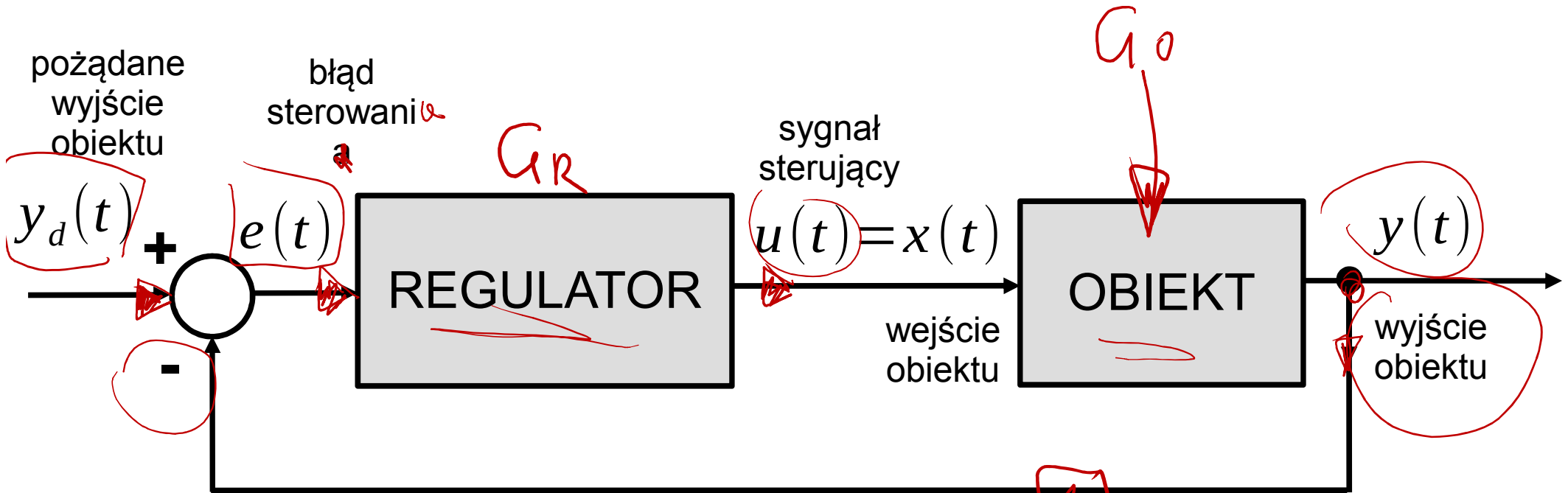
Przykład 4

Przykład 4

Sterowanie w zamkniętej pętli

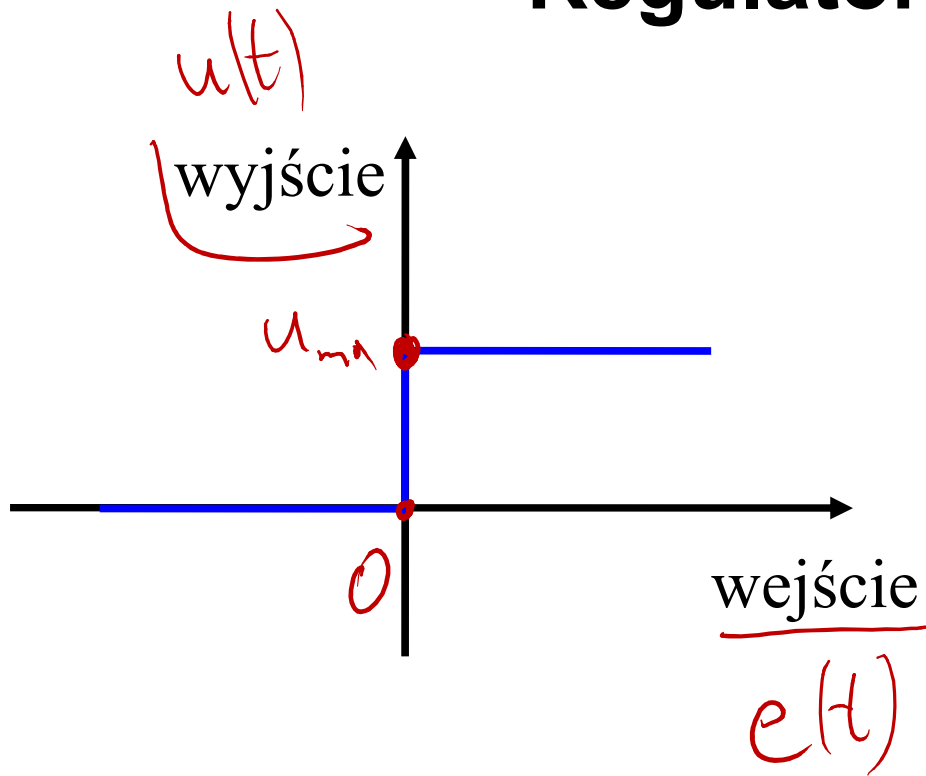
$$G_R(s) = \frac{Y(s)}{Y_d(s)} = \frac{G_R \cdot G_0}{1 + G_R \cdot G_0}$$

Podstawowe regulatory

- dwustanowy
- trójstanowy
- Proporcjonalny (P)
- Całkujący (I)
- Różniczkujący (D)
- Proporcjonalno-całkująco-różniczkujący (PID)

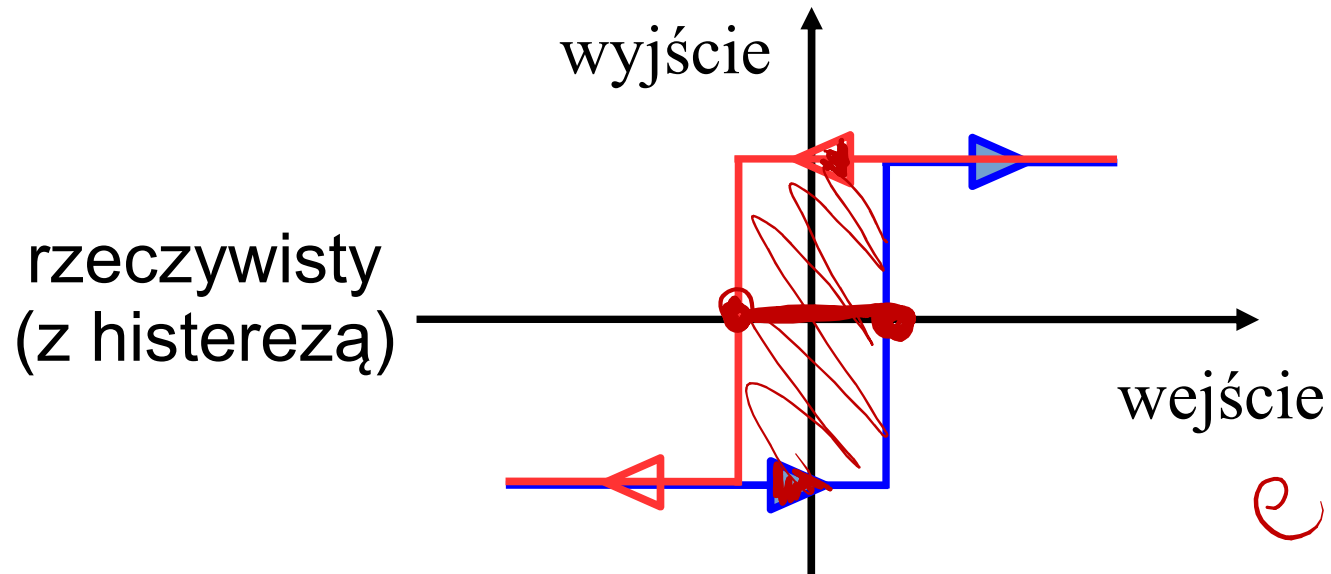
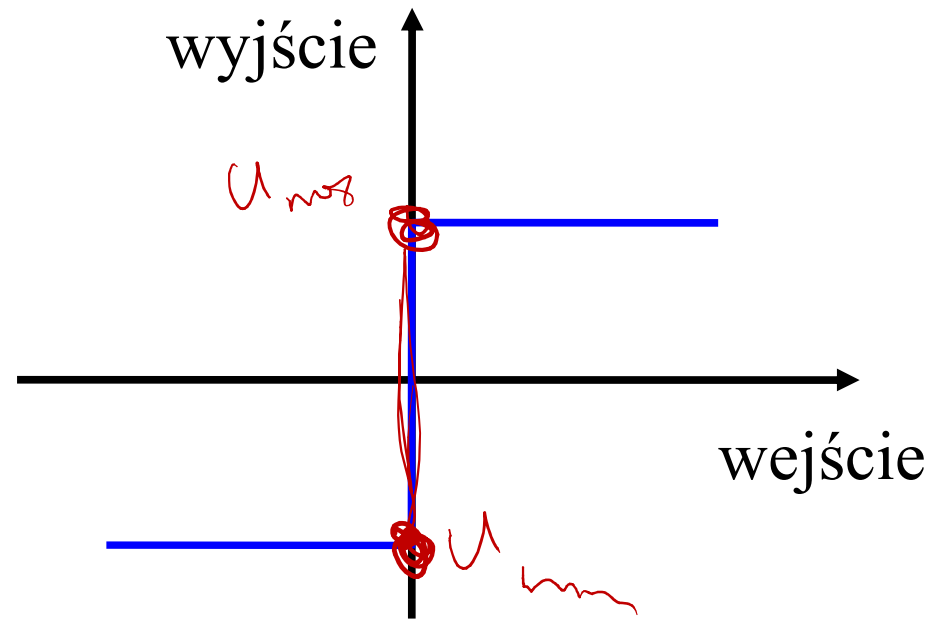
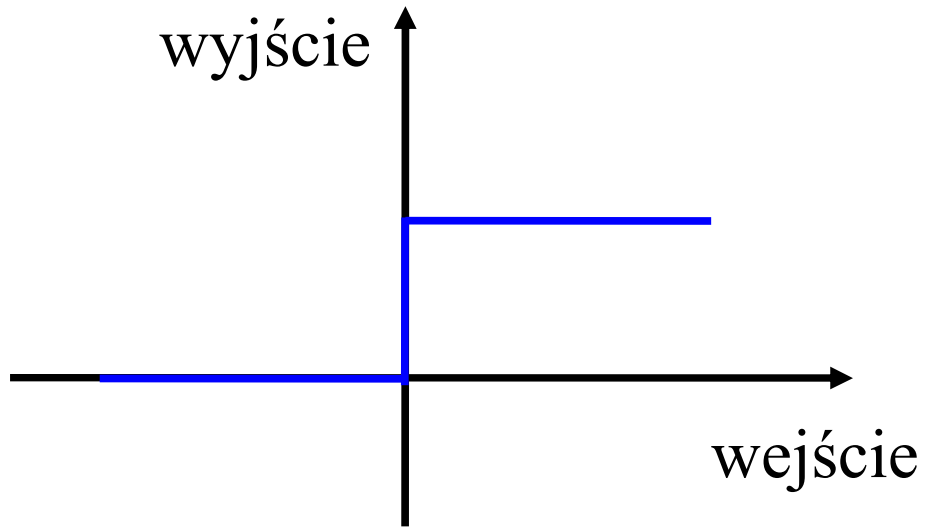

Regulator dwustanowy

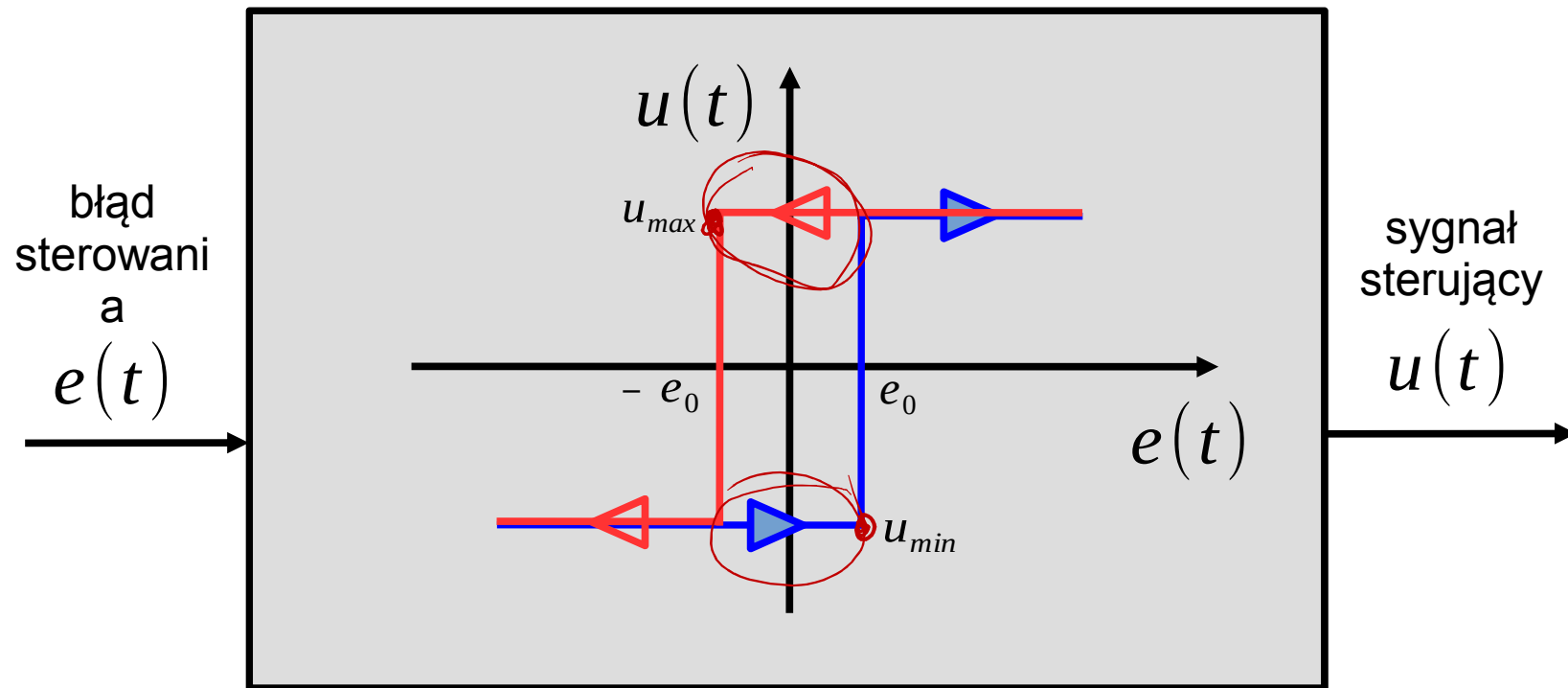

$$u(t) = \begin{cases} u_{max}; & e > 0 \\ 0; & e \leq 0 \end{cases}$$

Regulator dwustanowy

Regulator dwustanowy

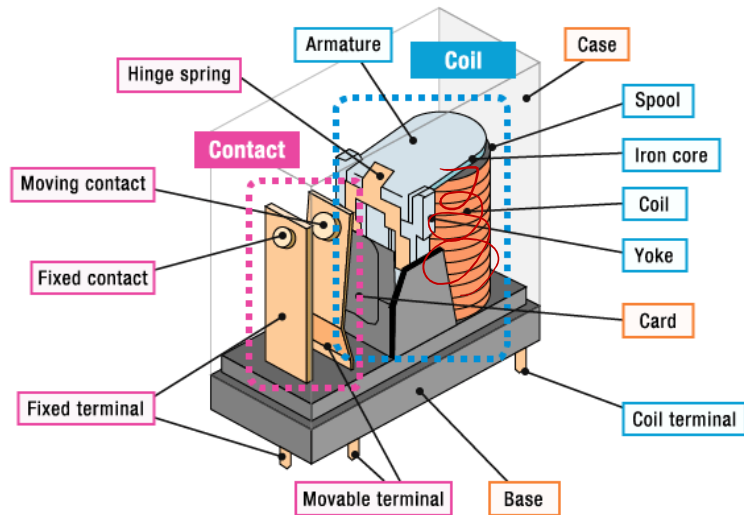

$$u(t) = \left\{ \begin{array}{l} u_{max}, \text{ jeżeli } e > e_0 \\ u_{min}, \text{ jeżeli } e < -e_0 \\ \text{bez zmian, w pozostałych przypadkach} \end{array} \right.$$

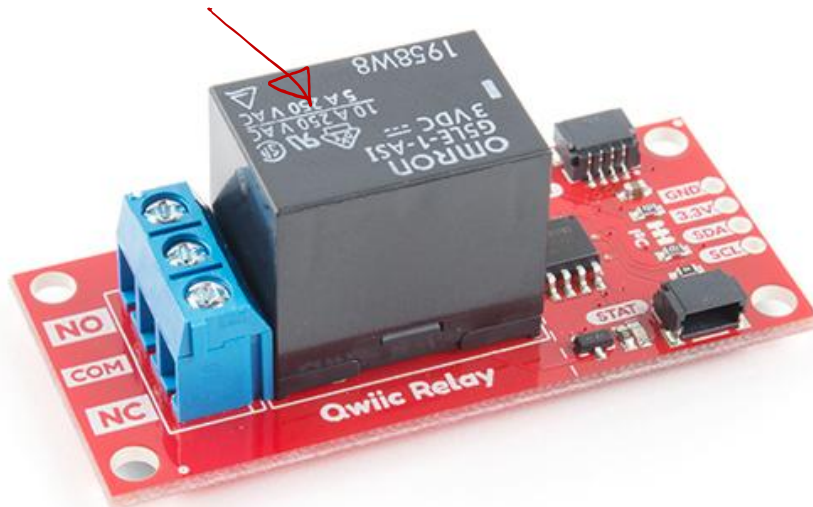
e_0 - histereza konstrukcyjna lub programowalna

Regulator dwustanowy

Przełącznik mechaniczny

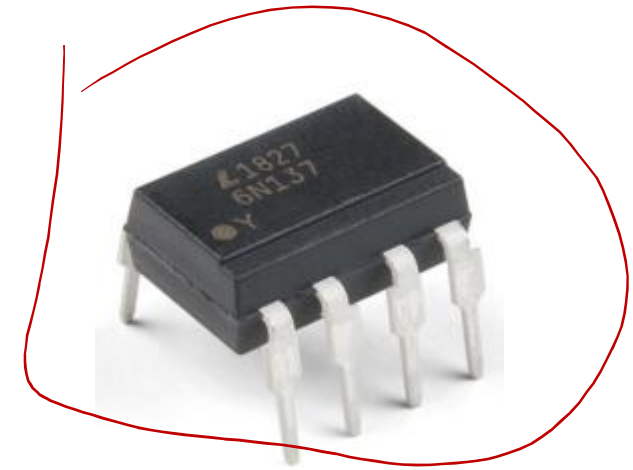

źródło: <https://www.components.omron.com/relay-basics/basic>

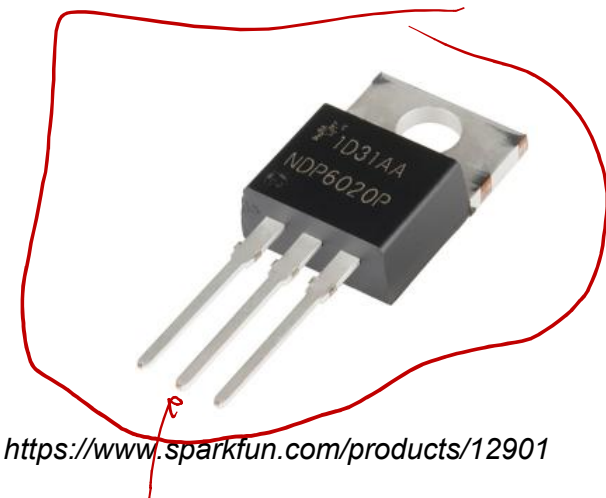

źródło: <https://www.sparkfun.com/products/15093>

Element elektroniczny (optoizolator, MOSFET)

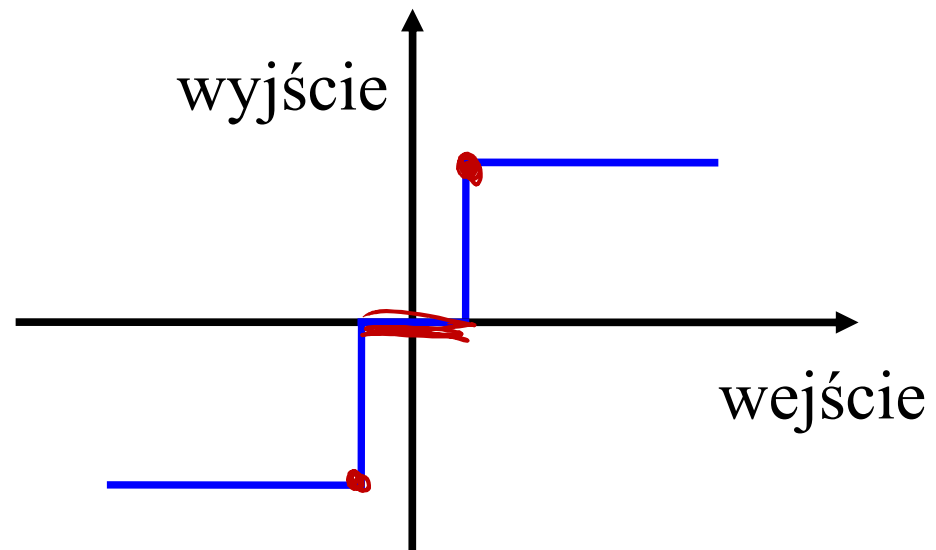

źródło: <https://www.sparkfun.com/products/15105>

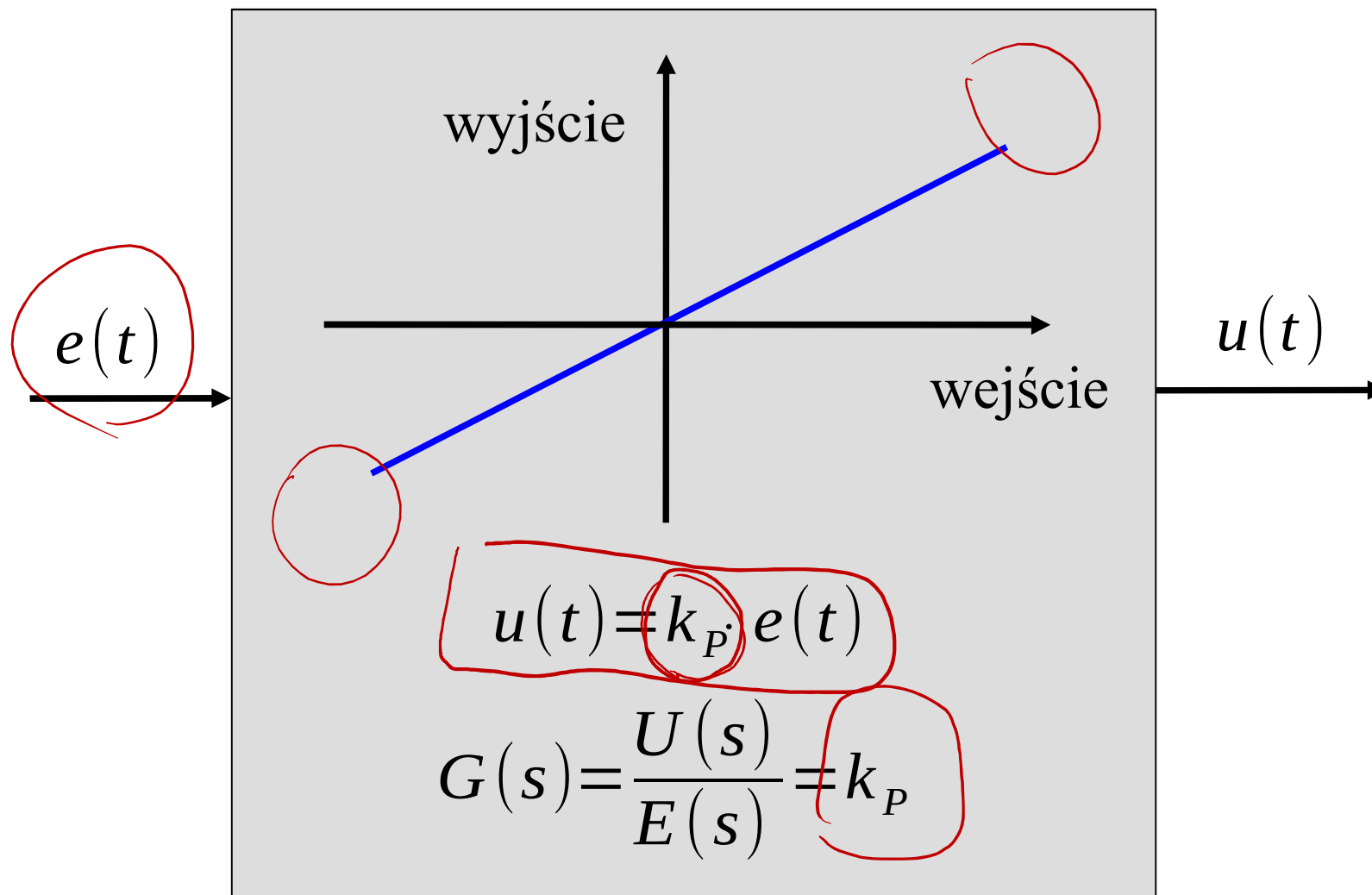

źródło: <https://www.sparkfun.com/products/12901>

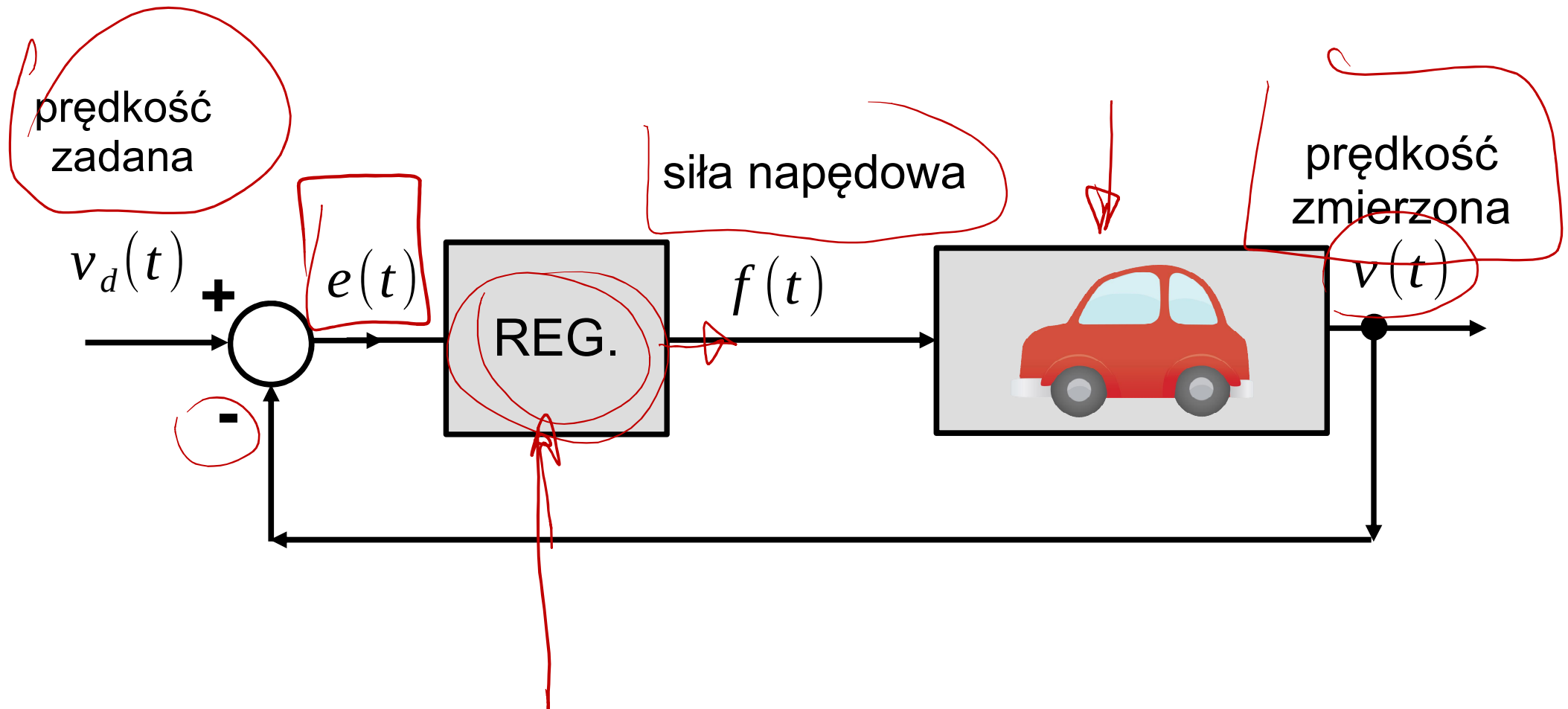
Regulator trójstanowy

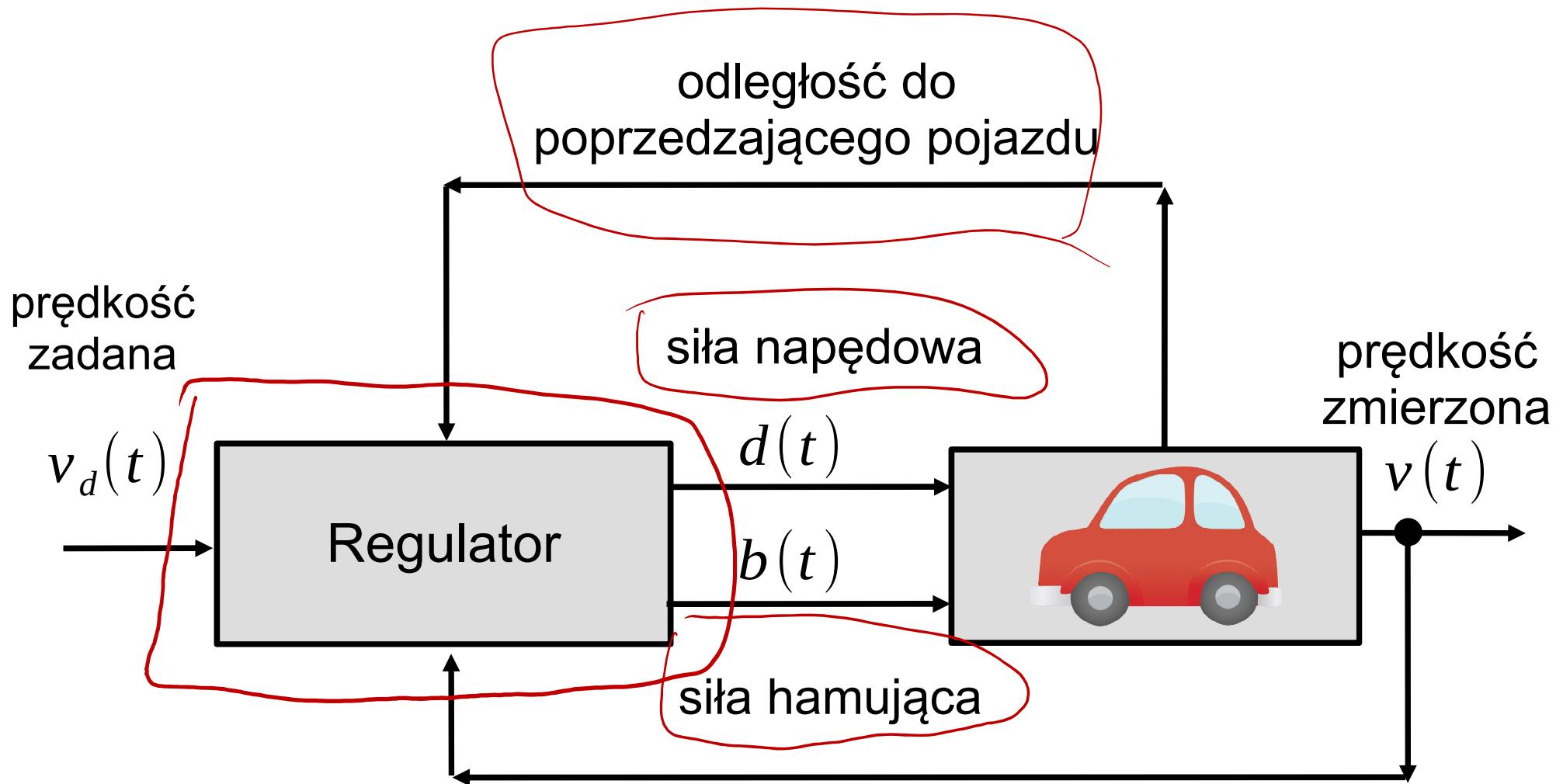
Regulator proporcjonalny (P)

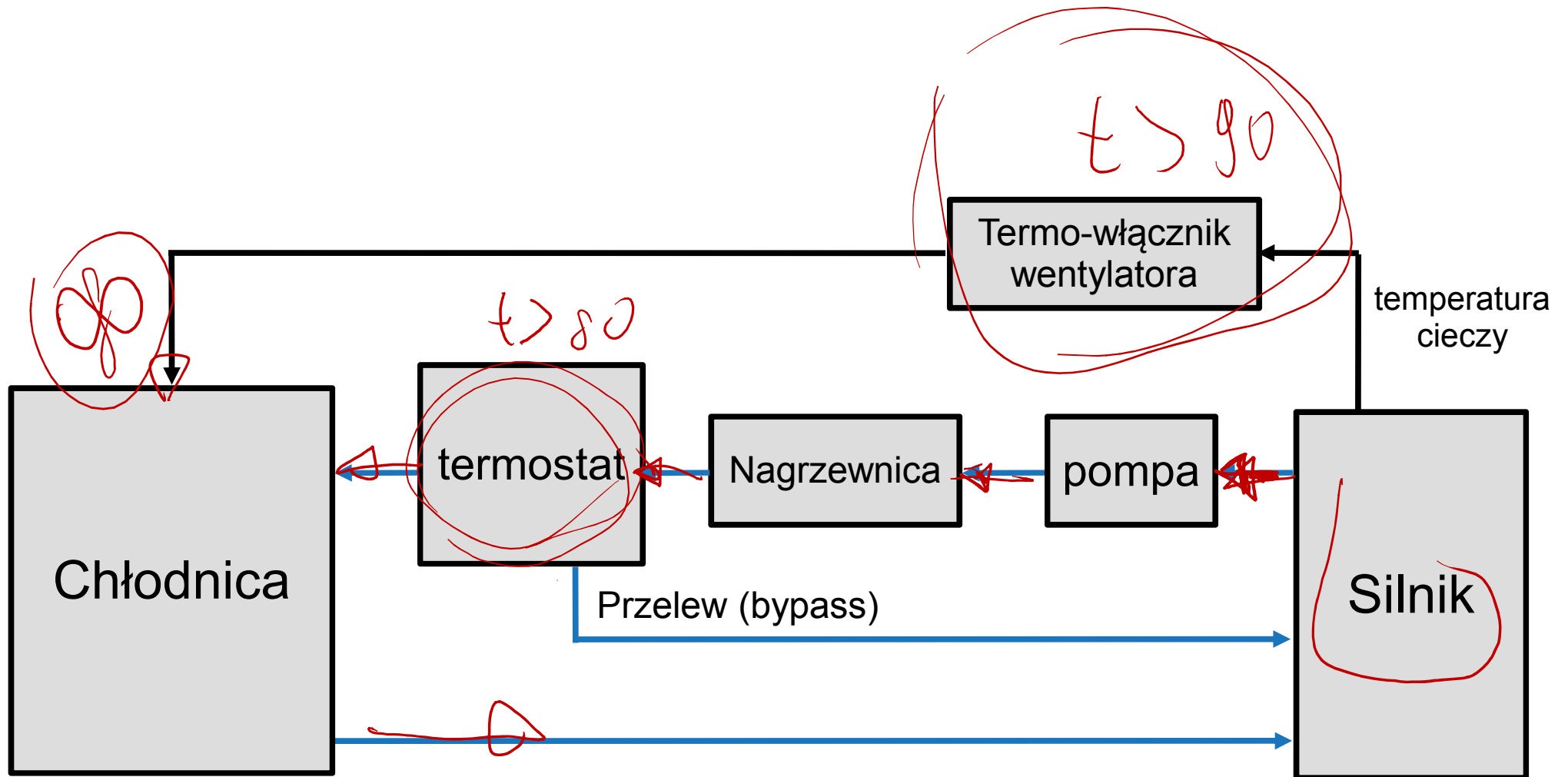
Sterowanie prędkością (cruise control, autocruise, tempomat)

Adaptacyjne sterowanie prędkością (adaptive cruise control)

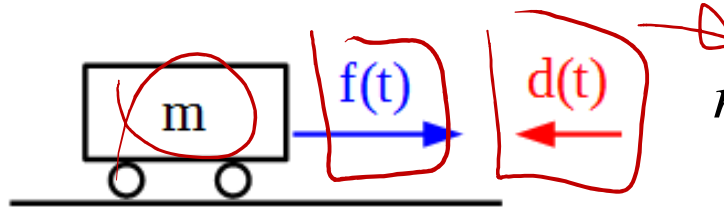
Sterowanie temperaturą silnika

Przykład 1

Sterowanie prędkością (tempomat)

pojazd na płaskim podłożu
 m – masa pojazdu,
 $f(t)$ – siła napędowa,
 $d(t)=c*v(t)$ – opór powietrza,
 $v(t)$ – prędkość pojazdu

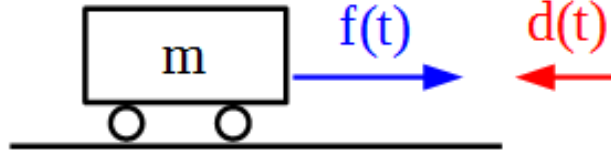
$$m \frac{dv(t)}{dt} = f(t) - d(t)$$

$$G(s) = \frac{V(s)}{F(s)} = \frac{1}{ms + c}$$

Przykład 1

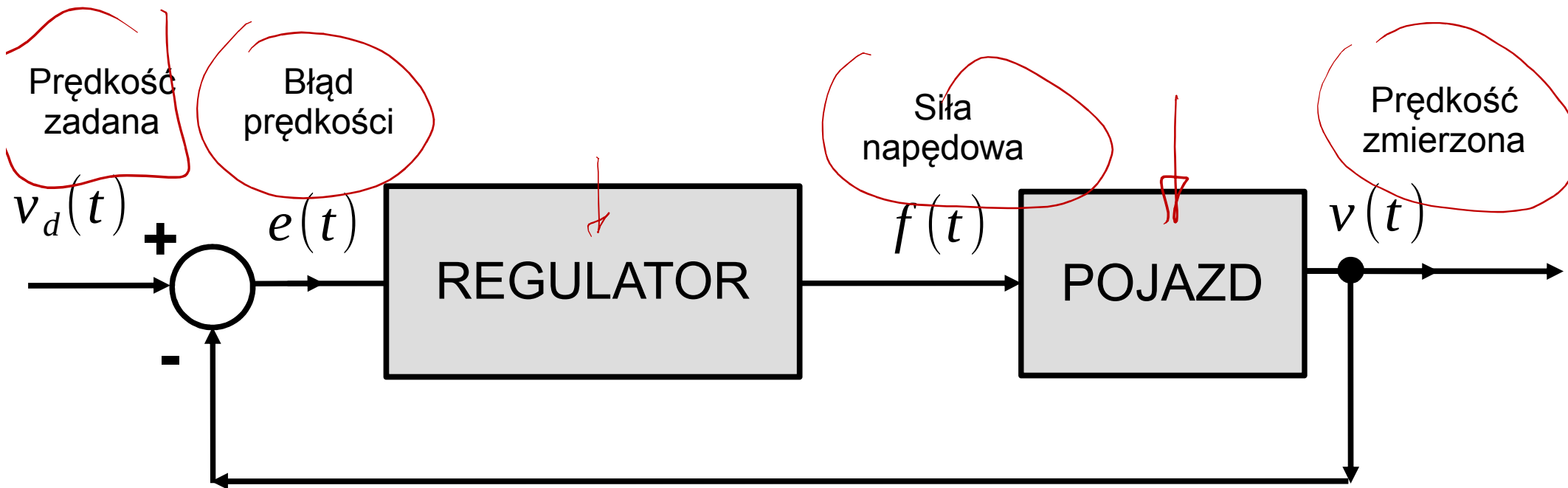
Sterowanie prędkością (tempomat)

pojazd na płaskim podłożu
 m – masa pojazdu,
 $f(t)$ – siła napędowa,
 $d(t)=c*v(t)$ – opór powietrza,
 $v(t)$ – prędkość pojazdu

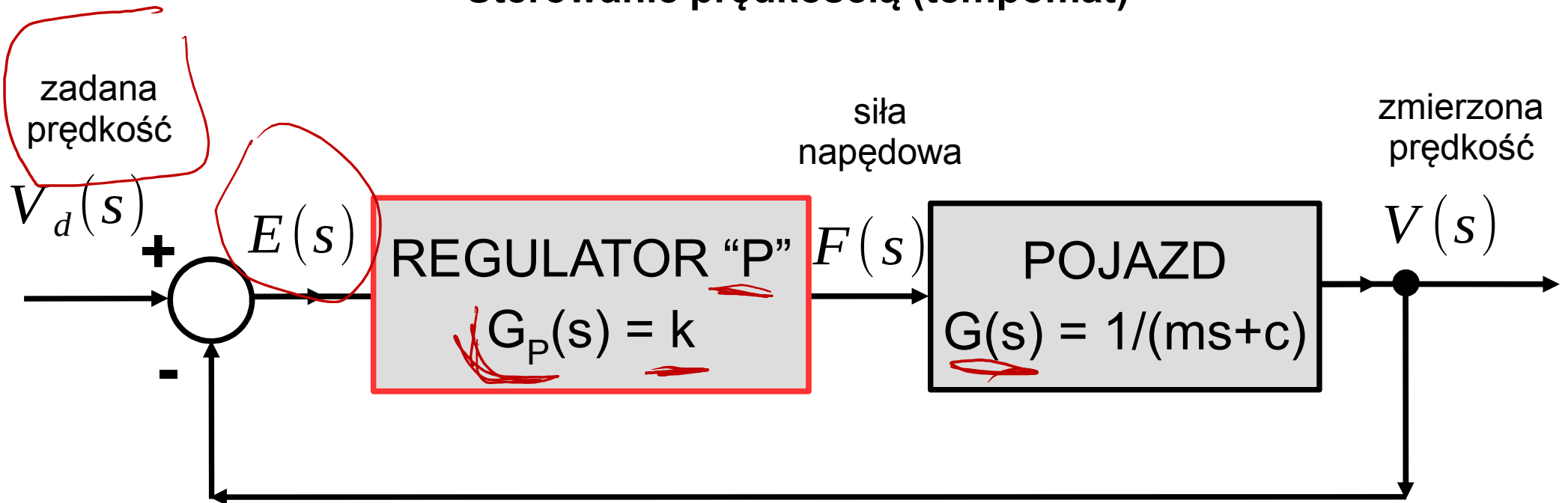
$$m \frac{dv(t)}{dt} = f(t) - d(t)$$

$$G(s) = \frac{V(s)}{F(s)} = \frac{1}{ms + c}$$

Przykład 1

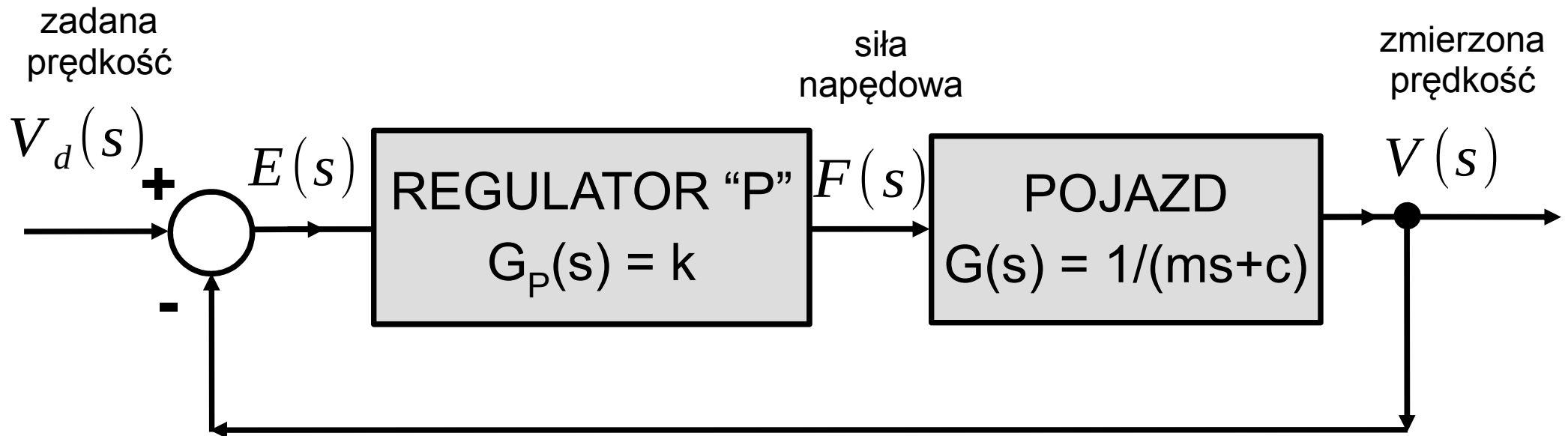
Sterowanie prędkością (tempomat)

$$G_R(s) = \frac{V(s)}{V_d(s)} = \frac{G_p \cdot G}{1 + G_p \cdot G} = \frac{k \cdot \frac{1}{ms+c}}{1 + k \cdot \frac{1}{ms+c}}$$
$$= \frac{k}{ms+c+k}$$

Przykład 1

Sterowanie prędkością (tempomat)

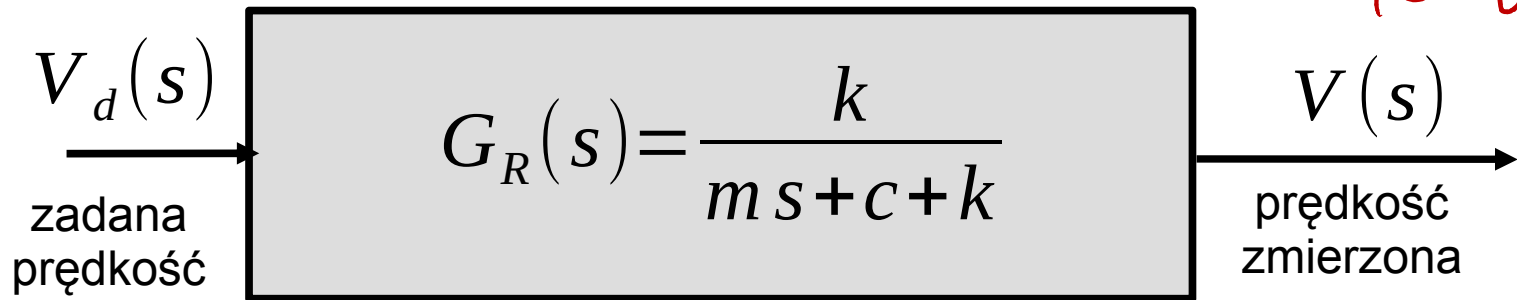

$$G_Z(s) = \frac{G_P(s)G(s)}{1 + G_P(s)G(s)}$$

$$G_Z(s) = \frac{k}{ms+c+k}$$

Przykład 1

Sterowanie prędkością (tempomat)

wejście: $v_d(t) = v_0 \mathbf{1}(t)$

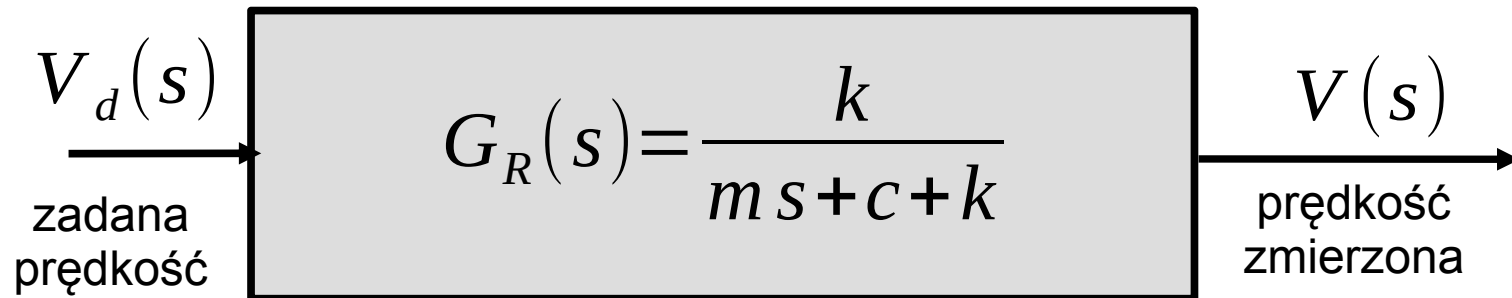
Transformata wejścia: $V_d(s) = v_0 \frac{1}{s}$

$$V(s) = V_d(s) \cdot G_R(s) = v_0 \frac{1}{s} \frac{k}{ms + c + k} = \frac{v_0 k}{s(ms + c + k)}$$
$$= v_0 k \frac{\frac{1}{m}}{s(s + \frac{c+k}{m})} = v_0 k \frac{\frac{c+k}{m}}{c+k} \frac{1}{s(s + \frac{c+k}{m})}$$

$$v(t) = \mathcal{L}^{-1}\{V(s)\} = \frac{v_0 k}{c+k} \left(1 - e^{-\frac{c+k}{m}t} \right)$$

Przykład 1

Sterowanie prędkością (tempomat)

wejście: $v_d(t) = v_0 \mathbf{1}(t)$ Transformata wejścia: $V_d(s) = v_0 \frac{1}{s}$

wyjście:

$$V(s) = V_d(s) G_Z(s) = \frac{v_0 k}{s(m s + c + k)} = \frac{v_0 k}{c + k} \frac{\frac{c + k}{m}}{s \left(s + \frac{c + k}{m} \right)}$$

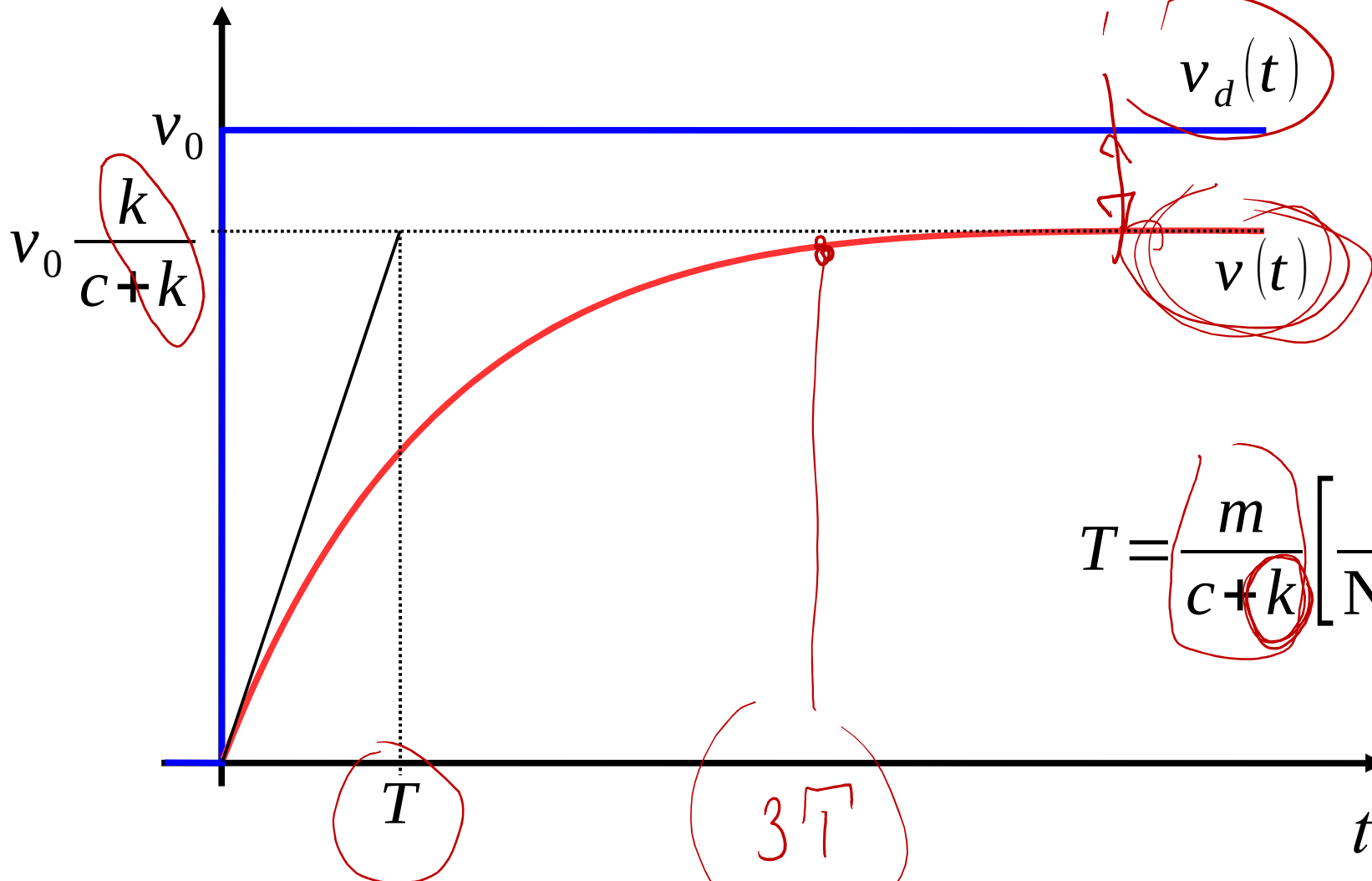
$$v(t) = \frac{v_0 k}{c + k} \left(1 - \exp \left(- \frac{c + k}{m} t \right) \right)$$

Przykład 1

$$\frac{k}{c+k} < 1$$

Sterowanie prędkością (tempomat)

$$v(t) = v_0 \frac{k}{c+k} \left(1 - \exp\left(-\frac{c+k}{m} t\right) \right)$$

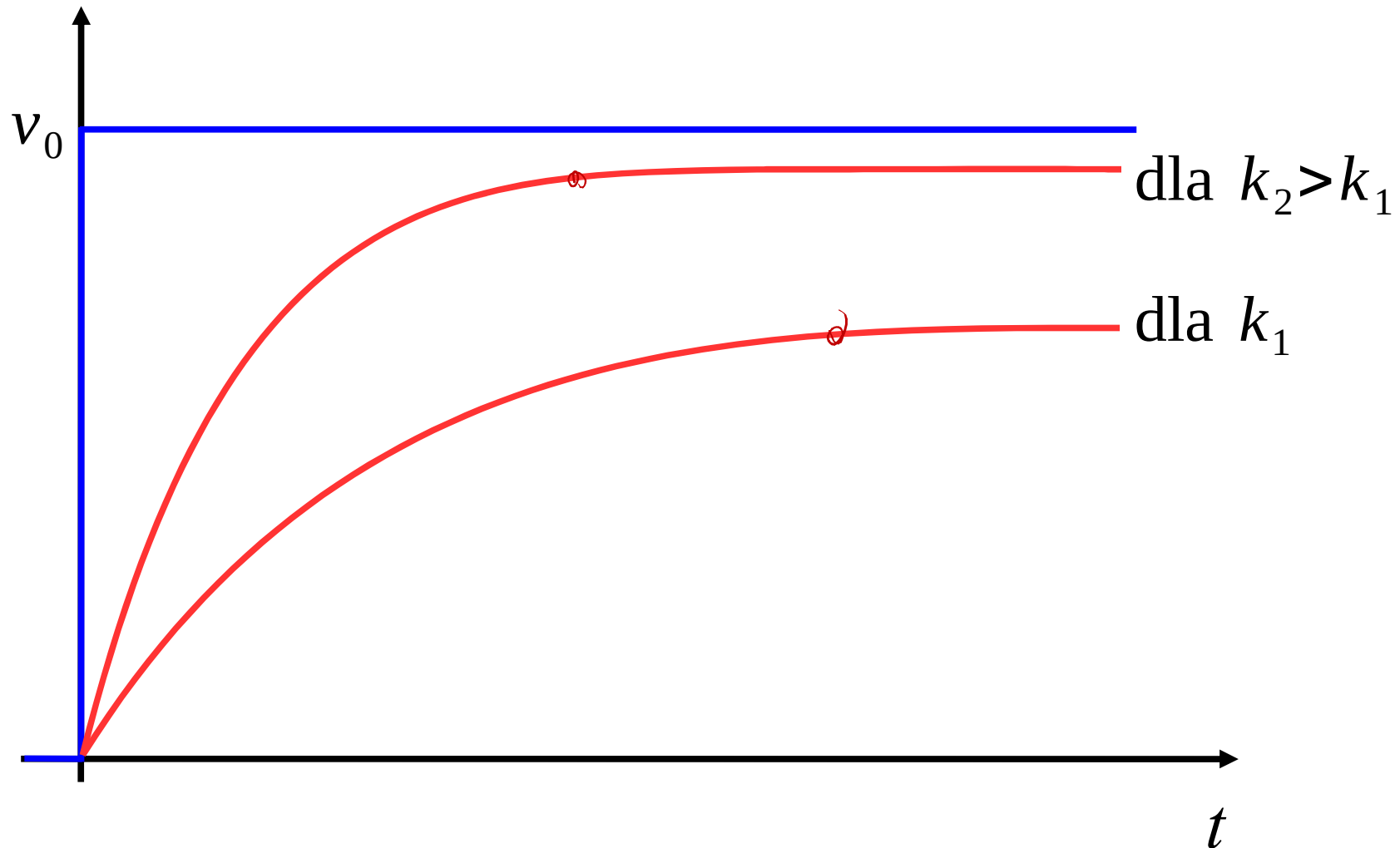
$$T = \frac{m}{c+k} \left[\frac{\text{kg}}{\text{Ns/m}} = \text{s} \right]$$

$3T$

Przykład 1

Sterowanie prędkością (tempomat)

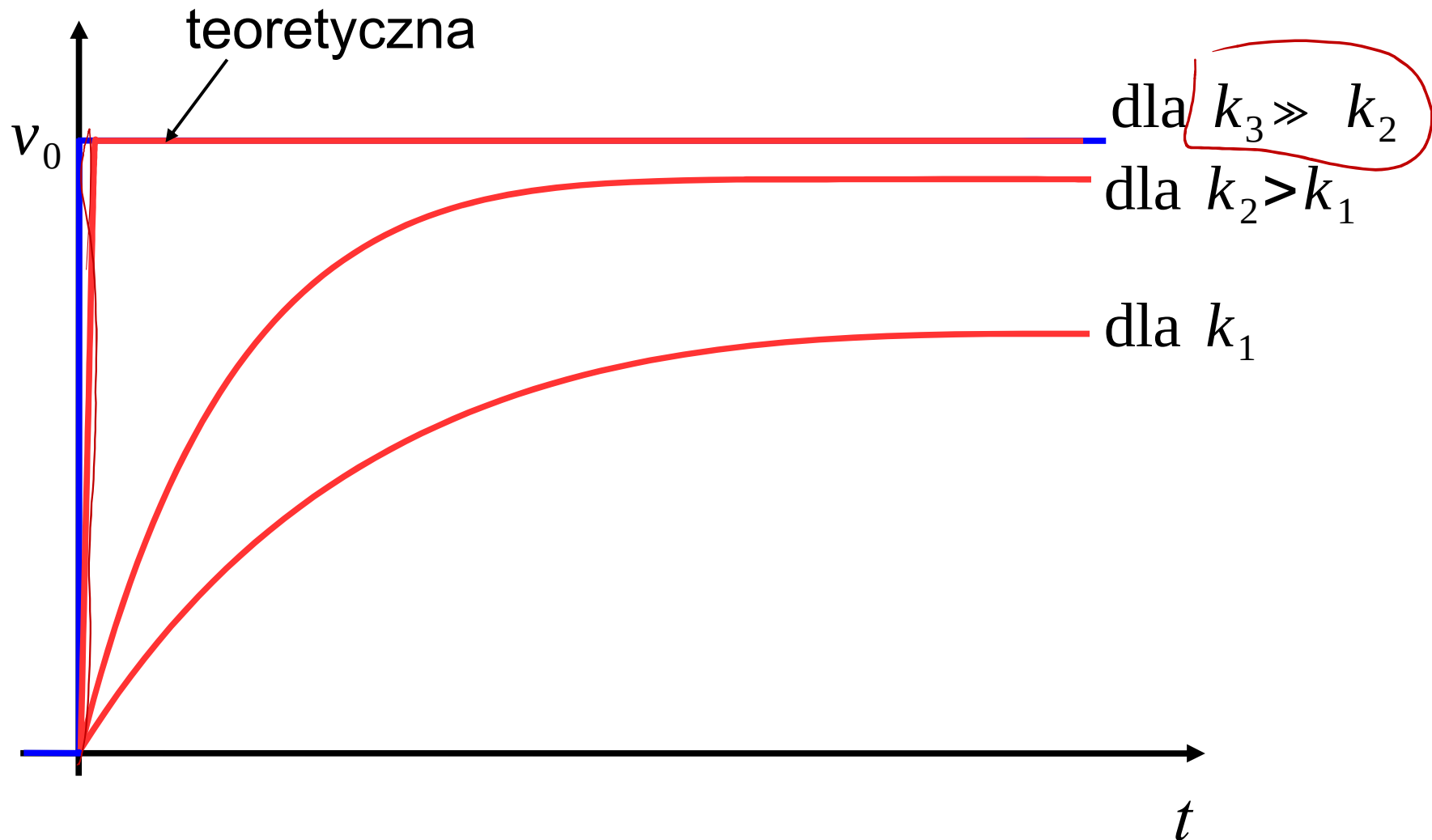
$$v(t) = v_0 \frac{k}{c+k} \left(1 - \exp\left(-\frac{c+k}{m}t\right) \right)$$

Przykład 1

Sterowanie prędkością (tempomat)

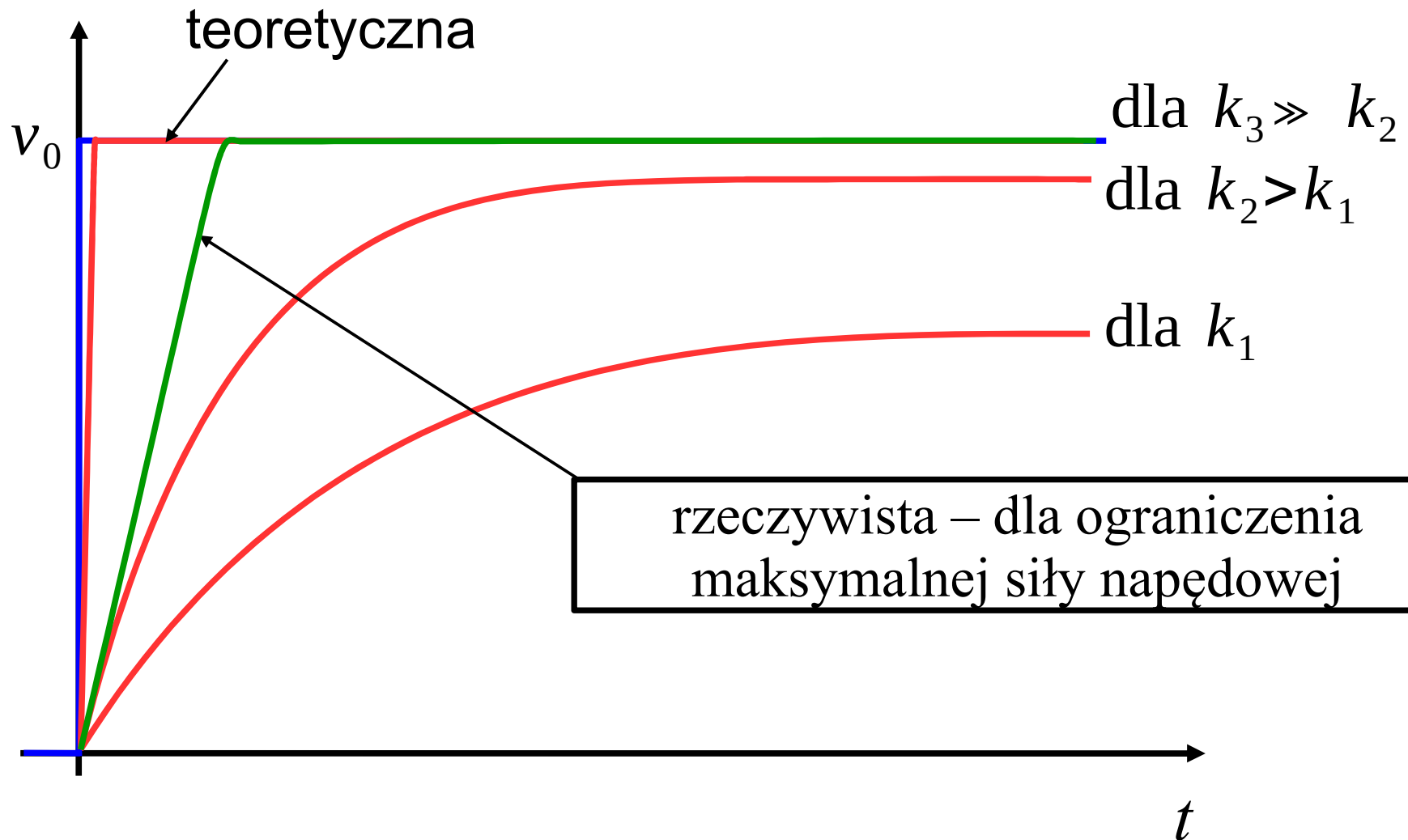
$$v(t) = v_0 \frac{k}{c+k} \left(1 - \exp\left(-\frac{c+k}{m}t\right) \right)$$

Przykład 1

Sterowanie prędkością (tempomat)

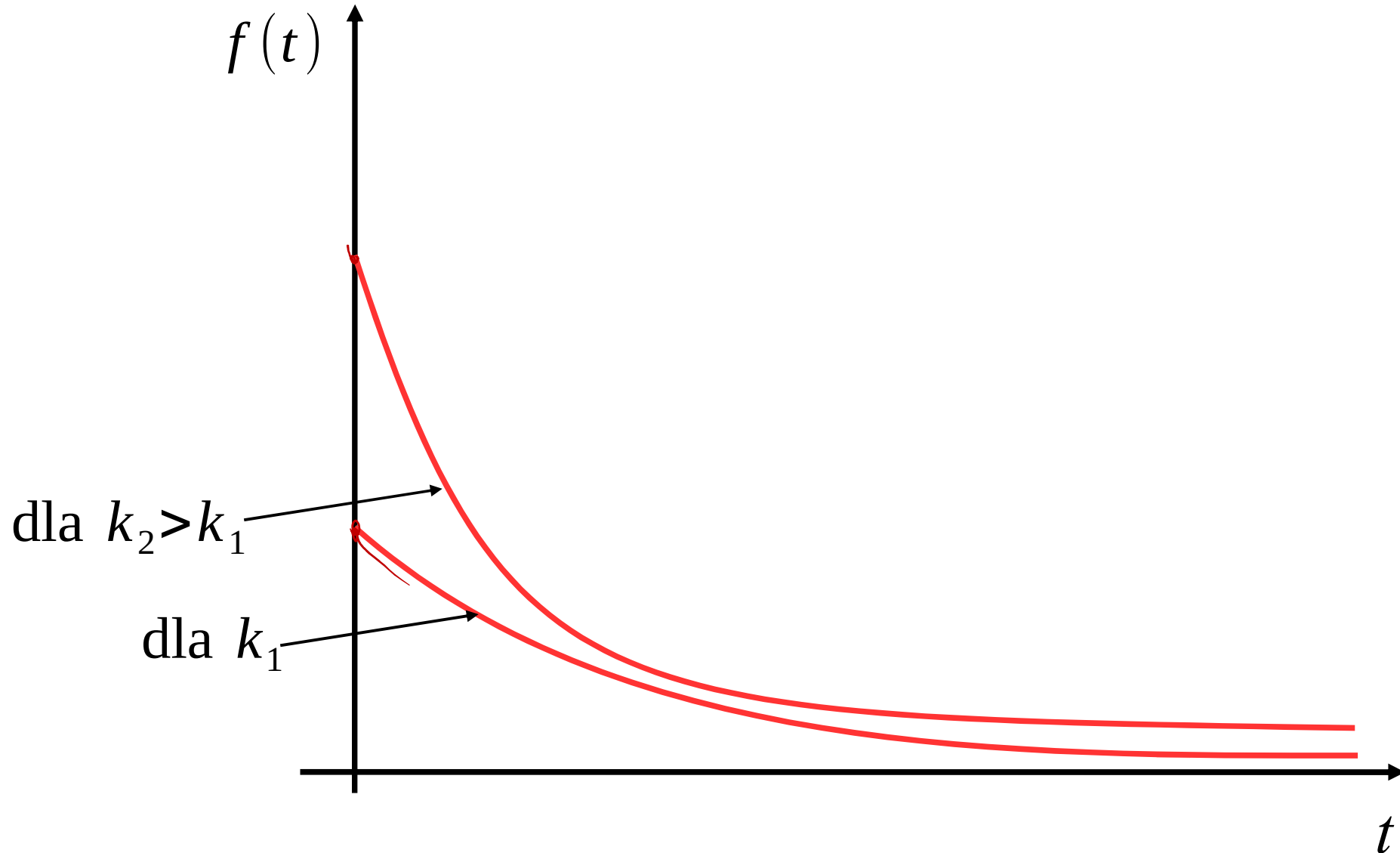
$$v(t) = v_0 \frac{k}{c+k} \left(1 - \exp\left(-\frac{c+k}{m} t\right) \right)$$

Przykład 1

Sterowanie prędkością (tempomat)

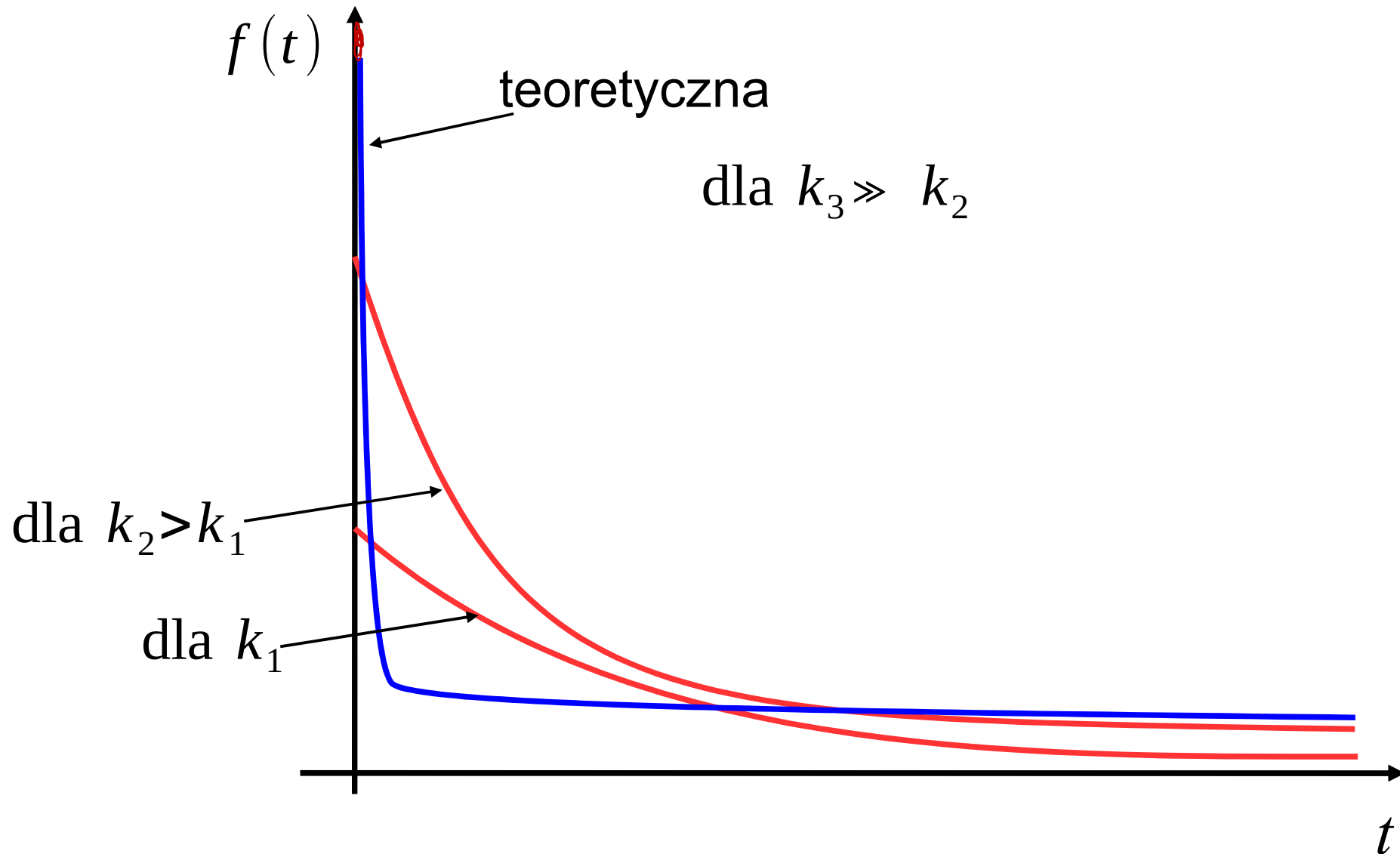
siła
napędowa

Przykład 1

Sterowanie prędkością (tempomat)

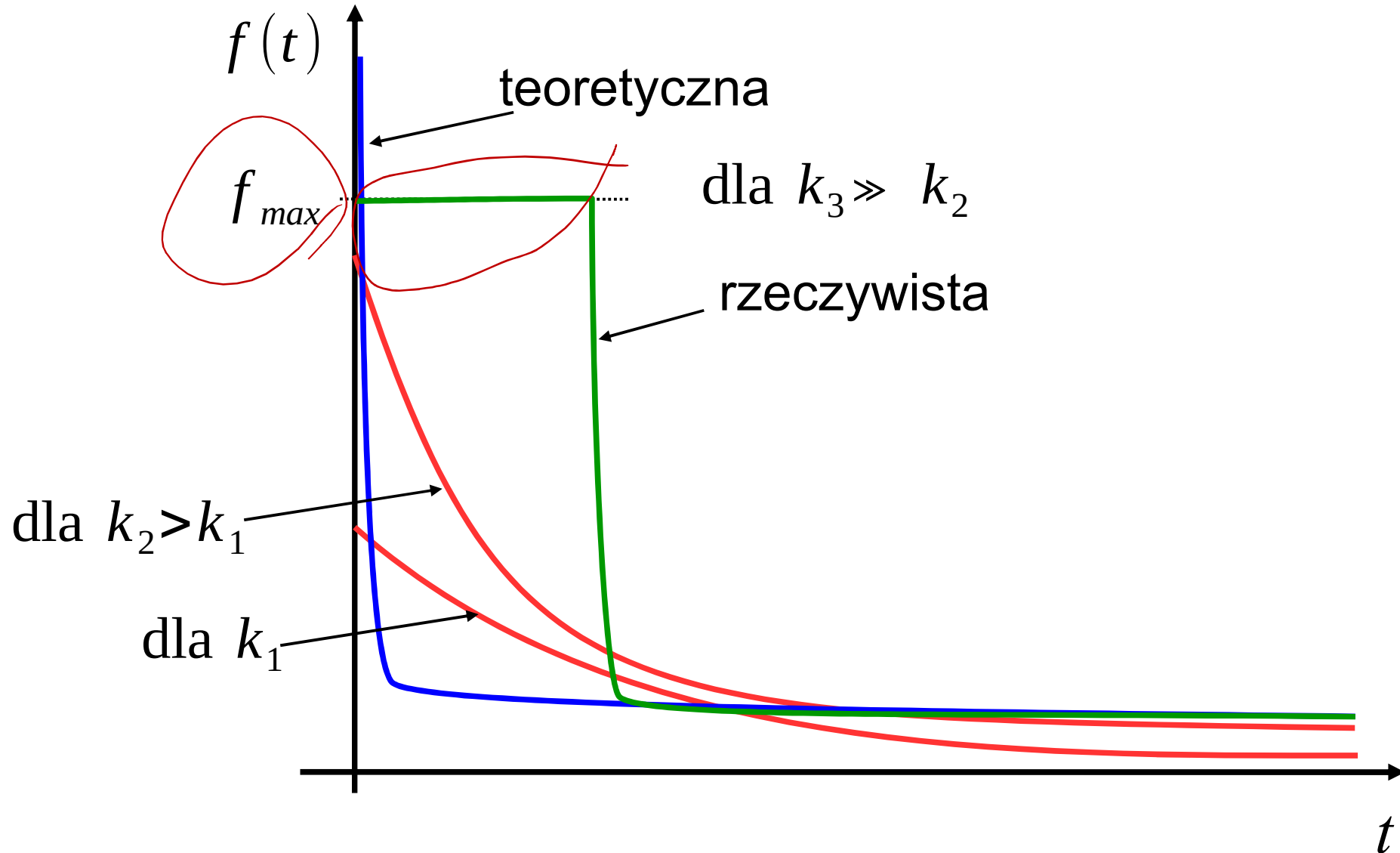
siła
napędowa

Przykład 1

Sterowanie prędkością (tempomat)

siła
napędowa

Przykład 1

Sterowanie prędkością (tempomat)

UWAGA!

ograniczenia wartości sygnałów

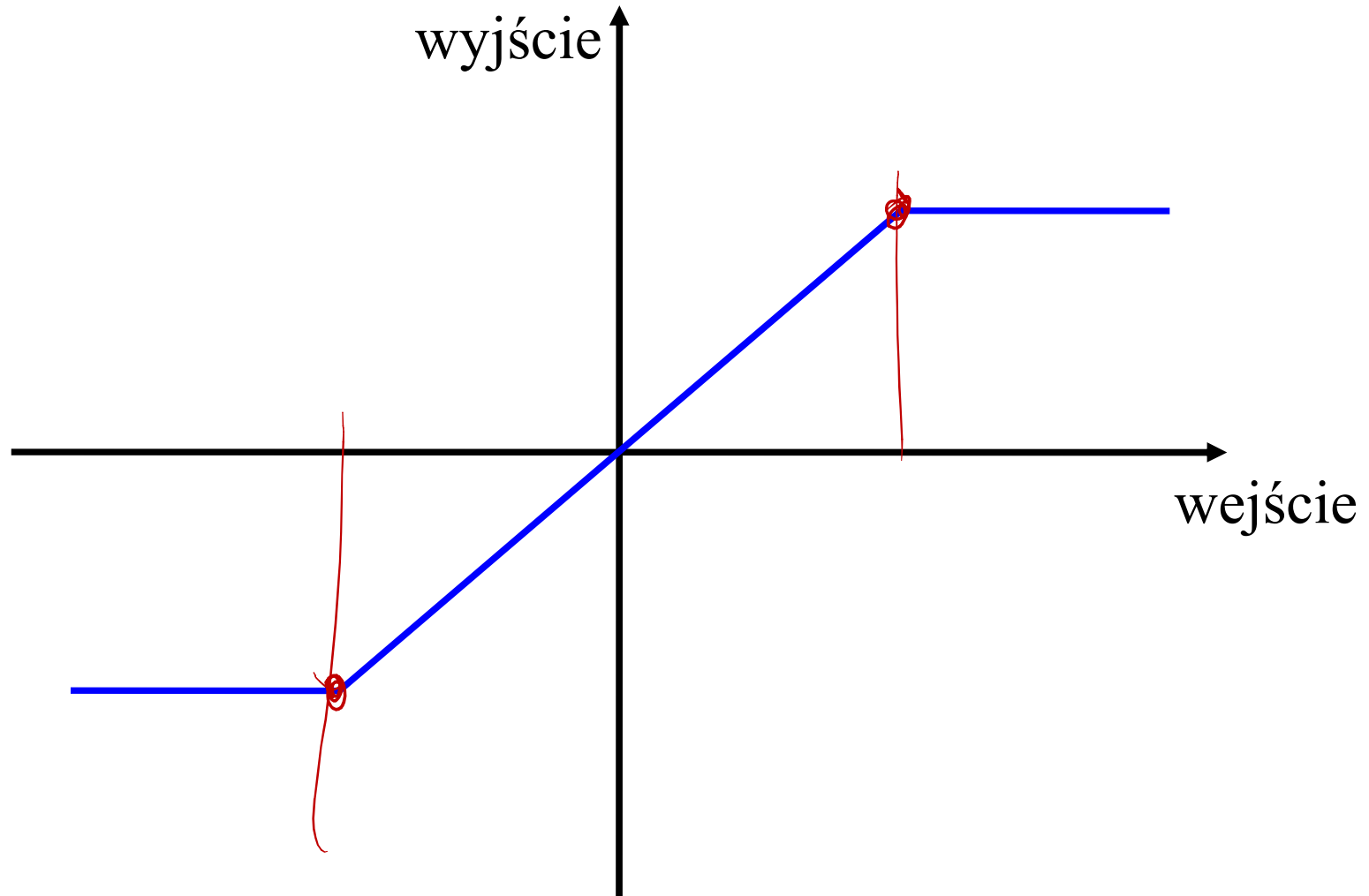
=

układ nieliniowy

=

model liniowy (opis z użyciem transmitancji) nie jest prawdziwy, ale można go stosować z ograniczeniami

Ograniczenie wartości sygnałów (saturacja)

Strefa nieczułości

